

חולין לעזרה .

פרק תשיעי

וּלְפִי מה שנתבאר דמ"ש הרמב"ם דאפי' למ"ד אין קנין בעין חזר ולקחה ממנו היינו דוקא מחמת זכורים הוא דבזכורים ליכא שום פעולה המזיחה לידי חיובא לאחר הקליטה ביד הישראל וליכא אלא ביטורה ביד העכו"ם מי שאינו מחויב הילכך אי לאו דחזר ולקחה לא הי' מצי לחול שום חייב על הפירות ומזכורים נזכר ללמוד גם לדין שביעית דכמו דחייב זכורים ליחא על הפירות בעודן הקרקע ביד העכו"ם משום דהעכו"ם יש לו עכ"פ קנין נכסים והישראל אינו עושה שום מעשה לגמור החיוב הילכך נחשב בחזקת פטור ביד עכו"ם א"כ הי' שביעית גמי יש לה אוחה תכונה כמו בזכורים דלאחר הקליטה אינו מחוסר שום זעשה לגמור החיוב אלא דהחיוב הולך אחר צל מקום הזריעה אם זרעה במקום שהבעלים חייבין הי' הפירות אסורין בחיסור שביעית ואם זרעה במקום שבעלים פטורין גם הפירות פטורים משביעית כמו בזכורים דיש קנין נכסים להעכו"ם בלא" ובעין דוקא חזר ולקחה וזהו ממש כדכתב הרמב"ם בפ"ד דשמיטה הכ"ט והילכך אחי שפיר מ"ש הרמב"ם בפ"א מתרומות אלא מפריש בו ומביא זכורים. ולא כתב אלא מפריש בו ומביא זכורים וחייב בשביעית כדכתב אח"כ בסיפא ויש קנין בו ומן השביעית ע"ש. (ועיין לעיל פ"ב) אבל לפי הג"ל אחי שפיר דדין שביעית כבר כתב בפ"ד דשמיטה הכ"ט הילכך לא ראה לחזור בה' תו"מ והו' דכתב בזכורים אעפ"י דכבר כתב בה' בזכורים פ"ב היינו משום דעיקר חדוש דבעין חזר ולקחה גלמ"ש בע"ס לענין זכורים הילכך מביא דין זכורים בה' תו"מ כדי למילף מזכורים לתו"מ. עוד איכא למימר הא דלא כתב דין דשביעית משום כיון דבסיפא שם כתב דין סוריא דיש קנין להפקיע מן המעשרות ומן השביעית ואי הו' כתב ברישא שביעית לענין דבעין חזר ולקח הו' משמע דלמ"ד יש קנין אפי' בחזר ולקח גמי פטור משביעית וא"כ בסוריא כיון דאמרינן יש קנין הוא דאפי' חזר ולקח גמי פטור משביעית ובאמת זה אינו דעממא דסוריא חייב בשביעית

איחא בירושלמי דפ"ו משביעית ה"ב כדי שלא יהא הולכים ומשהקטין שם ע"ש וכדכתב הרמב"ם בפ"ד משמיטה הכ"ז ע"ש וא"כ אין חילוק בין קרקע דכל ישראל הוא מדור דור או אם קנה מעכו"ם דבכל גוונין שייך ההשגש דשלא יהא הולך להשתקט שם אמתו להכי לא כתב ברישא שביעית אבל סמך במה שכתב בפ"ד מה' שמיטה הכ"ט ואעפ"י דלפ"ו ברישא לענין הא דבעין חזר ולקחה לא הו"ל לכתוב ג"כ תרומות ומעשרות כדי שלא יבא לעשות בזכוריא לענין תרומות ומעשרות דמרישא משמע דדוקא למ"ד אין קנין מהני חזר ולקחה לענין שנתחייב בתו"מ בחזרו קנה מהנכרי אבל למ"ד יש קנין אפי' בחזר ולקחה גמי פטור מתו"מ. וא"כ בסוריא דקיל"ט יש קנין אפי' חזר ולקחה לא נחתייב בתו"מ ובאמת זה אינו אלא אם חזר ולקחה מן העכו"ם גמי מתחייב בתו"מ מדרבנן כמקדס ודוקא לענין אם הגיע לעונת המעשרות ברשות העכו"ם ואח"כ חזר הישראל וקנה הקרקע והפירות או אפי' קנה הפירות קודם שהגיע לעונת המעשרות בלא הקרקע גמי אינו חייב בתו"מ משום דיש קנין אבל בחזר ולקחה ממנו הקרקע קודם שהגיע לעונת המעשרות חייב בתו"מ כמקדס ולא מהני הא דיש קנין לפטור מתו"מ כדכתב הרמב"ם בחזקת פרק הטו' וע"ז וי"ח ע"ש. ועיין בכ"מ שם הי"ה ובש"ע סי' של"א סעיף ז' ע"ש. ועממא דבאי מילתא משום דבסוריא בלא"ה אינו חייב אלא מדרבנן משום דכיבוש יחיד לאו שמה כיבוש ועיקר חיובן הוא משום דסמוכות לא"י הם כדאשכחן דאסור למכור שדה לעכו"ם בסוריא אפי' למ"ד כיבוש יחיד לאו שמה כיבוש כדאיחא בע"ז (כ"א). והיינו משום דסמוכות לא"י גזרינן אפ"ו א"י כדכתב היראים עמוד ד' איסורי מומן סי' קמ"ח ע"ש. וכן לענין ערלה דמחמירין בסוריא טפי מח"ל דבח"ל יורד ולוקח משא"כ בסוריא גמי משום דסמוכות לא"י הוא דמחמירין כדכתב התוס' ר"י הו"ק בקדושין (ל"ח:) ע"ש. וכן איכא למימר דעיקר שורש הטעם שבסוריא חייבין בתו"מ א"כ משום דסמוכות לא"י הוא אין חילוק אם התקטע של ישראל מדור דור עד דוד המלך או שקנה מעכו"ם עכ"פ סמוכות לא"י הוא וא"כ ע"כ מ"ש הרמב"ם ויש קנין לעכו"ם בזכוריא להפקיע מן המעשרות היינו רק אם

לא הזכיר לא בכורים ולא שביעית ולומר דהמחבר העתיק רק לשון הרמב"ם דוחק ועוד מ"ש משא"כ בכוריא נמי אין לה שום פירוש דליכא לפרש דבריו כמו שביארנו דברי הרמב"ם דלא לא כתב כמו שכתב. ואפשר דבשגל זה כתב הגר"א זוק"ל דסגנ בה המחבר ע"ש.

פרק ששירי

והנה לפי מה שביארנו סדרת הרמב"ם וסועמו דס"ל דאפי' למ"ד אין קנין בעיני חזר ולקחה דוקא לענין בכורים ישביעית או כרס רבעי' למ"ד דאין נוהג בעכו"ם וכדומה אבל לענין תו"מ מרוח לבד סגי למ"ד אין קנין יתודק גם קושיה גדולה שסרבה נאונים מקשים על זה להרמב"ם שפסק כמ"ד אין קנין על כ"פ מהרומות ה"ו ובפירוש המשניות דפ"ד מפיאה מ"ט ובפ"ה דדמאי מ"ט כהב וז"ל: כבר בארנו אין קנין לנכרי בחרך ישראל להפקיע מן המעשרות ולמדי מן הענין הזה כי הנכרי כשיקנה קרקע בחרך ישראל היו פירותיו חייבין במעשר כמו פירות ישראל ולפיכך מעשרין מזה על זה וזה דעת רבי מאיר ואינה הלכה אלא יש קנין ועו"ג בחרך ישראל להפקיע מן המעשרות עכ"ל. הרי כתב להיפוך ממה שפסק בחבורו, דבחבורו יד החוקה פסק דאין קנין ובפ"ה המשניות פסק כמ"ד יש קנין ולכן כתבו דהרמב"ם בחבורו יד החוקה חזר ממה שכתב בפירוש המשניות ולענ"ד נראה דלא חזר מידי ואלו ואלו דברי אלהים חיים והאמת כשני אלו הפסקים אלא דהרמב"ם בחבורו יד החוקה ס"ל דאמרינן אין קנין דוקא אם נתמרח ביד ישראל או חזר וקנה ממנו אבל אם לא נתמרח ביד ישראל פטור מהרומות ומעשרות. מוס"ס דכ"כ לא אמרינן אין קנין אלא טיין דקנין נכסים יש לי אמרינן אין קנין לענין אם לא נתמרח ע"י ישראל פטור הוא מהרומות ומעשרות, אבל שיעת ר"מ דאמרינן אין קנין ואפילו כשנתמרח ע"י עכו"ם וגדלו ברשות העכו"ם נמי מחויב בתו"מ ועל שיטה זאת כתב שפיר דאין הלכה כר"מ דאמר אין קנין אפי' היתה תרתי לריעותא בשעת עונת המעשרות היתה ברשות העכו"ם וגם נתמרח ברשות העכו"ם נמי מחויב בתו"מ אינו כן אלא אם גם נתמרח ברשות העכו"ם

הגיע לעונת המעשרות ברשות העכו"ם אעפ"י דאח"כ קנה ישראל ממנו גם הקרקע או אפי' קנה ישראל מן העכו"ם קודם שהגיע לעונת המעשרות אלא דלא קנה הקרקע והיינו משום דלענין תרומות ומעשרות הסוריא אי אפשר לעשות משום דבאותו פרק מבאר הרמב"ם כל העורך דאין סוריא ועוד שמיים בהדיא כמו שכתב הרי הוא מרמו דלאו בכל גווגא אמרינן יש קנין משא"כ לענין שביעית דאינו מבאר מידי דאין סוריא לענין שביעית באותו פרק וגם בה' שמיטה אינו מבואר בה"ג דחזר ולקחה אי"כ אפשר לעשות בקל דאין חזר ולקחה בסוריא דאין נוהג שביעית הילכך השמיט הרמב"ם דין דשביעית בחזר ולקחה לגמרי משום דאפשר ללמוד דין שביעית בלא חזר ולקחה וחזר ולקחה מבכורים כי טעם אחד לשיטה כדבארנו לעיל וכדכתב הרמב"ם בפ"ד משמיטה הכ"ט בהדיא לפני"ו כל הקושיות שפ"ד משמיטה עליו מהר"ט מכל הסוגיות לאו קוש" דכל קושיותיו רק ממה שזמניו חייב פירות עכו"ם בתו"מ וכולם איכא למימר דמיירי כשנתמרח ברשות ישראל וזה מורה הכ"מ אליבא דהרמב"ם דמריח מהני כדכתב בהדיא בפ"ד דשמיטה הכ"ט בהשגתו על הכו"פ וז"ל: וזה שפירותיהם חייבים במעשר אינו אלא כשמתרחם ישראל דוקא ע"ש. ועיין בפ"א מהרומות ה"ח בכ"מ שם וכן כתב בספרו חבנת רובל ס' כ"ד ע"ש. וכן כתב בהדיא בפ"א מהרומות ה"ג ע"ש. ומ"ש הכ"מ (שם ה"י) וז"ל: אי"כ דהתם בשלל חזר ולקחה ולא כתב דהתם מיירי בשלל נתמרח ע"י ישראל לאו משום דס"ל דבכל מזה שהיא חובת קרקע אי אפשר שיתחייב רק אם חזר וקנה אלא דכוונתו לתרץ בכל מקום שהמלא סתירה אפי' במנוה שאינו תלי' במרוח גנון שביעית בכורים וחדש למ"ד חדש בת"ל לאו דלירייתא או כרס רבעי' לר"י דאזר דאין נוהג בעכו"ם כדחיתא בפ"ג מהרומות מ"ט ע"ש. ואם קנה ישראל את פירותיו אינו חייב לפדות או לחלל אפי' בא"י או בערלה דאינו בעכו"ם אפי' בא"י עיין בתוס' ע"ז (ס"ג.) ד"ס אין עורדין ובקידושין (ל"ו:). ולענין דברים הללו לא מהני מרוח הילכך בעינן דמיירי שלא חזר ולקחה והילכך לאו ראי' היא מההס. אך מ"ש מהר"ק בש"ע י"ד ס' של"א סעיף ג' באמת דבריו ל"ע הא דבעי התם לכחוב דבעינן חזר ולקחה מן העכו"ם הא התם

בכה"ג אמרינן יש קנין דהיינו קנין נכסים ופטור מהו"מ ואינו סותר עלמנו כלל מפני המשניות לחבורו יד החזקה ביאר לזה מלינו בהדיא בסוגיות הגמרא דמנחות (ס"ו:) וז"ל אמר רבא כו' מרות העכו"ם תנאי היא דתניא תורמין משל ישראל עלשל ישראל ומשל עכו"ם על של עכו"ם ומשל כותיים על של כותיים ומשל כל על של כל דברי ר"מ ע"ש. הרי מדהוכיח רבא מדברי ר"מ דס"ל מרות עכו"ם אינו פוטר ע"כ ס"ל דמייירי שנתמרה ברשות עכו"ם וגם גדלו ברשותו דאל"כ אלא דמייירי כשגדלו ברשות ישראל אלא שנתמרה ברשות העכו"ם וקמ"ל דמרות עכו"ם פוטר הרי באמה לא מוכח מירי דמריה עכו"ם אינו פוטר דאיכא למימר דבעלמא היכא שלא גדלו ברשות ישראל כגון שהסדה יהיה בשעה שהגיע לעונת המעשרות הפקר ולאחר שכבר עברה עונת המעשרות וכה נהגו העכו"ם ומירח אותם ברשותו דלא הו' רגע אחת ברשות המחוייב בתרומות ומעשרות דלא עלה שום חיוב על הפירות מכה בעליהם מרות עכו"ם פוטר וכ"ש כשגדלו ברשות העכו"ם ומירח בה ברשותו דפיטר דרשותו שבשעה עונת המעשרות עושה עליו פעולה לפטור והתם דברי ר"מ שאני כיון שנתגדלו ברשות ישראל דבשעה שהגיע לעונת המעשרות יהיה ברשות המחוייב בתו"מ. וממילא הפירות נחתייבו בתו"מ משעה שהגיע לעונת המעשרות וכיון דנחתייב נחתייב דס"ל יש קנין ודריש דנגן על שעת עונת המעשרות כר"א דגיטין (ז"ז.) ולא על דיון כרבה משום כיון דיש קנין ממילא דריש על שעת עונת המעשרות ולא על מרות כדאיפא בסוגי' דגיטין (סג) ושפיר בעינן לירידיה תלחא דנגן חד למילף דיוגן ולא דיוגן של הקדש דאין לומר דגם בהקדש ממעט דנגן. ולא דגן של הקדש דהיינו בשעה שהגיע לעונת המעשרות לא הו' ברשות הקדש ואם הו' אז ברשות הקדש שוב לא נחתייבו בתו"מ אפי' מרות ישראל דאיכא למימר דאפי' למ"ד יש קנין לעכו"ם אין קנין להקדש להפקיע מן המלות משום דבהקדש איכא למימר דאפי' הקדש נמי דנגן קרינן ביה משום הואיל אי בעי פריק לה כמו דאמרינן בפסחים (מ"ו:) דמתמת הואיל עובר בכל יראה ובל ימלא ותשיב כשלו והא דאינו עובר בחמתן של הקדש אעפ"י דאיכא למימר הואיל אי בעי פריק לה היינו טעמא

משום כיון שנתחמתן שום אדם לא יפרנו כדכתבו ההוס' התם בד"ה הואיל ע"ש. ועוד אפשר הכא לומר דהוי שלו משום אי בעי מיחשיל עלה דהא כתבו ההוס' התם טעמא דשל גבוה אינו עובר משום כיון דאחא הקדש ליד הגזבר לא אמרינן הואיל אי בעי מיחשיל עלה והכא לא שייך לומר דאחא ליד הגזבר דהא קרקע הוא והקרקע לא נאסר מיד הדיוט ליד הגזבר ומאי לאחשולי עלה א"כ נחשב כשלו והילכך ליכא למימר דמנגן ממעטינן דגן הקדש דדגן הקדש דנגן קרינן והילכך בעינן למימר דמנגן ממעטינן דיגוןן ולא הקדש דכיון דהקדש קלר הפירות והתבואה באו ליד הקדש ואי אפשר לאחשולי הילכך הוי שפיר דיגון הקדש ולא דיגוןן ואעפ"י דאפשר לאוקמא קרא למעט דנגן ולא דגן הקדש ונגון שהקדיש מטלעלין ובל ליד גזבר ופדה הגזבר את המטלעלין וזדמיהן קניה קרקע הרי הקרקע אי אפשר לאחשולי עלה הא עכ"פ אפשר כפדיה ואעפ"י דגם התבואה והפירות לאחר הקדישה אפשר לפדות איכא למימר דקודם המרות שום אדם לא יפרנו בשביל איסור טבל וכל אדם ימתין עד שהקדש ימרח ואח"כ יפדה והוי כמו שכתבו ההוס' הטעם דאינו עובר בחמתן של הקדש ולא אמרינן הואיל ואפשר לפדות ואעפ"י דטוב יותר לפדות קודם מרות מלפדות לאחר מרות כדאיפא בגמרא דברכות (ל"ה:) וז"ל חסידים הראשונים הו' מכניסים פירותיהן דרך ערקסמין כדי לחייבן במעשר עכשיו מכניסין דרך נגוח דרך חלירות וקרפ"יפוח לבית כדי לפטורן ע"ש. משמע דמעליותא הוא להכניס עלמנו ליד חיוב התם שאני כיון דהפירות יש לו מכבר והחוייב כבר המחיל לחול עליו משעה שהגיע לעונת המעשרות אלא שלא נגמר החיוב עד לאחר המרות ויראה פני הבית ולהכניסם דרך ערקסמין ואם באמצע יעשה תחבולה לפטור את עלמנו מהו"מ הרי מפקיע את הפירות בידים מחיוב תרומות ומעשרות וזה יותר טוב שלא לבטל ולהפקיע ואפי' בכה"ג לא אמרו דהאחרונים עשו איסור במה שביעלו אלא דהראשונים נקראים חסידים לגביה האחרונים וחסידים נקראים למי שנושה לפניו משורת הדין והאחרונים לכל הפחות מקיימין כל התורה כולה כדון ולפי הג"ל הרי אינם עושים כדון שמבטלים ומפקיעים את אונת תו"מ אך איכא למימר דגם האחרונים עשו כדון מפני שדעמס

שיחד עובד להפקיע שלא יחייב בתו"מ ושלא יהי' עבד כדי שלא יכשלו באיסור עבד ובאיסור תרומה ותרומת מעשר טרם שיפרשו וטרם שיחלקו כמו לחיפה בפסחים (ס"ו): אמרו עליו על הלל מימינו לא מעל אדם בעולתו אלא מביאה חולין לעזרה ומקדישה ע"ש. אלא דעיקר שבה הוא להראשונים רהי' חסידים ומדקדקים במלות במדה גדולה כ"כ עד שהיו בטוחים שלא יכשלו באיסור עבד ובאיסור תרומה ותרומת מעשר והאחרונים נחתו ממדריגת הראשונים עד שחששו פן יכשלו ובשביל זה עשו תחבולות לפטור עלמן מתרומות ומעשרות כדי שלא יכשלו בעון עבד ראורייתא אבל עכ"פ הפרישו תו"מ חף לאח"כ משום דאכילה קבע אסור לאכול בלא הפרשה הרי נתחאר דאפי' במקום שכבר התחיל הפירות להחייב כדי שלא יכשלו בעון חמור מותרין להפקיע מחיוב ראורייתא כ"ט במקום שלא התחיל החיוב לחול כלל דהרי' לחפש עלה שלא יכשל בעון עבד ותרומה ותרומת מעשר דחמור מאד והילכך בודאי לא יפרוק את ההקדש קודם מרוח כדי שלא יכשל באיסור עבד ובתרומה ותרומת מעשר ולא מקרי בידו לפדות כמו דלא יקרא בחמץ בידו לפדות אבל מה שצטעת עונה המעשרות היה ברשות הקדש אינו פוטר אפילו למ"ד יש קנין הואיל ובידו לפדות הוי כאל ישראל ותייב בתו"מ אם המרוח היה ברשות ישראל: ואפילו לשאר חירולי' שבתים בפסחים (ס"ט) דס"ל דלא אמרינן הואיל אי בעי לפדות היינו דוקא גבי חמץ של גבוה דאינו עובר דומיא דשל אחרים דאינו בידו לקנות בלא קנין העכו"ם ה"ה בחמץ של גבוה דאינו עובר היינו בזה' אחר שאינו גובר דאין בידו לפדות אבל גובר עלמן אולי דעובר למ"ד דאמרינן הואיל לכ"ע משום דבידו לפדות וא"כ בענין חיוב בתו"מ כל שהוא של ישראל חייבין כל ישראל בתו"מ ואפילו שאינו שלו א"כ כיון דלגבי הגזבר חשיב כשלו ממילא מחייב כל ישראל בתו"מ והילכך ליכא למימר דגן ולא דגן הקדש אלא דיוגף ולא דיוגן הקדש דהיינו מרוח הקדש דפוטר משום דחשיב כמו שאין בידו לפדות קודם מרוח כלעיל (ויש עדיין לפלפל ולהאריך בזה אך אכמ"ל.) וחד למעט דגןך ולא דגן של עכו"ם דהיינו צטעת עונה המעשרות הימה ברשות העכו"ם ופטור משום יש קנין וחד דגןך למעט

דיוגן העכו"ם צטעה הפקר לביכא למימר כיון דנתחייב נתחייב דהא עדה הפקר פטור ממעשרות כדאיכא בירושלמי דפ"א דמעשרות ה"א דמעט מדגןך ולא של הפקר (ועיין ברמב"ם פ"ב מתרומות ה"א) אבל צטעה של ישראל דכבר נתחייב משעה שונת המעשרות נתחייב אפילו לאח"כ שמריח אוחס עכו"ם ונפקא מינה לענין גלגול עכו"ם דאפילו למ"ד מרזח עכו"ם אינו פוטר מודה דגלגול עכו"ם פוטר משום דבגלגול ליכא טעמא דכיון דנתחייב נתחייב וא"כ תקשה לרבא דאמר לענין גלגול עכו"ם מאי ורבה לפטור דאפילו ה"מ ור"י דקמחייבי החס פטרי הכא הנה הוא דכתיב דגןך דגןך יתירא כו' בלא"ה איכא למימר דלא דמי כנ"ל דבגלגול ליכא הטעם כיון דנתחייב כו' ועיין במהרי"ט אלגזי פ"ד דבטורות (כ"ב) ד"ה גרסינן אלא ודאי דס"ל לרבא אליבא דר"מ דס"ל לר"מ דאפילו גדלו הפירות ברשות העכו"ם מתחלה ועד סוף ומרוח העכו"ם ברשותו מ"מ חייבין בתו"מ ואם קנה אותן קישראל לאחר מרוח העכו"ם חייב להפריש מהן תו"מ משום דאין קנין להעכו"ם ב"ה" ואפי' קנין פירות אין לו ומרוחו אינו פוטר משום דכתיב פטור דגןך ואין מישוט אחר מישוט אלא לרבות כדאמרינן בגמרא' שם וב"ש אם הימה השדה צטעת עונה המעשרות הפקר שאין לה בעלים הפטורים מתו"מ ולא נכנס כח הפטור בתוך הפירות ואח"כ זכה בהן העכו"ם ומירחן דחייבין בתו"מ והילכך שפיר רבא להאנות גלגול חלה דעכו"ם למרוח העכו"ם וכן מפרש רש"י הסוגי' דשם דכהז שם בר"ה ומשל עובד כוכבים וז"ל: כגון הלוקח מן העובד כוכבים דקאבד אין קנין לעובד כוכבים בחרץ ישראל להפקיע מיד מעשר עכ"ל ומדכח הטעם דאין קנין ע"כ מיירי בגדלו וברשות העכו"ם דהא גדלו ברשות ישראל תיפוק ליה דאפילו יש קנין נמי חייבין בתו"מ משום כיון דצטעת גידולן הוי ברשות ישראל וכן כתב שם רבינו גרשום וז"ל: שאם ה' לעובד כוכבים כדי ומרוחו היינו שמושה פניו בררת וקנאו ישראל לא אמרינן הואיל ומרוח ביד עובד כוכבים פטור דכברי אין קנין לעובד כוכבים בחרץ ישראל להפקיע מיד מעשר ע"ש. וכן ס"ל החוס' דבכורות (יא) ד"ה דגןך ע"ש. ומבואר מדבריהם דגם הא דמרוח עכו"ם אינו פוטר

מטעם אין קנין הוא דהא רבותינו הללו כתבו לפרש טעמא דמרוח אינו פוטר והוי כמו פירות ישראל ברשות ישראל ועכו"ם מרחן דחייב בתו"מ לכ"ע אך לפי"ז לריבין להבין הא דמסיק הגמרא טעמא דמרוח עכו"ם אינו פוטר משום דכתבי תרי דגנך למיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות וכן כתב רש"י בקדושין (מ"א:): ד"ה ור"ש פוטר ע"ש. הא משמע דלמ"ד אין קנין אי לא כתבי דגנך למעט מרוח עכו"ם הו"א דגם מרוחו אינו פוטר אפילו בלאו קרא לרבות כדמבאר בסוגי' הגיטין (מ"ו.) במחלוקת דר"א ורבה? וטעמא דהרמב"ם שפסק דמרוח עכו"ם פוטר אטע"י שפסק אין קנין היינו משום דכתבי דגנך למעט מרוח הגוי אבל בלאו קרא למעט ממילא הו"א דמרוח הגוי אינו פוטר משום דאין קנין ואפילו להכ"מ שחולק על אורחות חיים כדנביא דבריהם לקמן וס"ל דלא מהני מרוח עכו"ם בפירות ישראל בשליחות ישראל משום דאין שליחות לעכו"ם היינו דוקא עכשיו שיש לנו מקרא למעט מדגנך אבל בלאו קרא איכא למימר דגם ע"י עכו"ם מהני. ואיכא למימר דהא דבעינן תרי דגנך לרבות היינו משום דאי מטעם אין קנין הו"א דקנין נכסים אינו ליה כדאיחא בירושלמי דאפי' למ"ד אין קנין. קנין נכסים יש לו והילכך מרוחו פוטר אפי' למ"ד אין קנין. או איכא למימר דהילכך בעינן תרי דגנך דכנאו התרי דגנך הו"א דנילף מדגנך דהקדש למעט דבאמת מחד קרא איכא למעט עכו"ם והקדש וע"ז בעינן תרי דגנך למיעוט אחר מיעוט לרבות מרוח עכו"ם ר"ל דאפי' קנין נכסים אין לו והוי משם כפירות ישראל אפי' נתגדל ברשות העכו"ם וגם מרחם ברשותו כמו דמ"ד יש קנין יליף מקרא דגנך דממעט דגן עכו"ם כדאיחא בניטין (סג) וא"כ כיון דיש לנו תרי דגנך לרבות ילפינן להיפך דאין קנין כלל ואפי' קנין נכסים אין להם והלכך שפיר הוכיח רבא דר"מ ור"י ס"ל דמרוח עכו"ם אינו פוטר אפי' כשגדלו ברשות העכו"ם ובשעה שהגיע לעונת המעשרות ה' ברשותו ולענין חלה הוא מספקא אם גלגול פוטר אפי' לר"י ור"מ או פוטר לר"י ור"ש אבל לר"י ור"מ חייב והא דלענין מרוח הקדש פוטר כתב חז"ל: כגון המקדיש עומרים ודשם ומרחן גובר פטורין מן המעשר לעולם ע"ש. ולא קא מפרש כגון המקדיש במחובר

טרום שהגיע לעונת המעשרות או כגון שזרעו בקרקע של הקדש דהקדש מסחלתן כמו שמפרש גבי מרוח עכו"ם? איכא למימר דכלל מקום בא להשמיטנו חידוש דלענין הקדש פוטר בא להשמיטנו אפי' כשגדלו ברשות הדיוט וסיך לומר כיון דנתחייב נתחייב מ"מ מרוח הקדש פוטר ובמרוח עכו"ם אינו פוטר קמ"ל דאפי' גדלו ברשות העכו"ם גם מתחלתו עד סופו וגם מרחן ואטע"י אינו פוטר ואפי' ר' יוסי ור"ש ס"ל דאין קנין לעכו"ם אלא דס"ל דקנין נכסים יש לו כדאיחא בירושלמי והילכך מרוח עכו"ם פוטר וא"כ ר"מ ור"י ס"ל דאין קנין כלל אפי' קנין נכסים אין לו ור"י ור"ש ס"ל דאטע"י דאין קנין אבל קנין נכסים יש לו והילכך מרוח עכו"ם אינו פוטר לר"מ ור"י ור"ש ס"ל דאטע"י דאין קנין אבל קנין נכסים יש לו והילכך מרוח עכו"ם פוטר ולפי"ז איכא למימר דרבה ור"א דפליגי בניטין אס יש קנין או אין קנין היינו דוקא לר"י ור"ש הוא דפליגי דס"ל אין תורמין משל עכו"ם על של ישראל ופלגי בטעמייהו דרבה ס"ל אליבא דר"ש ור"י דאין קנין והא דאין תורמין היינו משום דס"ל דמרוח שה' ברשות עכו"ם פוטר וס"ל דאטע"י אין קנין אבל קנין נכסים יש לו ודרשו דגנך למעט דיגון עכו"ם ודגנך אחריני מילךך לריכס לדרשה אחריתי כמו שכתב רש"י בקדושין (מ"א:): ד"ה ור"ש פוטר ע"ש. ועיין בתום שס ד"ה הנכרי ועיין בתום דמנחות (ס"ו:): ד"ה מרוח עכו"ם כו' ולפי מ"ש לעיל בשם הירושלמי דמדגנך ילפינן למעט דגן של הפקר איכא למימר דר"ש מדגנך יתירה למעט ור"א ס"ל אליבא דר"י ור"ש דיש קנין והילכך אין תורמין משל עכו"ם על של ישראל משום כיון שגדלו ברשות העכו"ם ובשעת עונת המעשרות ברשותו הוא דקיימא הילכך אין תורמין אבל מרוח עכו"ם לחוד איכא למימר לכ"ע אינו פוטר אך לאו טעם אחד להם דלר"מ ור"י מטעם אין קנין הוא ולר"י ור"ש מטעם כיון דנתחייב נתחייב הוא וי"מ בנייהו דלר"מ ור"י חייב אפי' גדלו ברשות העכו"ם משום דאין קנין כלל, ולר"י ור"ש דוקא אס גדלו ברשות הישראל דאיכא למימר כיון דנתחייב נתחייב ולמ"ד דיש קנין לית לן קרא למעט דיגון העכו"ם אלא למעט דגן עכו"ם דהיינו שעת עונת המעשרות ובכה"ג שגדלו ברשות הישראל אלא שמרח אותה העכו"ם לר"מ ור"י ל"ע אס מרוחו פוטר או

לא דאיכא למימר דלא מרבינן לר"מ ור"י מרוח
 עכו"ם אלא אם גדלו ברשות העכו"ם וגם מרחן
 העכו"ם דכיון דאין קנין מיחשב דהפירות גדלו
 ברשות ישראל ואין לו שום קנין בהפירות כלל
 דמתי קונה אותם כיון דבזקקת אין קנין
 ממילא הפירות שגדלו בזקקת נחשבו כמו
 שגדלו בזקקת של הישראל ופירות של ישראל
 הוא אפי' ביד העכו"ם הילכך מרוחו נמי ברשות
 הישראל הוא משא"כ אם העכו"ם קנה פירות
 מישראל קודם מרוחו ובפירות לחוד איכא למימר
 דיש לו קנין ופוטור מרוחו לגמרי כיון דאין לנו
 קרא להכי והוי כמו מרוח הקדש עוד איכא
 למימר דאפי' לר"י ור"ש דס"ל יש קנין וילפינן
 מדנקב דממעט דגן של עכו"ם היינו לענין
 דבעינן שבשעת עונת המעשרות יהיה השדה
 ברשות הישראל ואם לאו אינו מתחייב בתומ'
 ולענין מרוח העכו"ם איכא ואמר דלפינן מדנקב
 דכתיב בהקדש דמעשטין מרוחו איכא למימר
 למעט דגן הקדש לענין עונת כדכתבתי לעיל.
 ולפי"ז אחיא כמ"ש התום' דמנחות (ס"ו:) ד"ה
 מרוח דאיכא למימר דתרווייהו ס"ל לענין מרוח
 עכו"ם לפטורה או תרווייהו לחיובא ע"ש. ועיין
 בתום' גיטין (מ"ו.) ד"ה מר סבר (ויש זזה לפלפל
 אך אכמ"ל) וזוה יתורק קוש' התום' דקידושין (ס)
 ד"ה העכו"ם כו' וז"ל: וקשה לפירושו דמשמע דפליגי
 בינן קנין לעכו"ם ובפ' השולח פליגי בה אמוראי
 ואין סברא לומר דפליגי תנאי בפלוגתא דאמוראי
 ע"ש. אבל לפי הג"ל אחי שפיר דבאמת לא פליגי
 האמוראי בפלוגתא דתנאי אלא דתרווייהו פליגי
 אליבא דר"י ור"ש דליכא מיעוט אחר מיעוט
 לדידהו וכדכתבו התום' במנחות (ס"ו:) ד"ה מרוח
 ע"ש. וה"ק דהבבביתא סס ס"ל שר"מ ור"י דאין קנין
 לגמרי ואפילו קנין נכסים אין לו הילכך מרוח עכו"ם
 אינו פוטור ותרומוהו תרומה ועיין בתו' גיטין (מ"ו.)
 ד"ה מר סבר והילכך אחי נמי שפיר מ"ש התום'
 דקידושין (ס): לכך פי' ר"י דת"ק סבר דאפי'
 יש קנין משכחא שפיר שתובאחו חייב בתרומה כגון
 שגדלה שליש ביד ישראל ואי משום מרוח העכו"ם
 דפוטור י"ל דמירי שמרוח ישראל ע"ש. ולכאורה
 לריבין להבין מאי דחוקיה לאוקמא דמירי
 שמרוח ישראל הא למ"ד יש קנין איכא למימר
 דמרוח עכו"ם אינו פוטור משום דקרא דדנקב
 בעינן למעט כשהביא שליש ביד העכו"ם אבל
 מרוחו איכא למימר דאינו פוטור אבל לפי הג"ל

איכא למימר דס"ל דאעפ"י דבעינן דנקב לשגיב
 שליש ביד ישראל מ"מ מרוחו של עכו"ם פוטור
 משום דליף ממרוח הקדש דפוטור ולפי' מ"ש
 התום' במנחות (ל"א.) ד"ה קסבר באמת איכא
 לאוקמא במרוח עכו"ם ע"ש. ועיין בתום' גיטין
 (ס) ובמנחות (ס) אך קשה איך אפשר לומר
 דהבבביתא מירי במרוחו ישראל הא קמי תורמין
 משל עכו"ם ומהיתין שהובא בקידושין (ס) קמי
 ז"ל: תרומה נכרי מדמעט משמע דמפירות שמרוחו
 העכו"ם מירי אמנס מהרי"ז: אלגזי בבכורות
 פ"ד משמע שהגריג זזה דמפרש התם כוונת
 התום' שמרח בהן ישראל ברשות הנכרי וקמ"ל
 דאעפ"י שמרח ישראל ברשות העכו"ם לא מיחשב
 כמירח בהן העכו"ם אלא כמירח בהן הישראל
 וחייב בתומ' ע"ש.

ורפי מה שצארנו שיטת ר"מ ור"י דס"ל תורמין
 משל עכו"ם על של ישראל עפי' סוגי'
 דגמר' מנחות (ס) ס"ל דאמרינן אין קנין ואפילו
 קנין נכסים אין לו והילכך מרוח עכו"ם אינו
 פוטור (עיין בע"ז (כ"א.) ובתום' סס ובמנחות
 (ל"א.) ס"ו) וז"ב (פ"א.) ובע"ז (סס) בתום'
 בתירץ שני וז"ב (ק"א) ע"ש.) יש לבאר עפי"ז
 דברי הירושלמי פ"ד מפאה ה"ג וז"ל: ר' ירמיה
 ר' חזקיה בשם ר' יוחנן כמ"ד יש קנין לגוי
 בא"י (פי' הא דקתניס בסיפא דמתניתין הלקט
 והשכחה והפאה של עכו"ם חייב במעשרות אלא
 אי"כ הפקיר אחיא כמ"ד יש קנין לעכו"ם להפקיע
 מן המעשרות הילכך הפקירו הפקר) ברם כמ"ד
 אין קנין לגוי בא"י לפוטרו מן המעשרות אפי'
 הפקירו חייב עכ"ל דברי הירושלמי הלו מחוסר
 הבנה דאיך אפשר לאוקמא מתניתין דהלקט
 והשכחה והפאה של עכו"ם כו' כמ"ד יש קנין הא
 אי"כ תקשה למה חייב בתומ' כשלא הפקיר? ולפי
 הג"ל אחי שפיר דאיכא למימר דר' ירמיה ר' חזקיה
 בשם ר' יוחנן ס"ל כרבה דאמר אליבא דר"י ור"ש
 דס"ל אין קנין לעכו"ם להפקיע מן המזות אבל
 קנין נכסים יש לו כמו שאמר הירושלמי בפ"ה
 דדמאי וזה כוונתם: כמ"ד יש קנין. פי' דמתניתין
 אחיא כמ"ד דאעפ"י אין קנין היינו דוקא לענין
 המזות אבל קנין נכסים יש לו והילכך שפיר
 אמר התנא דהלקט כו' של עכו"ם חייב במעשרות
 משום דאין קנין להפקיע מן המזות והפקירו
 הפקר משום דיש קנין לעכו"ם בנכסים דהיינו
 קנין דמים יש לו והלכך בידו להפקיר את קנין

הדמים שיש לו בה ברם כמ"ד חין קנין לגוי
 בח"י לפטרו מן המעשרות פי' לר"מ ור"י דס"ל
 דחין קנין לעכו"ם אפי' בקנין נכסים משום
 דכתיב קנין דגנך למיטע אחר מיטע לרבות
 דאפי' קנין נכסים חין לו כלל והוי כמו פירות
 ישראל לכל דבריהם והילכך אפי' גדלו ומרחו
 הכל ברשות העכו"ם חייבין בתו"מ והוי כמו
 דהעכו"ם מרח פירות של ישראל ברשות ישראל
 דחייב בתו"מ כמו שכתב האורחות חיים בשם
 הראב"ד והביאו הכ"מ פ"א מתרומות ה"א משום
 דשליחו של אדם כמותו ואעפי' דהכ"מ משיג עליו
 מטעם דחין שליחות לעכו"ם ע"ש. יש לתרץ משום
 דאיכא למימר דס"ל דלחומרה יש שליחות כדעת
 הרמב"ם הידוע (וכבר דברנו בזה בספרי בכורי
 לין) ועוד דהכ"ה חיינו טעמא משום דכתיב תרי
 דגן והילכך הפקירו חינו הפקר משום דחין לו
 קנין כלל ולאו שלו ואפי' הפקירו חייב ור"י בשם
 ר' יוחנן ס"ל דמתניתין שפיר איכא לתוקמא אפי'
 כר"מ דסתם משנה ר"מ וס"ל דאפי' לר"מ דאמר
 חין קנין אצל קנין נכסים יש לו כדאיכא בירושלמי
 דדמאי פ"ה ה"ח שאמר רבי ועירא קמי רבי
 אבהו בשם ר"א: אש"י דר"מ אמר חין קנין
 לעכו"ם בח"י לפטרו מן המעשרות מודה הוא
 הל"ה דיש לו קנין נכסים ע"ש. ור"א דירושלמי
 אויל לטעמיה דאמר צבלי דיש קנין וכחצו
 לעיל דרבה ור"א פליגי רק לר"י ור"ש ור"א ס"ל
 אליבייהו דיש קנין לגמרי ומרוח עכו"ם פוטר לכ"ע
 אפי' לר"מ אלא דפליגי אס יש קנין או חין קנין
 וא"כ לר"מ דמחייב בתו"מ ע"כ מיירי שמרח
 בהם ישראל אלא שגדלו ברשות העכו"ם וכיון
 דמרוח עכו"ם פוטר לכ"ע אפי' לר"מ ע"כ בעינן
 למימר לר"מ דאע"ג דר"מ אמר חין קנין לעכו"ם
 לפטרו מן המעשר והילכך אמר דמעשרין משל
 עכו"ם על ישראל מודו הוא הכ"ה דיש לו קנין
 נכסים פי' והילכך הא דאמר במתניתין מעשרין
 משל עכו"ם על של ישראל חיינו דוקא אס מרחן
 ישראל אצל אס מרחן העכו"ם מודה ר"מ
 דפוטר משום דיש קנין נכסים ור"י
 דפוטרים אפי' במרחן ישראל חיינו טעמא
 דס"ל דיש קנין לעכו"ם להפקיע מן המנות
 כמו שאמר ר"ה צבלי בגיטין ורבה ס"ל כרצא
 דמנחות דמתלוקה ר"מ ור"ש חיינו דוקא לעינן
 מרוח עכו"ם אצל בעינן קנין לכ"ע חין קנין כדאמר
 רבה צבלי בגיטין דחין קנין הכי נתיבא דלרצא

ורבה ור' ירמיה ר' חזקיה בשם ר"י ס"ל דלר"מ
 אמרינן חין קנין לגמרי אפי' קנין נכסים חין
 לו ומריחו חינו פוטר והילכך אחי שפיר פסקי
 הרמב"ם אעפי' שפסק בפ"א מתרומות ה"י דחין
 קנין מ"מ שפיר רבה הרמב"ם בפ"א המעניות דפ"ד
 מפיאה מ"ט ובפ"ה דדמאי מ"ט דחין הלכה כר"מ
 אלא יש קנין ע"ש. וחיינו משום דבחנו ביד
 החזקה פסק דחין קנין חיינו דוקא לענין תור
 ולקחה ללא הוי כיוצא יחיד אצל בעוון בידו
 אס לא מירח ישראל אמרינן יש קנין להפקיע
 מן המעשרות וה"ה לענין שביעית וצבורים
 דהתלמו וסופו ברשות העכו"ם קנין העכו"ם דיש
 לו קנין נכסים מפקיע מן המנות הללו ודעת
 ר"מ דאמר חין קנין כלל ואפי' קנין נכסים חין
 לו כדעת האמוראים הג"ל ח"כ לשיטתו אפי' מירח
 בו העכו"ם חייב בתו"מ וה"ה בצבורים ובשביעית
 חייבין אפי' בעוון בידו וחין קנין כזה כתב הרמב"ם
 דחין הלכה כן אלא דיש קנין נכסים וממילא אס
 מירח בה העכו"ם אינם חייבין בתו"מ וכ"ז שהקרקע
 ביד העכו"ם חין בפירותיו אס קדושה שביעית.

פרק אחד עשר

והנה לפי מה שכתבתי דהילכך ליכא קדושת
 שביעית בפירות עכו"ם משום דבעוון ביד
 העכו"ם אמרינן יש קנין יש להעיר קלה דחפילו
 למ"ד יש קנין לגמרי נמי בעינן לחסור מדרבנן
 כמו דמביאר בגמרא דמנחות (ל"א.) דחפילו למ"ד
 יש קנין מדרבנן עכ"פ חייב בתו"מ דפרך התם
 וז"ל: ולמאן ליה קח מן העכו"ם קסבר חין קנין
 כו' והו"ל מן החיוב על הפטור איכא דאמרי כו'
 קסבר יש קנין כו' והו"ל מן הפטור על הפטור
 ע"ש. הרי מבואר דחפילו למ"ד יש קנין מדרבנן
 עכ"פ חייב וא"כ נימא ה"ה בשביעית אעפי'
 דבעוון בידו לכ"ע יש קנין אצל עכ"פ מדרבנן
 הוא דחייב איכא לתרץ עפ"י מה שראיתי להר"ן
 בחדושו לגיטין (מ"ו.) ד"ה הכ"ה ח"ל: ואע"ג
 דבפרק הקומץ רבה משמע דחפילו למ"ד יש
 קנין מדרבנן מיהא חייב דאמרינן התם תניא אר"ש
 שורי פ"א נחשב לו על כל בחולין כלומר כשעור
 שהיא מדאורייתא ואינן בטל מדרבנן ובאתי
 ושאלתי את ר"ש ואמר לי קח לך מן העכו"ם
 ועשר עליה דקסבר יש קנין לעכו"ם להפקיע
 מיד מעשר ומדרבנן חייב והכ"ה משמע דבסוריא

י"ס קנין לפיך מדרבנן פטור היינו טעמא משום דא"י כיון דבישראל מחייבא מדאורייתא בעכו"ם גמי מחייבא במדרבנן אפילו למ"ד יש קנין אבל בסוריא דאפילו בישראל לא מחייבא אלא מדרבנן בעכו"ם פטורה לגמרי עכ"ל. ומהרי"ק זכ"ח פ"א מתרומות ה"א מסיק להלכה ובגזירתא נח"ש שלא לתרום פירות עכו"ם ע"ש. וא"כ ה"ג בין דשביעית בזמן הזה דרבנן כרכתה הכ"מ זכ"ד מה' שמיטה הכ"ט בהשגתו על הכ"ט ובתשובתו אבקת רוכל סי' כ"ד ע"ש. וכן כתב בתשובת מהרי"ט ח"א סי' מ"ב ע"ש. וכדאיתא בהדיא בירושלמי פ"ב דמאי ה"א ובפ"ח ה"ד דשביעית ח"ל: דר"י אמר קל הקילו בשביעית שהיא מדבריהם ע"ש. א"כ הא אפילו בישראל לא מחייבא אלא מדרבנן הילכך בעכו"ם פטורה לגמרי אמנם הרמב"ם זכ"ד הכ"ה כתב ח"ל: אין שביעית נוהגת אלא בארץ ישראל בלבד שנאמר כי תבואו אל הארץ וגו' ונוהגת בין בפני הבית בין שלא בפני הבית עכ"ל. ומהו הוכיח שם מהרי"ק דהרמב"ם ח"ל שביעית בזמן הזה דאורייתא היא וכן כתב (זכ"ד ה"ב) ע"ש. (ובפ"י ה"ט) ע"ש. וכדי לבאר דעת הרמב"ם נביא את הסוגי' דגיטין (ל"ו). ומפרשיה ח"ל: ומי איכא מדי מדאורייתא משמטא שביעית והתקין הלל דלא משמטא אמר אביי שביעית בזמן הזה, ורבי היא דנתיב רבי אומר וזה דבר השמטה שמוט בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים בזמן שאהה משמט קרקע אהה משמט כספים ובזמן שאי אהה משמט קרקע אי אהה משמט כספים עכ"ל. וכתב רש"י ח"ל: והלל כרבי ח"ל דאמר שביעית להשמט מלוה בזמן הזה דרבנן הוא ואע"ג דהלל זבית שני הוה סבירא ליה לאביי דבבית שני הואיל ולא הי' וכל טהג לא נהגו שמיטין מדאורייתא ודאמרינן בערבין (ל"ב): מט ויבולת לקדש שמיטין מדרבנן קאמר ומלאתי בתלמידי רבינו יוחנן הלוי שכתב במסכת גיטין בירושלמי מניין שאין השמטה נוהגת אלא בזמן שיוכל טהג שנאמר וזה דבר השמיטה שמוט אחת שמיטה יוכל ואחת שמיטת שביעית אכל בת"כ. ראיתי דשביעית נוהג בזמן שאין יוכל טהג ואומר אני שהוא מחלוקת עכ"ל והביטו כל הראשונים בזוונת רש"י דמפרש אחת שמיטת קרקע היינו חרישה וזוונת רש"י דשביעית ואחת שמיטת כספים היינו השמטת מלוה ובזמן שאי

אהה משמט קרקע דהיינו בזמן שאין היוכל טהג שאין שמיטת קרקע נוהגת אי אהה משמט כספים ואף ע"פ שהיא חובת הגוף הילכך זבית שני כיון שלא נהג יוכל מפני שלא היו כל יושביה עליה אף שמיטת כספים לא תהא נוהגת מדאורייתא והקשו עליו שא"כ היכי השמיט עיקר טעמא של דבר דהיינו שאין שמיטה נוהגת אלא בזמן שהיוכל טהג דאיך אפשר לומר דבזמן שאין שמיטת קרקע נוהג אין אהה משמט כספים זרס שאנחנו יודעים דשמיטת קרקע אינה נוהגת בזמנה זמן ומה טעם אינה נוהגת בזמן שאין היוכל טהג ואם נהרף דהכא בסוגי' דגיטין לא מיירי אלא משמיטת כספים לכן לא דקדק כ"כ בעינין שביעית אכל תקשה מפ"ק דמ"ק (ז"ב) דסע עיקר הפלפול שנגמר' סע רק להוכיח דשביעית אינה נוהגת בזמן הזה א"כ הו"ל להביא קך דירושלמי הנ"ל ועוד דמנא לן דרבי ח"ל דבזמן שאין היוכל טהג גם שמיטת קרקע אינה נוהגת הרי רש"י ז"ל כתב דשליגתא דתנאי היא מנ"ל דאית ליה מרי קולי והרשב"א כתב היכי דרשינן מההוא קרא אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים ואחת שמיטה שביעית דאטו בקרא שלג שמיטות כתיבי ביה ע"ש. ולעג"ד נראה לבאר ולתרוך דברי רש"י ז"ל עפ"י מה שיש עוד לדקדק בדבריו הקדושים מ"ש א"כ כד"ה בזמן שאי אהה כו' ח"ל: גגון עבשו שבעלה קדושת הארץ עכ"ל. ולריבין להבין ל"ל לרש"י לכתוב הטעם שעכשו בעלה קדושת הארץ היפוק ליה שכבר כתב עכשו זכ"ד הקודם מחמת שאין היוכל טהג בזמן הזה שאין כל יושביה עליה שמיטין נמי לא נוהג לכן נראה דגם לרש"י הוקשה לו קושי' הרשב"א דאטו בקרא שלג שמיטות כתיבי ביה ע"ג בא להרץ דמ"ש זכ"ד הקודם דס"ל לאביי דבבית שני הואיל ולא הי' יוכל טהג לא נהגו שמיטין מדאורייתא לאו משום הקיפה הוא דהא ליכא קרא מפורש להקיפה אלא שמיטת כספים לשמיטת קרקעות דחרישה וזריעה שביעית אכל לענין שמיטת קרקעות גופיה אס אינו נוהג בזמן שאין היוכל טהג מטעם דמקשינן שביעית ליוכל אין לנו שום הקיפה ומפרשינן קרא דשמוט אליבא דרש"י בחרישה וזריעה דשביעית ולשביעית מקשינן שמיטת כספים דאע"ג דמזות התלויות בגוף הוא אינו נוהגת בזמן הזה כמו שביעית בזמן שאין כל יושביה עליה שאינה נוהגת

מה"ת אבל שביעית גופיה אין לנו הקיסה ליובל
 אלא ודאי דילפינן שביעית מיובל במה מלני
 ביובל שאינו נוהג אלא בזמן שכל יושביה עליה
 ובזמן שאין כל יושביה עליה בעלה קדושה
 לענין זה שאינו נוהג ביובל ה"ז בעטלה קדושה
 לענין שביעית דשניהם ממלות התלויות בארץ כינהו
 וכשגלו מיושביה שאין כל יושביה עליה בעלה
 קדושה דהיינו קדושת הדמים כדביארתי לעיל
 בפ"ב ומה"ת נחשבה כח"ל לענין זה שאינו נוהג
 ביובל וה"ה לענין שביעית שאינו נוהג בזמן
 הוא שאין כל יושביה עליה משא"כ בשמיטות
 כספים דלא היו ממלות התלויות בגוף לא' אלו
 הקיסה דשמיטות הכתוב מדבר לא היו מלני
 למילף מיובל במה מלני אבל שביעית לא בעין
 הקיסה ומלני למילף ביה מלני מיובל דתרווייהו
 שווים כמו למ"ד תרומה בזמן הוא דרבנן היינו
 משום דבעין ביאת כולכם וכשגלו ישראל לא
 היו ביאת כולכם אשמי' דבבואכם לא כתיב אלא
 בחלה מ"מ גם בתרומה היו מחויבין אלא בבית
 כולכם משום דילפינן במה מלני מחלה דשניהם
 חובת קרקע כינה כדכתב הש"י בפ"ה מה'
 תרומות הכ"ו ואפי' מעשר לא נתחייב בזמן
 הוא אלא משום דילפינן מתרומה כדכתב
 הרמב"ם (ס) ו"ל: התרומה בזמן הוא ואפילו
 במקום שהחייקו עולי בבל ואפילו בזמן עזרא
 אינה מן התורה אלא מדבריהם כו' וכן יראה
 לי שהוא דרין במעשרות שאין חייבין בזמן הוא
 אלא מדבריהם כתרומה ע"ש. ועיין בתשובת
 הרמב"ם סי' כ"ג דבחולין ק"ל דבר הלמד בכל
 מדה ילמד בכל מדה כדאיפתא בזבחים (ג)
 ע"ש. והא דהלר"ך הרמב"ם למילף מעשר
 מתרומה ולא יליף מחלה מיד במה מלני
 דמעשרות וחלה שווים דהוין ממלות התלויות
 בארץ איכא למימר דס"ל דתרומה נמי נחשב
 כמו דכתיב בבואכם בבואכם אל"י ולא בזמן אב לחוד
 הוא דילפינן דהא חלה נמי תרומה קרינן לה
 דכתיב ראשית ערשתיכם חלה תרימו תרומה
 הילכך תרומה דגמרינן מחלה דבעינן ביאת
 כולכם לאו בזמן אב הוא דגמרינן אלא משום
 דאמרינן דחלה נמי תרומה הוא וכמו דכתיב
 בבואכם גבי תרומה הוא והילכך בעינן למימר
 דמעשר ילפינן מתרומה בזמן אב ואע"ג דגם
 מעשר קרינן תרומה כדכתיב בפ' קרח י"ח
 פ' כ"ד: כי את מעשר גוי תרומה נתתנו ללויים

היינו דוקא משום תרומות מעשר כדאיפתא בספרי
 שם ועינן ברש"י על חומש ויה' שמיטת קרקעות
 דתרישה וזריעה בשביעיה נמי בזמן אב הוא
 דילפינן מיובל דלפי' רש"י דשמיטת דרשינן לשביעית
 דוקא לשביעית ולא ליובל ג"כ דא"כ למה ליה
 לרבי להקיש שמיטת כספים שאינו נוהג בזמן הוא
 שאין יובל נוהג לשביעית שאינו נוהג בזמן שאין
 היובל נוהג יקיש מיד ליובל שאינו נוהג בזמן הוא
 שאין כל יושביה עליה אלא ודאי דסבירא ליה
 דשמיטת לא דרשינן אלא לענין שביעית לחוד
 משום דמלני לשון שמיטה לענין שביעית במקום
 אחר דכפ' משפטים כ"ג פסוק י"א כתוב:
 והשביעית השמיטת כו' אבל ביובל לא מלני
 בשום מקום דהחורה קראה שמיטה וא"כ הוא
 דכתיב לכל יושביה גבי יובל לא היו כמו דהוה
 כתוב בשביעית ואם נימא דשביעית אינה נוהגת
 בזמן שאין כל יושביה עליה בעין ע"כ לומר
 דילפינן בזמן אב מיובל כמו דילפינן מעשר
 מתרומה דבעינן ביאת כולכם. ובחמת נלענ"ד
 דלרש"י איכא למימר טעמא אחרינא הא דגם
 מעשר בזמן הוא היו אלא דרבנן עש"י מש'
 רש"י בכתובות (כ"ה) ד"ה ולא נחייבו כו'
 טעמא דו' שנים שכבשו וו' שנים שחילקו לא
 נתחייבו בתרומות ומעשרות וו' דכתיב דנך
 תבואתה וזרעך המיוחדת לך ישור שהרי חלה
 הכתוב המעשר בזמני שנה השמיטה דכתיב
 בשנה השלישית שנת המעשר ושמיטת לא מני
 אלא משכבשו וחילקו כדאמרינן בסדר עולם
 ובמס' ערכין (י"ב) עכ"ל. ולריכין להבין בשלמא
 לעש הרשון שפיר מספיק בין במעשרות
 ובין בתרומות אבל לעש השני הא לא נזכר
 בפ' דבי תכלה אלא מעשרות במעשרות אבל
 תרומה לא נזכר שם כלל ובעינן למימר דהתם
 אמרינן להיפך דתרומה ילפינן בזמן אב. ממעשר
 או דאיכא למימר דגם התם נזכר תרומה דהא
 כתב שם רש"י בפסוק י"ג דגם דכתיב וגם נתתו
 לרבות תרומה ובכורים ע"ש. אך עכ"פ איכא
 למימר דכשם שלא נהג צו' שכבשו וו' שחילקו
 משום דחלה הכתוב בזמני שנת השמיטה ה"ה
 דלא נהוג עכשיו בזמן דאין שמיטה נוהג מה"ת
 ולא לריכין למילף מתרומה אלא במעשר גופיה
 איכא טעמא דבה דלא נהוג עכשיו בזמן הוא
 מעשר מן התורה משום דחלה הכתוב בזמני שנת
 השמיטה וכמו דשמיטה אינה נוהגת בזמן הוא

מן התורה הוא הדין במעשר אינו מן התורה
 וא"כ אם מעשר בזמן הזה רבבן ממילא מוכח
 דשמיטה בזמן הזה אינה טהגת מן התורה
 דשלא בא בתרומה איכא למימר דכמו דכתיב
 צבואכס דמי אבל במעשר הליכא למימר הכי
 א"כ למה בזמן הזה אינו נוהג מן התורה אלא
 ודאי משום דגם שמיטה אינה טהגת בזמן הזה
 מן התורה והיינו ע"כ משום דלפינין כמה מלינו
 מיובול דבעינן כל יושביה עליה וא"כ אם יומא
 דשמיטה נוהגת בזמן הזה מדברי תורה ה"ה
 מעשר נוהג מן התורה ואיכא למימר לפי זה
 דתרומה בזמן הזה רבבן דבעינן צבואכס ומועשר
 דלא כתיב ציה צבואכס נוהג מן התורה גם
 בזמן הזה ואמרינן דשביעית לא ילפינן בבנין אב
 מיובול משום דאמרינן הכברא דמדכחה התורה
 לכל יושביה ציובל מסתמא דבעלמא לא בעינן
 לכל יושביה דאל"כ ל"ל לכתוב לכל יושביה ציובל
 וכו"ה דמעשר לא ילפינן בבמה מלינו מחלה
 ודוקא בתרומה הוא דבעינן צבואכס משום
 דגם חלה תרומה קרינן ואם יומא דשביעית
 ילפינן בבנין אב מיובול משום דבשניהם אסור
 זריעה וחרישה וכל דבר כדכתיב הרמז"ס ב"ה
 שמיטה פ"י הט"ו וי"ל: דין היובל שביעית הארץ
 דין השמיטה אחד הוא לכל דבר ע"ש ודליתיה
 בת"כ פ' ספר פקד"ג הכ"ד ע"ש. ממילא מעשר
 אינו נוהג בזמן הזה שאין כל יושביה עליה אפי'
 אם לא נלמוד מחלה דמעשר תלה הכתוב
 במנין שנת השמיטה ובה איכא להבין דברי
 הירושלמי דפ"י משביעית ה"ב ובעינין פ"ד ה"ג
 דליתיה שם וי"ל: אמר ר' הונא קשייתא קומי
 ר' יעקב בר אחא כמ"ד מעשרות מד"ה ע"ש
 דלכאורה לריכין להבין מפני מה אמר כמ"ד
 מעשרות מד"ה ולא אמר כמ"ד תרומה בזמן
 הזה מד"ה כמו דמלינו בכל מקום צבלי בעינן
 המחלוקת אם בזמן הזה דאורייתא או דרבנן
 מיכר תרומה ואעפ"י דבירושלמי בכל הסוג'
 דמוכרי לענין תרומה בזמן הזה דרבנן אמר:
 מאיליהן קבלו עליהן את המעשרות כדליתא
 צברות פ"ט ה"ה ובפ"ג דמא"י ה"ד ובתרומות
 פ"א ה"א ובפ"א ה"ד ופ"י דשביעית ה"א ובפ"ג
 דמעשרות ה"א וביומא פ"ח ה"ה וביבמות פ"ז
 ה"ג ובקדושין פ"ד ה"א ובתוס' יבמות (פ"ב):
 ד"ה ירושה בשם המדרש ע"ש ועיין במכות (כ"ז):
 ובתוס' שם ד"ה והבאת ע"ש. הכי בכל מקום

מוכרי מעשר ולא תרומה היינו משום דבעלמא
 כשכורה להוכיח דמאליהן קבלו עליהן אמר סהם
 מעשרות דאי הוה אמר דתרומה קבלו עליהן
 הו"א דדוקא תרומה משום חומרה דתרומה דאסור
 לזרים אבל שאר מעשרות לא קבלו עליהן
 הילכך אמר סהם מעשרות קבלו עליהן וכ"ש
 תרומות אבל כשמוכרי בכלל הם דאורייתא או
 דרבנן אמר סהם תרומה והילכך צבלי בכל
 מקום אמר רק תרומה דשיקר ב"ה לבאר בכלל
 אם חיוב הפרשה דרבנן או דאורייתא היא הילכך
 אמר סהם תרומה בזמן הזה דרבנן או דאורייתא,
 ובה הרמז"ס לבאר דמה שאמרו בכל מקום
 תרומה סהם לאו משום דנוהגת דוקא תרומה
 ולא מעשרות אלא שהוא הדין במעשרות שאין
 חייבין בזמן הזה אלא מדבריהם וכל מקום
 שמוכרי תרומה בשם הכללי הוא מדבר דהיינו
 מלות הימה פ"י מ"ה הפרשה וזהו שמתחש
 הרמז"ס ובה תמוך קושי' הרד"ז שם על
 הרמז"ס שחלה הדבר בכברתו ה"ה איכא כמה
 סוגיות בירושלמי דמשמע דמעשרות אינו אלא דרבנן
 ע"ש. ובפ"ה איכא לתרץ דאי לאו דברי הרמז"ס
 מסוגי' הירושלמי ה"ל אין רחי' דאיכא למימר
 כוונה הירושלמי דכתיב הר"ש בפ"י משביעית
 מ"ה וי"ל: והא דקאמר שקיבלו מחליהן על
 תרומות פירות קאמר ע"ש. ולפי ה"ל התי'
 שפיר דהרמז"ס ב"ה לבאר ולהדגש מוכברתו דהצבלי
 מוכרי בכל מקום רק תרומה אינו מחולק עם
 הירושלמי אלא דגם הצבלי ס"ל דלמ"ד תרומה
 בזמן הזה דרבנן ה"ה במעשרות ולאו דוקא תרומה
 וא"כ יש לדקדק על הירושלמי כאן שאינו מדבר
 לענין שמאליהן קבלו א"כ לא הו"ל לפרוט
 מעשר בפרט אלא דהו"ל לומר סהם תרומה
 כמו צבלי ואעפ"י דידעתי דדקדוק קל הוא מ"מ
 מדקדק אנכי בזה מפני שפ"י ק"ל יבואי טעם
 גם על דקדוק הזה עוד יש לדקדק איזה התקשרות
 יש בענין מעשר או דאורייתא או דרבנן לדון
 שמועט כספיהם אבל לפי ה"ל התי' שפיר דפריך
 הירושלמי וי"ל: והלא מתקין על ד"ה (פ"י למ"ד
 דכל מלוות התלויות בארץ נוהגות מד"ה צבית
 שני א"כ קשיא והלא מתקין על דברי תורה
 אך יש כח ציד הלל לתקן לבעל דברי תורה
 כמו דמקשה הגמ' צבלי בניטין (סס) ומי
 איכא מויד' כו' אמר ר' יוסי ובי' משעה שגלו
 ישראל לצבל לא נפטרו מן המלות התלויות

בארץ (פי' דלתי כמ"ד דמעשה שגלו לבבל
 נפטרו מן המלות התלויות בארץ ומעשר בזמן הזה
 דרבנן (והדר פריך) והשמטת כספים נוהג בין
 בארץ בין בח"ל ד"ה (פי' הא אין אהא משני
 מידי על הקשו' דאך יש כח ציד הלל לבטל
 דברי תורה דהא השמטת כספים חובת הגוף הוא
 וחובת הגוף נוהגת בין בארץ ובין בח"ל דבר
 תורה ונהי דמעשר שהוא ממלות התלויות בארץ
 בטלה אבל שמיטת כספים דחובת הגוף הוא גם
 בזמן הזה דלורייטא הוא וזמא תל"י מעשר
 לשמיטת כספים) מור ר"י יוסי ואמר (פי' דבאמת
 תל"י זה בזה כיון דלתי' כמ"ד מעשר בזמן
 הזה דרבנן ממילא מוכח דשמיטת כספים בזמן
 הזה אינו אלא דרבנן דהא מעשר תלה הכתוב
 בזמין השמיטה ואם איתא דשמיטת קרקעות בזמן
 הזה דלורייטא איך אפשר דמעשר בזמן הזה
 דרבנן דבשלמא תרומה בזמן הזה דרבנן משום
 דכתיב בצוהבם גבי חלה וחלה תרומה קריא
 רחמנא משא"כ מעשר דתלה רחמנא בזמין שניה
 השמטה בשמטה תל"י כיון דשמטה דלורייטא
 גם בזמן הזה ה"ה מעשר הו"ל להתחייב גם
 בזמן הזה הודע דהא צו' שביבשו וז' שמילקו
 פטור ממעשרות משום דבשמטה תל"י אלא ודאי
 דגם שמטה בזמן הזה אינו אלא דרבנן והילכך
 שפיר אמרינן דמעשר אינו אלא דרבנן וכיון
 דמוכח דשביעית בזמן הזה אינו אלא דרבנן
 ממילא יש להוכיח דשמיטת כספים בזמן הזה
 גמו אינו אלא דרבנן דהא) וזה דבר השמיטה
 שמוט בשעה שהשמיטה נוהגת ד"ת השמט כספים
 נוהגת בין בארץ בין בח"ל ד"ת ובשעה שהשמטה
 נוהגת מדבריהם השמט כספים נוהגת בין
 בארץ בין בח"ל מדבריהם (פי' כיון דמעשר
 מדבריהם הרי מוכח דשביעית אינה נוהגת בזמן
 הזה אלא מדבריהם דהא בזה תל"י משום
 דילפינן שביעית בזמין אב מיוזבל והתורה הקשו
 שמיטת כספים לשביעית ממילא שמיטת כספים
 נמי אינה נוהגת אלא בזמן שהיוזבל נוהג ובזמן
 שאין כל יושביה עליה אין היוזבל נוהג וה"ה
 בשמיטת כספים אינה נוהגת והילכך שפיר תיקון
 הלל תקנה על דרבנן ולא על דלורייטא וס"ל
 לר"י דמסתברא לדרוש שמוט יתירה לשביעית
 משום דכבר קראה התורה לשביעית שמיטה צפ'
 משפטים דכתיב והשביעית השמטנו וכו') תמן
 אמרין אפי' כמ"ד מעשרות ד"ת מודה בשמיטה

שהוא מדבריהם (פי' אפי' תימא דמעשרות גם
 בזמן הזה ד"ת הוא משום דס"ל דשביעית בזמן
 הזה דלורייטא ומעשר בזמין שמיטה הוא דהלה
 ואעפ"כ מודה דשמיטת כספים אינו אלא מדבריהם
 משום דס"ל להירושלמי אליבא דרבי דמקיש
 שמיטת כספים ליוזבל ולא לשביעית ודרוש קרא
 יתירה דשמוט ליוזבל) דמי וזה דבר השמיטה
 שמוט רבי אומר שני שמיטין הללו שמיטה ויוזבל
 בשעה שהיוזבל נוהג שמיטה שיהא ד"ת פסקו
 יוזבלות ומקשה נראה שמיטת דלורייטא אימתי פסקו
 היוזבלות יושביה בזמן שיושביה עליה לא בזמן
 שגלו מתוכה עכ"ל. פי' דס"ל להירושלמי אליבא
 דרבי דשביעית בזמן הזה דלורייטא כדעת רב"כ
 שהביא רש"י כאן ואם היה דרש קרא דשמיט לענין
 שביעית הוא הדין דשמיטת כספים נמי דלורייטא
 אפי' בזמן הזה משום היקש אלא דס"ל דשמוט אתי
 ליוזבל ומקשינן שמיטת כספים ליוזבל שאינו נוהג בזמן
 הזה לכ"ע דבעיקר כל יושביה עליה וממילא איכא
 למימר שפיר דמעשרות מד"ת משום דהלה בשמיטה
 ותרומה בזה"ו איכא למימר דדרבנן הוא משום
 דכתוב בצוהבם וז"ל לשעת הירושלמי אליבא
 דרבי ס"ל דמעשר בזה"ו מה"ת הוא אלא שמיטת
 אב"י בבבלי אליבא דרבי דס"ל מעשרות בזה"ו
 מדרבנן הוא וכמו שאמר אב"י אליבא דנפשיה
 בירושלמי דיבמות פ"ז ה"ב ח"ג. אשכח
 תני בשם אב"י מאלהין קיבלו עליהן את המעשרות
 ע"ש. וס"ל דכן הוא דעת רבי דמעשרות בזה"ו
 אינו אלא דרבנן הילכך ס"ל לאב"י דהוא מפרש
 קרא יתירה דשמוט לשביעית ושביעית דאינו
 נוהג בזה"ו ילפינן במה מלינו מיוזבל ושמיטת
 כספים מקשינן לשביעית והילכך במ"ק שפיר
 מוקי אב"י בשביעית בזה"ו ורבי היא לענין
 חרישה וזריעה בשביעית ודא פליג על רב
 דס"ל דשביעית נוהג אעפ"י שאין היוזבל נוהג
 והיינו משום דשביעית ילפינן במה מלינו מיוזבל
 והילכך מעשר נמי בזה"ו אינו מהג מדלורייטא
 וכמו דאיתא בב"ק (ק"ד:) וסבלהו רבי לכהונה
 על פיו בתרומה דרבנן ומפרש רש"י התם
 דתרומה דרבנן היינו בזמן בה ע"ש. וסבירא
 ליה כהרמב"ם דלאו דוקא תרומה אלא דה"ה
 מעשר א"כ ממילא מוכח דס"ל דשביעית בזה"ו
 נמי אינו אלא דרבנן משום דליף בזמין אב
 מיוזבל ושמיטת כספים מקשינן לשביעית שאינו
 נוהג בזמן הזה אלא מדרבנן והילכך העתיק

אבי דברי רבי ז"ל: אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים ולא העתיק כמו ראי' בירושלמי: אחת שמיטת יובל ואחת שמיטת שביעית (כמו שהעתיק רש"י ולפינו איתא כמו שהעתיק לעיל) ומזכיר ציובל מפורש אבל כאן אמר אתם אחת שמיטת קרקע כו' ולא מזכיר יובל כלל והיינו משום דאבי מפרש דברי רבי דס"ל דשמוט אחת לשביעית ולא ליובל וכונת רש"י הכי דכתב וז"ל: ואע"ג דהלל צביט שני הוה פי' ואפי' למ"ד דקדושת עזרא בטלה היינו לאחר חורבן אבל הלל כיון דצביט שני הוה עדיון לא בטלה הקדושה ושמיטת קרקעות היה אז נוהג וממילא אפי' אם נקיט שמיטת כספים לשביעית נמי הו"ל להיות נוהג שמיטת כספים בזמן הלל ע"ז חידן רש"י דסבירא ליה לאבי דצביט שני הואיל ולא הו' יובל נוהג לא נהגו שמיטתן מדאורייתא פי' דכיון דיובל לא הו' נוהג צביט שני משום דלא היה כל יושביה עליה ה"ה שמיטת קרקעות לא הו' נוהג משום דילפינן מבמה מלינו מיובל דהא אבי' ס"ל מעשר בזה"ז דרבנן אע"ג דלא כתיב ביה צבואכס ואם איתא דשביעית בזה"ז דאורייתא הוה א"כ הו"ל למימר דגם בצמער הו' דאורייתא וליכא למימר דילפינן מתרומה דכתיב ביה צבואכס דלקילא ולחומר' לחומר' מקשינן וה"ה בכל מדות התורה וזה תלה הכתוב מעשר בזמין שנות השמיטה חלה ודאי דשביעית נמי מדרבנן אע"ג דלא כתיב כל יושביה ילפינן בבנין אב מיובל, דיובל אינו נוהג בזה"ז משום דבטלה קדושת הארץ מפני שאין כל יושביה עליה וממילא מקשינן שמיטת כספים לשביעית דשמיטת כספים נמי מדרבנן הוה ולפי"ז שפיר י' ראי' מדברי רבי דשמיטת כספים בזה"ז אינו אלא דרבנן אפי' בלא דרשות הירושלמי ומה שהביא רש"י דברי הירושלמי היינו רק להוכיח אפי' למ"ד מעשרות ושמיטה בזה"ז דאורייתא ולא ילפינן שמיטת קרקע בצנין אב מיובל משום דס"ל הסבירא להיפך מדרבנן התורה לכל יושביה ציובל וסתמא דבעלמא לא בעינן כל יושביה עליה דאל"כ ל"ל לכתוב ציובל לחודה סיבוק ליה דבעלמא נמי הכי מ"מ שמיטת כספים דרבנן דדריש בשתי שמיטות הכתוב מדברי אחת שמיטת יובל והיינו מה שהקרקע חוזרת לבטלה ואחת שמיטת שביעית דהיינו שמיטת

כספים ששאר הכסף שמיטת אחת יד הלוה ומקשינן שמיטת כספים לשמיטת יובל דבזמן שאין היובל גם שמיטת כספים אינו נוהג מן התורה ומ"כ: אבל בת"כ וכו' ואומר אבי שהוא מחלוקת ע"כ: ולפי הג"ל הא הו"ל לכתוב שהוא מחלוקת גם קודם שהביא דברי הירושלמי דמוכח מדבריהם דשמיטת קרקעות דאורייתא הוה גם בזמן הזה ומעשרות ד"ה דראמר הירושלמי ולפי מה שהביא אבי' דברי רבי בתלמודא דין שמיטת קרקעות בזה הזמן דרבנן הוה אך מפני דעיקר עובדכ הסוגי' דשם לענין שמיטת כספים הוה ולענין שמיטת כספים ליכא טוס פלוגתא בין השתי שיטות הג"ל בדברי רבי דלהרוביחו שמיטת כספים אינו אלא דרבנן הילכך כתב רש"י: אבל בת"כ ראי' דשביעית נוהג בזמן שאין יובל נוהג והת"כ הוה כפ' בהר"פ ב' סו' י"ד וז"ל: והכ"ה שביעית נוהגת אעפ"י שאין יובל ע"ש. ומשמע דכל דיני שביעית בין שמיטת כספים ובין שמיטת קרקע מחרישה וזריעה נוהגת אעפ"י שאין יובל נוהג א"כ שמיטת כספים בזמן הזה דאורייתא ולא דרשו שמיטת יתירה להקוט שמיטת כספים לשביעית או ליובל הילכך שפיר מסיק ולומר אינו שהוא מחלוקת פי' שהוא מחלוקת אם שמיטת כספים דאורייתא או דרבנן.

והנה אפילו לרבנן דסבירא ליה דשביעית נוהגת אעפ"י שאין יובל ולפי"ז רש"י דמפרש דהא דאמר רבא הפקר ב"ד הפקר אחא לאוקמא דלשולם הלל ס"ל דרבנן הו' בעינן לבסוק דרבא דמוקי דרבנן והלכה כדברי מחברו ולא מחביריו היינו דוקא לענין שמיטת כספים דהו' מנות התלויות בצוף אבל שמיטת קרקעות דהו' מנות התלויות בארץ אפילו לרש"י איכא למימר דבזמן הזה אינו אלא דרבנן למ"ד דקדושת עזרא אינו אלא קדושה דרבנן ואפילו רבנן מודים לזה ומה שאמרו דשביעית נוהגת אעפ"י שאין יובל דמשמע דכל דיני שביעית אפילו שמיטת קרקע היינו קרקע וזריעה היינו דוקא בזמן שעדיין לא בטלה קדושת יהושע ולא היו כל יושביה עליה כגון בזמן כתיב עדיון הו' ארץ ישראל קדושה מקדושת יהושע ואין כל יושביה ה' עליה שגלו שבט ראובן ושבט גד וח' שבט המנשה ואז בטלו היובלות כדאמרין בערבין (ל"ב): וס"ל דיני יובלות לקדש שמיטתן מדאורייתא (ואין לומר ב' שביבסו ו') שמילקו

ואז גם שמיטין לא מנו כדאמרינן בערכין (י"ב:) ובזבחים (ק"ח:) ועיין ברמב"ם פ"ה מה' שמיטה ה"ג) ועיין בערכין (י"ג.) תד"ה הנך וזומן קדושה עזרא איכא למימר דלמ"ד קדושה עזרא לא הוי אלא קדושה דרבנן ליכא חיוב דאורייתא אפילו בזמן הזה לרבנן אלא שמיטת כספים דלא הוי מלוה התלויה בארץ ונוהגת בכל מקום ובכל זמן והילכך דקדק רש"י בגיטין (ל"ו:) ד"ה רבא אמר ו"ל: לעולם בין לרבנן דפליגי אדריבי ואמרי שביעית להשמטת מלוה בזמן הזה דאורייתא ע"ש. ולמה כתב רש"י להשמטת מלוה דוקא הא רבנן אמרי סתם שביעית נוהגת אעפ"י שאין יובל דמשמע כל מיני שביעית בין השמטת כספים ובין השמטת קרקע אלא ודאי כנ"ל דבזמן הזה גם לרבנן שמיטת קרקע אינו אלא דרבנן אלא דתלי' במחלוקת דאיכא בירושלמי אס קדושה עזרא דאורייתא או דרבנן דאיכא בפ"ו משביעית ה"א ו"ל: רבי יוסי בר חנינא אמר מדבר תורה נחתיבו כו' אמר ר' אלעזר מחילתין קיבלו עליהן את המעשרות ומפרשים דברי ר"א שהוא פליגי וס"ל דלקדושה ראשונה שבטלה משגלו שוב לא קדשה בשני' לענין קדושת הארץ ובימי עזרא לא נחתיבו מדברי תורה במלוה סתן חובת קרקע אלא מחילתין קבלו להתחייב בחו"מ והגר"א ז"ל בשנו"א כתב ו"ל: ר"א אומר מחילתין קבלו עליהם את המעשרות כו' פי' לפי שיהושע נלטה לקדש כל מה שבחורף התחומין אבל בימי עזרא לא קדשו אלא מה שרצו כדאמרינן הרבה רכבים כבשו עולי מלרים ולא קדשו עולי צבל ולהכי קאמר ר"א דמחילתין קבלו אבל בודאי מה שקדשו הוא מדאורייתא ור"י פליגי עלי' וס"ל דמדאורייתא נלטו לקדש כמו גבי יהושע וכו' דקדושה במלוה השם ב"ה קימת אפילו בזמן הזה אבל לר"א בטלה עכשיו דמסתמא לא ה' בלב שלהם אלא בזמן שבהמ"ק קיים הואיל והדבר תלוי בהם והא דמשמע בכמה מקומות דקדושה ראשונה קדשה לשעשה וקדשה לעתיד לבוא היינו לענין קדושת הבית ומקדש אבל לענין קדושת הארץ בטלה עכ"ל. וכן כתב ג"כ הר"ש ע"ש. ולפי זה קדושת עזרא לכ"ע קדושה דאורייתא ה' אבל בזמן הזה גם לר"ש והגר"א לר"א מדרבנן הוא ואם גימא דרבנן ס"ל כר"א דבזמן הזה אינו אלא מדרבנן מודים דגם שביעית אינו אלא דרבנן

בזמן הזה ולפי זה איכא למימר דמה שכתב רש"י בדברי רבי ד"ה בזמן שאי אהה כו' ו"ל: כגון עכשיו שבטלה קדושת הארץ עכ"ל דמחוסר הבנה אפילו לפי מ"ש לעיל דסבירא ליה לרש"י דשביעית ילפינן מיובל כמה מלינו וכמו דכתב לכל יושביה אלא שביעית דמי דוחק הוא והו"ל לרש"י לכתוב סתם כגון עכשיו שבטלה קדושת הארץ דמשמע שבטלה לכל דבר אבל לפי הנ"ל אחי שפיר דאביי דהוא ס"ל דמחילתין קבלו את המעשרות כדכתבתי לעיל ולד"ה קדושה עזרא לא הוי אלא קדושה דרבנן אפי' בזמנו להמפרשים ולהר"ש והגר"א עכ"פ לאחר שכתב בית שני אינו אלא קדושה דרבנן הוא וא"כ אפי' לרבנן שביעית בזה"ז אינו אלא דרבנן הילכך כתב רש"י טעם במחילתא דרבי משום שעכשיו בטלה קדושת הארץ כדי להעמיד דברי רבי אליבא דכ"ע וזוהי משמעת בחולין (א.) דס"ל לרבי דקדושת עזרא לא בטלה היינו לענין לבטל אפי' מדהבנן הוא דלא בטלה בזמנו בית שני תלי' בפלוגתא אס בשביעית בעינן כל יושביה עליה וילפינן כמה מלינו מיובל או לא ולרבנן לא בעינן כל יושביה עליה והלל דבפני בית שני ה' מוכרת רש"י לומר דס"ל דשביעית ילפינן בבנין אב מיובל דבעינן כל יושביה עליה ובזמן שאין יובל נוהג שביעית נמי אינה נוהגת וא"כ מקשינן שמיטת כספים לשביעית כדי לאוקמא דברי הלל אליבא דכ"ע בין למיד דקדושת עזרא קדושה דאורייתא הוא ובין למיד דרבנן הוא או דס"ל כדעת הר"ש והגר"א דבזמן בית שני לכ"ע דאורייתא הוא הילכך כתב רש"י דס"ל לאביי אליבא דהלל דטעמא דבבית שני אין שביעית נוהגת משום הואיל ולא ה' יובל נוהג משום דלאו כל יושביה עליה ושביעית ילפינן כמה מלינו מיובל הילכך שמיטת כספים נמי לא ה' נוהג משום דבבית שמיטת הכתוב מדבר ומקשינן שמיטת כספים לשביעית וזה כוונתו שכתב הואיל ולא ה' יובל נוהג לא נהגו שמיטין מדאורייתא וכתב שמיטין בלשון רבים דהיינו לא נהגו השתי שמיטות שמיטת כספים ושמיטת קרקעות שמיטת קרקעות משום דילפינן בבנין אב מיובל ושמיטת כספים משום דהקישו הכתוב הרי נכתב דאפי' לפי רש"י שמפרש דברי רבא דפליגי על אביי מ"מ מודה דשביעית בזה"ז דרבנן היא וכ"ש להחוס' סס ד"ה מי איכא מידי כו' דמפרשי דרבא קאי על הפירכא

אחריייתא דתקינ רבנו דתשמט זכר לשביעית
 ע"ש דשביעית זב"ז דרבנן כיון דק"ל כהלל
 בדין פרוכזול ועור דהא התום ס"ל דגם רבנן
 מודים לרבי דשביעית אינו טהג בזמן שאין
 יובל טהג ומה שאמרו רבנן בת"כ דשביעית
 נהגתא אעפ"י שאין יובל הא כתבו בערכין
 (ל"ב:) דה"ק אע"ג שלא נהגו יובל והניחו
 במשאל ע"ש.

אמנם בהסוגי' דריש מ"ק מזוחר בהדיא
 דרבנן פליגי על הא דרבי אפי' לענין
 שמיטת קרקע דשביעית וס"ל דשביעית זב"ז
 דאורייתא הוא דפריך התם: ומרישה בשביעית
 מי שרי כו' רבא אמר אפי' תימא רבנן כו' ע"ש.
 הלא ס"ל לרבא בהדיא דלרבנן עבודה בשביעית
 אסור מה"ט התום הנ"ל בעינן למיזר דהי'
 לרבא איזה ברייתא אחרת דס"ל להו לרבנן
 דשביעית דאורייתא אפי' זב"ז א"כ לרבא בעינן
 לפסוק רבנן דשביעית הוי דאורייתא ולרש"י
 דס"ל דרבנן דת"כ הנ"ז דס"ל דשביעית נהג
 אעפ"י שאין יובל הס נינהו רבנן דפליגי על רבי
 והבין רבא דרפ"י בשביעית בזמן הזה הוי
 דאורייתא איכא למיזר דס"ל כר"י דקדושת
 עזרא הוי קדושה דאורייתא ולא בטלה אבל
 לדין דק"ל דקדושת עזרא לא הוי אלא דרבנן
 כדכתב הרמב"ם דרפ"י במעשרות אעפ"י דלא
 כתיב בבואכם אינם חייבין אלא מדרבנן והיינו
 משום דקדושת עזרא לא הוי אלא דרבנן כר"א
 דמאליהן קיבלו את המעשרות ה"ה לענין
 שביעית נמי אינו אלא דרבנן ומ"ש הכ"מ בפ"א
 מתרומות הכ"ז וז"ל שרבינו לא פטר כאן מטעם
 שבטלה הקדושה שהרי גם זימי עזרא פטר והא
 ודאי ע"י אותה חזקה שהחזיקו זימי עזרא
 נתקדשה לשעתה ולע"ל לשביעית מן התורה
 ונתרומה מדרבנן ע"ש. זה אינו לדבני הירושלמי
 דשביעית בפ"ב ובגמ' בפ"ד שחלה שביעית
 במעשרות ותלי' זה בזה (והמהרי"ט ח"ב סי'
 כ"ב כתב דשביעית ילפינן מתרומה בק"ו
 דבזמן הזה אינו אלא דרבנן ע"ש.) אלא דאיכא
 להוכיח מטעם אחר הא דתרומה פטור זב"ז
 לאו משום דבטלה קדושתה דא"כ ל"ל לכתוב
 טעמא דתרומה משום דבעינן ביאת כולכם
 שאמזר כי תבואו וזימי עזרא היתה ביאת
 מקלתן ע"ש. תיפוק ליה דבטלה קדושת הארץ

אלא ודאי דס"ל דלא בטלה הילכך אי לא הדרשה
 דשתי שמיטות הכתוב מדבר בעינן למיזר
 דשביעית גם זב"ז דאורייתא וא"כ לרבנן דלא
 ס"ל הדרשה דשמיט יתירה גם זב"ז שביעית
 דאורייתא ואפי' לשיטת ר"ת שהביאו התוספות
 בגמ' (סג) ד"ה בזמן ובקידושין (ל"ח:) תד"ה
 השמטת כו' ובערכין (ל"ב:) תד"ה מני ע"ש.
 ולשיטתו הסכימו הרמב"ן והרשב"א והריטב"א
 והר"ן דשתי שמיטות דקאמר רבי בש"ס דידן
 היינו יובל שהשדות חוזרות לבעליהן ושמיטה
 כספיים דקאמר היינו שביעית בכל הפרטים הן
 הפקעת החוב והן איסור עבודת קרקע כדמוכח
 במ"ק (ב:) דמביאו על הא דמסקין בית השלמין
 ומה דקרי ליה שמיטה כספיים היינו משום
 דשביעית תשמטת כספיים ולא יובל וה"ק בזמן
 אחת משמט קרקע דהיינו בזמן שמיטה נהגת
 אחת משמט כספיים כלומר שהשמיטה נהגת
 וקרי ליה שמיטת כספיים מטעמא דכתיבא ועוד
 משום דקרא לירי במלוה כדכתיב כל בעל משה
 ידו נקט כספיים ולדינא ל"פ אלא לענין אס נהג
 יובל בבית שני או לא דרש"י כתב (סג) ואע"ג
 דהלל בבית שני הוה ס"ל לאב"י דבבית שני
 הואיל ולא הו' יובל נהג לא נהוג שמטין
 מדאורייתא ודמרינן בערכין מני יובלות לקדש
 שמיטין מדרבנן קאמר יר"ת ס"ל דבבית שני
 נהגו יובלות (והשמטת קרקע קרי ליובל ולשביעית)
 ומ"ש בסוף ערכין מני יובלות לקדש שמיטין
 הייז דוקא למאי דס"ד התם דלא חזרו עשרת
 השבטים שגלו ובבית שני לא היו כל יושביה
 עליה אבל למסקנא דירמיה החזירן ויאשיהו
 חלק עליהם אע"ג דלא עלו כולם חשיב כל
 יושביה עליה ע"ש. (ועיין בסמ"ג במלות
 עשין מלוה קמ" קמ"ח וזיראים סי' קס"ד ובסי'
 שמי"ה שהביאו ג"כ כפי' ר"ה ע"ש.) אבל לענין
 אס שמיטה בזמן הזה דאורייתא או דרבנן אין
 חילוק ביניהם ואפי' אס נימא דס"ל לר"ת
 כדכתבו התום בסוף ערכין דת"כ לא פליגי
 ארבי הא עומד לנגדו הסוגי' דרמ"ק כדכתבו
 לעיל ואין לומר דמאן רבנן נינהו רבנן דאמר רבא
 ברמ"ק אפי' תימא רבנן הא דאיתא בפ"ב פ'
 בהר פ"א הלכה כ"ז וז"ל: ק"ו ליובל שישמט
 כספיים ומה אס השביעית שאינה מוליאה
 עבדים משמטת כספיים יובל שהוא מוליא
 עבדים א"ד שישמט כספיים ת"ל וזה דבר השמטה

שמוט שביעית משמטה כספים ואין יובל משמט
 כספים עכ"ל. ואם איתא דתנא דת"כ ס"ל
 דקרא דדבר השמטה שמוט מיירי בשתי שמיטות
 אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים ושמיטת
 קרקע לר"ת היינו יובל א"כ א"ך יתכן למעט
 מקרא דשמיטה שמיט שאין יובל משמט כספים
 הא קרא מיירי דדבר שמיטה שמוט בשתי
 שמיטות וגם ציובל מיירי וכדכתבו החוס' ב"ר"ה
 (כ"ע). ד"ה קמ"ל דלרבי דאמר דבשתי שמיטות
 הכתוב מדבר דבמה שמיטת כספים נוהגת אפי'
 ציובל ע"ש. ה"ה וכן איתא בירושלמי פ"ג דר"ה וו"ל:
 אמר ר' יוחנן זו דברי רבי יודה ור' יוסא אבל
 דברי חכמים קידוש ב"ד ותקיעת שופר והשמט
 כספים משמיטין עכ"ל. ועיין בסירי קרבן שעמד
 שם בלי"ע מה"מ הג"ל אבל לפי דברי הג"ל אחי
 ספיר דאיכא למימר דהירושלמי אחי כרבי דדרוש
 דהכתוב מיירי בשתי שמיטות והם שיבת אהרדי
 וכן העיר בזה ג"כ בגליון הש"ס שם בירושלמי
 ע"ש. וא"כ דברי הת"כ הג"ל הו"ל נגד דברי רבי
 ופליגי רבי ולדידהו איכא למימר דשמיטת קרקע
 בזמן הזה דלורייא הוא כוונת רבא שאמר
 אפי' תוגמא רבן אליבא דהחוס' בערבין דא"כ
 תקשה לר"ת דא"כ א"ך הוכיח ר"ה דשביעית קרו לה
 רבי שמיטת כספים משום דדוקא שביעית משמטת
 כספים ולא יובל והביא הספרי דפ' ראה ע"ש.
 ולפי הג"ל הא דדרשה רבי שמיטת כספים נוהגת
 אפי' ציובל ועוד הא דהמ"ב ס"פ ע"ש הא כתב
 מלות עשה להשמיט המלוה בשביעית כו' ע"ש.
 משמע דוקא בשביעית ולא ציובל ובה"ב כתב
 דברי רבי ע"ש. וכן הסמ"ג במלות עשין קמ"ו
 קמ"ח פסק קרבי ע"ש ובמלות ק"ן קנ"א קנ"ב
 קנ"ג כתב ו"ה הספרי הג"ל דציובל ליכא שמיטת
 כספים ע"ש. אלא ודאי דס"ל דאפי' לרבי
 איכא למידרש דרשה דת"כ וספרי משום דאפי'
 אם תאמר דהכתוב מיירי בשתי שמיטות מ"מ
 ספיר איכא למידרש למעט שמיטת כספים ציובל
 מדכתב יתור לשון דוה דבר השמטה ול"ל לכתוב
 וזה ומה דרוש דה דבר השמטה דוקא בשביעית
 ולא ציובל ולפי"ז איכא למימר דר"ת לא ס"ל
 כהחוס' דערבין אלא דס"ל דת"כ פליגי על רבי
 וזה מה שאמר רבא אפי' תימא רבן והחוס'
 דערבין ס"ל כהחוס' דר"ה הג"ל דס"ל דדרשה
 דת"כ לענין שמיטת כספים שאינה נוהגת ציובל
 פליגי רבי וירושלמי דפ"ג מר"ה ס"ל כרבי

ולדידהו כוונה רבא דאמר אפי' תימא רבן היינו
 התנא דהת"כ הג"ל ולפי"ז אם תימא דהלכה
 כרבי דבין לרש"י ובין לר"ת ס"ל דשביעית בזמן
 הזה אינו אלא מדרבנותא ל"י בזה אם נפרש רבא אמר
 דניטין שבא לזקמא דבית הלל אפי' כרבנן ס"ל
 כרש"י או כהחוס' דרבא לא בא לשנויי פרכא
 קמייתא ולזקמא דרבי הלל לכ"ע אלא שבא
 לתרץ הפרכא השני דשם ע"ש. ואם תימא כרש"י
 דעיין לפסוק כרבנן דפליגי רבי וס"ל דשמיטת
 בזה"ז דלורייא דמשמע בסוגי' דמ"ק וכמו
 שכתב הראב"ד בפ"ט מה' שמיטה ה"ז ע"ש.
 ואם תימא דרבא לח מוקי דברי הלל כרבנן אלא
 בא לתרץ הפרכא השני א"כ איכא למימר דרבא
 ס"ל דרבנן לא פליגי מידי רבי והלכה כוותיה
 ואע"ג דברמ"ק מובא רבא דרבא ס"ל דרבנן
 פליגי עלי' דרבי וס"ל דשביעית בזה"ז דלורייא
 מ"מ מדבגיטין לא מוקי מידי כרבנן מסתמא
 הדר ביה וס"ל דרבנן לא פליגי עליה דרבי או
 איכא למימר דאפי' לרש"י דמפרש רבא אמר
 דניטין דלתרץ פרכא קמייתא הוא בא ומוקי
 דברי הלל אפי' כרבנן מ"מ פסקין כרבי דאיכא
 למימר דס"ל כהחוס' דר"ה דהדן אם שמיטת
 כספים נוהג ציובל ה"ל במחלוקת דרבי ורבנן
 ובין דבירושלמי דר"ה פ"ג (ס"ס) אמר ר' יוחנן
 דחכמים ס"ל דנוהג אפי' ציובל א"כ ס"ל כרבי
 הרי רבנן דרביס הם ס"ל כרבי והלכה כרבי
 בכה"ז אפי' נגד חביריו משום דרביס ג"כ ס"ל
 כוותיה א"ך איכא דלקרק דהוי קשיא רבנן ארבנן
 דת"כ ס"ל לרבנן דשביעית אעפ"י שאין יובל
 ופליגי רבי וביירושלמי אמרו רבנן דיובל משמט
 כספים בשביעית והוא כרבי וע"כ דבעינן למימר
 דרבנן דת"כ לאו ניגהו חכמים דירושלמי ולא
 ברירא לן מילתא בדעת רש"י ור"ת להיכן נוטה
 אם שביעית בזה"ז דלורייא או דרבנן ומדברי
 רש"י בפ"ג דסנהדרין (כ"ז) דפריש להא דרבי
 ינאי דה"ט משום דשביעית בזה"ז דרבנן משמע
 דס"ל דשביעית בזה"ז דרבנן הוא) ובדעת הרמב"ם
 דכתב הכ"מ דשביעית בזה"ז דלורייא מפרש
 דברייתא דרבי אליבא דהרמב"ם מחלית כר"ת
 דכתב ח"ל: לפיכך נ"ל דלשולם כרבי ס"ל ול"ק
 שהוא ז"ל מפרש הא דאמר רבי בשתי שמיטות
 הכתוב מדבר אחת שמטה קרקעות לא אשמטת
 קרקעות בשביעית קאמר דהוא לעולם נהגה
 אף שלא בפני הבית אלא ליובל קרי שמטת

קרקעות שהרי השדות חוזרות לבעלים וכמבואר בדבריו רפ"ט וכן פירש ר"ת ע"ש. מ"ט וכן פ' ר"ח כוונתו דמפרש כר"ת לענין דשמיטת קרקע היינו יובל לאו שמיטת קרקע דשביעית אבל שמיטת כספים אינו מפרש כר"ת שכולל כל דיני שביעית דהיינו חרישה וזריעה וכספים אלא דמפרש שמיטת כספים היינו דוקא שמיטת כספים אבל חרישה וזריעה דשביעית נוהג אפי' בזמן שאין יובל נוהג מה"ט והקוש' על הכ"מ גלויה מרמ"ק דאמר אב"י ורבא שם בהדיא דגם שמיטת שביעית דחרישה וזריעה אינו נוהג זבה"ל לרבי בדהקשה המ"ל שם ושאר לחרונים. וראיתי בספר שמן המור חו"ד ס' ד' שכתב למתן קוש' הג"ל דס"ל למתן דההיא דרמ"ק נשנית בבית המדרש תחלה כסדרן ומשום דקא רמו על האמוראים רבה ורב יוסף ממתינין דמשקיין בית השלחין דשביעית ולא חסיק אדעתיה דאב"י הך דינא דתולדות לא אסירי כחדש רבא לזאת דחק עלמו אב"י לפרש מילתיה דרבי דלכל מילי הוקש שביעית ליובל כלומר שרבה ורב יוסף יפרשו דברי רבי הכי כי היכי דלא תוקשי להו ממהניתי' והיינו דלא מיייתי אב"י שם דברי הירושלמי למימרא שהאמוראים ידחקו עלמן צפי' דברי רבי דמימרא שגם רבי קאי כוונתיה' אמנם ההיא דגישין דקא מיייתי אב"י עלה דברי רבי ס"ל שהיא בתר דהדיה רבא דתולדות לא אסירי דמינן למימר דאב"י קבל הדין מרבא שהרי מילתא בטעמא קאמר דהא לא חזינן דפליגי אב"י בהדיהו עס רבא בהאי דינא דתולדות לא אסר רחמנא כו' ולפום האי דינא שפיר אית לן לפרושי למילתיה דרבי כפשטא דדוקא לענין כספים קאמר דהוקש ליובל ולא לענין איסור עבודת הארץ אלא דלעולם אסור מה"ט לרבי ע"ש. ולענין רבא להמליך בעד מרן בלופן אחר עפ"י מה שיש לדקדק קלה ביה דברמ"ק מביא אב"י דברי רבי זבה הלשון: בשתי שמיטות הכתוב מדבר, "ואחד" שמיטת קרקע, "ואחד" שמיטת כספים כו' ובגישין (ל"ו.) איתא זבה"ל: בשתי שמיטות הכתוב מדבר, "ואחת" שמיטת קרקע, "ואחת" שמיטת כספים ע"ש ויש לבאר זאת בטעמא דהך מילתא משום דברמ"ק מתחבנה ליה לאב"י לפרש דברי רבי דבשתי שמיטות הכתוב מדבר היינו שביעית והוי שמיטת קרקע כדקרי לה התורה צפ' משפטים

כדכתוב והשביעית השמיטתה ואעפ"י דלא כתיב בשביעית לכל יושביה מ"מ שפיר איכא למימר דשביעית בזמן הזה אינו אלא דרבנן משום דאיכא למימר דרבי ס"ל דקדושת עורא בטלה דקדשה לשעתה ולא קידשה לעמיד לזא ואעפ"י דאין הלכה כמ"ד דלא קידשה לעמיד לזא לא איכפת ליה לאב"י אם אינה הלכה כרבי לענין זה משום דלא רלה שם רק למתן דברי רבה ורב יוסף והילכך מעתיק דברי רבי בלשון זכר: "ואחד" שמיטת קרקע משום דמפרש דברי רבי דמיירי דשמיטת קרקע דשביעית ושביעית לשון זכר הוא כדכתוב צפ' צהר: וצטפה השביעית וגו' יהי' לארץ, וכן שמיטת כספים נמי זכר זכר כדכתוב וזה דבר השמיטה גו', אבל כשבא אב"י בסוגי' דגישין בענין פרוזבול דהלל חזר צפי' דברי רבי וס"ל כמו דאיתא בירושלמי דברי רבי בהדיא שמיטה ויובל ע"ש. וכמו שכתבנו לעיל משום דשם לא יספיק בלא"ה דהא נפרש דמיירי בשמיטת שביעית תיקשה מנא לן בשמיטת שביעית גופיה דאינו נוהג בזמן שאין כל יושביה עליה דהא לא כתיב תלתא שמיטות בקרא' והתיירן שכתבנו לעיל דשביעית ילפינן צבנין אב מיובל אין ג"ל לאב"י וס"ל הסבירא להיפך דמדכתבה התורה לכל יושביה ביובל כסתמא דבעלמא בשאר מלות הארץ נוהג אפי' אם אין כל יושביה עליה כמו שאמר רב הונא ברביה דרב יהושע בכתובות (כ"ה.) ובגדה (מ"ו.) וז"ל: אשכחתינהו לרבנן צבי רב דיצבי וקאמרי אפי' למ"ד כו' ואמיתא לכו אנא אדרבה אפי' למ"ד תרומה זבה"ו דאורייתא דאורייתא חלה דרבנן ע"ש. ואעפ"י דכתיב בצבאכם גבי חלה לא ילפינן תרומה מינה צבנין אב נושום דחמירין הסבירא להיפך כג"ל ואין לומר תס עעמא דבזה"ו בטלה קדושת הארץ משום דס"ל דקדושת עורא לא קידשה לעמיד לזא חרף דלא יהי' דברי הלל אליבא דהילכתא דהא אין קי"ל דקדושת עורא לא בטלה בדפסק הרמב"ם צפ"א מה' תרומות ועוד הא הלל בבית שני הוה ואז עדיין קדושת עורא לכ"ע לא בטלה וגם אין לומר דהלל ס"ל כמ"ד דקדושת עורא לא הי' אלא קדושת דרבנן דהא הוכחנו לעיל דהלכה אינו כן מדכתב הרמב"ם עעמא דתריומה וחלה זבה"ו אינו אלא דרבנן משום דכתיב בצבאכם תיפוק ליה משום דקדושת עורא לא הי' אלא קדושת דרבנן אלא והאי דס"ל

קדושה עזרא הוי קדושה דאורייתא וא"כ אי אפשר לומר דתקנה פרוזבול יהי' דוקא למ"ד קדושת עזרא לא הוי אלא קדושה דרבנן שאינו אליבא דהילכתא ואעפ"י דכתבנו לעיל בשם היוזמלמי דיבמות דאביי ס"ל כמ"ד קדושת עזרא לא הוי אלא דרבנן איכא למימר דזה לא אמר רק כשעמד בשיטתו של רמ"ק וקודם שחזר ממה שמפרש דברי רבי התם ברמ"ק משא"כ כשבא לעסוק בסוגי' דפרוזבול חזר לפרש דברי רבי דמ"ש רבי דבשתי שמיטות הכתוב מדבר מפרש דהיינו אחת שמיטת יובל ואחת שמיטת כספים ומקשינן שמיטת כספים ליובל דכתיב בה לכל יושביה ובזמן שאין כל יושביה עליה אינו נוהג כשמיטת כספים אינה נוהגת בזמן שאין כל יושביה עליה אבל שמיטת קרקעות דשביעית איכא למימר דנוהג מדאורייתא אפילו בזמן הזה ולכן דדק לומר ולהעתיק דברי רבי בלשון נקבה: א"ח ת" שמיטת קרקעות כדלמך ברמ"ק היינו משום דרולה לרמו דמפרש דשמיטת יתירה מדבר ביובל ויובל לשון נקבה כדכתב בפי' בהר כ"ה פסוק י' ובפסוק י"א יובל היא וגו' ובפסוק י"ד כי יובל היא ואיירי דגבי יובל אמר בלשון נקבה אמר נמי בשמיטת כספים בלשון נקבה הילכך אמר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים. עוד יש לבאר הסוגי' אפילו אם נימא בשעת הכ"מ אליבא דהרמב"ם דשביעית דחרישה וזריעה בזמן הזה דאורייתא אפילו אם נפרש שיטה אביי אליבא דרבי דשביעית בזמן הזה אינו נוהג מן התורה אלא דפסק כרבא ולרדודיה לכ"ע שמיטת קרקע דאורייתא גם בזמן הזה דיש להוכיח לפי' התוס' דהא דרבא אמר הפקר ב"ד הפקר לא קאי' לשנויי הפרכא קמיתא דאל"כ מפני מה לא אמר אפילו תימא רבנן כמו שאמר ברמ"ק ע"ש. לכן נלענ"ד דאביי ורבא פליגי אם רבי ורבנן דהת"כ פליגי או לא ובאמת הפי' דדברי רבי דבשתי שמיטות הכתוב מדבר היינו יובל ושמיטת כספים אלא דאביי ס"ל דרבי ורבנן דה"כ פליגי וא"כ הפי' דשמיטת כספים היינו שביעית וכל פרתיה וגם איסור חרישה בכלל ולפי זה שביעית בזמן הזה דרבנן אפילו לענין חרישה וזריעה ורבנן דהת"כ דלמרי שביעית אעפ"י שאין יובל ס"ל דחרישה וזריעה בזמן

הזה אסור מן התורה ורבא ס"ל דלא פליגי כלל אלא הא דלמרי רבנן שביעית אעפ"י שאין יובל פי' לענין חרישה וזריעה דשביעית דנוהג אפילו בזמן הזה אעפ"י שאין יובל נוהג משום דלאו כל יושביה עליה אבל חרישה וזריעה דשביעית לא בעינן כל יושביה עליה וההקש דשתי שמיטות היינו רק שמיטת כספים ליובל הוא דמקשינן ולזה מודו ג"כ הרבנן דהת"כ דשמיטת כספים אינה נוהגת בזמן הזה רק מדרבנן הילכך לא אמר רבא אפילו תימא רבנן דהא ס"ל דשמיטת כספים בזמן הזה לכ"ע אינו אלא מדרבנן ובשמיטת קרקעות ס"ל לרבא דלכ"ע גם בזמן הזה דאורייתא ולא פליגי רבי ורבנן כלל והא דלמרי רבא ברמ"ק אפילו תימא רבנן היינו לעשותה דאביי הוא דלמרי הכי פי' לדידך דס"ל דרבי ורבנן פליגי ולרבנן מן התורה הוא דתסור ואעפ"כ מני אחי מתניתין דמשקין אפילו דרבנן אבל לרבא בעלמנו בין לרבי ובין לרבנן דאורייתא הוא וכיון דאביי ורבא הלכה כרבא הילכך שפיר פסק דשביעית בזמן הזה מן התורה אסור ולענין פרוזבול אינו אלא דרבנן והוא כשיש רבא לגמרי וכן מובאר בסוגי' דגמור' בקידושין (ל"ח:) דלמרינן שם וז"ל: לא נלכדה אלא לכהניתי כו' ולא אמרינן לא נלכדה אלא לרבי משמע דשמיטת כספים כ"ע מודו דנוהג אפילו בזה הזמן כנ"ל לבאר דברי הרמב"ם לשיטת מרן דהרמב"ם סבירא ליה שביעית בזמן הזה דאורייתא הוא. אבל בלמה הוכחות הכ"מ דהרמב"ם ס"ל בשביעית בזמן הזה דאורייתא מדכתב ונוהג בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית לאו הוכחה הוא כדלמרינו בזה כל המחברים ולמותר הוא להאריך בזה ורובם ככולם ס"ל בדעת הרמב"ם דשביעית בזמן הזה דרבנן הוא עיין בספר נבחר מכתפי ס' כ"ג חו"ד ועיין ברדב"י על הרמב"ם שם ועיין בהמהרי"ט ח"ב ס' נ"ב ובפעל התרומות שער מ"ה הובא דעת הרמב"ם שביעית בזמן הזה דרבנן והמהרי"ט מביא שם בשם מהרי"ט קורקס שזאל ב"ס הרמב"ם בכהניתי יד בלשון הזה בזמן שאין יובל נוהג אין שביעית נוהגת ונוהגת שביעית בלארן מדבריהם ע"ש. וכן כתב הטור ב"ד ס' של"א דשביעית בזמן הזה דרבנן ע"ש. וכן כתב הטור בהלכות ארץ ישראל ע"ש. וכן פסק היראים ס' שמ"ה ע"ש. והסמ"ג במלכות עשין קמ"ז קמ"ח

ע"ש. וכן פסק החינוך מלוה פ"ד ע"ש. ועיין בחינוך פ' בהר מלוה שכ"ו שכתב ג"כ הכי ע"ש ועיין בכפסוק ופרח פרק מ"ט ועיין בפאת השלחן הלכות שביעית סי' כ"ג ס"ק כ"ג שהאר"ך בזה הרבה והחליט כי שביעית בזמן הזה דרבנן ע"ש. ועיין בפרי הארץ על חלק י"ד סי' ד' בחלק שלישי ובב"י על העור (ספ) מרן בעלמו חזר ממה שכתב בכ"מ בפ"ט ו"י משמטה וס"ל דלהרמב"ם שביעית בזמן הזה דרבנן וכן הלכה כדכתב בפ"ד מה' שמיטה ע"ש. וכיון דרובא דרבנן ס"ל דשביעית בזמן הזה אינו אלא דרבנן הו"ל לא שייך לאסור פירות עכו"ם שגדלו ברשות העכו"ם כלל כיון דבעוון בידו אמרינן יש קנין ואפילו אם ה' ברשות ישראל לא עבר אלא על איסור דרבנן אם הוא ברשות העכו"ם אינו נאסר כלל כדבאחתי לעיל בשם הר"ן.

פֶּרֶק שְׁנַיִם עֶשֶׂר

וַתָּה נבאר בעוה"ת דברי רבינו בעיקר מחלוקתן בפירות עכו"ם ולהתך דברי מרן מהר"ק מכל הראיות שהביאו הכו"פ והמב"ע והמהר"י ומהר"ש סיריליו נגד מרן מהר"ק. דהכו"פ כתב בפמ"ל להביא ראיה דפירות עכו"ם אסורים בשביעית ומחייב לנהוג בהן דין קדושת שביעית מהא דריתא בסנהדרין (ז"א). בבני כענן שבאו לדין עם ישראל ואמר להם אלכסנדרוס החזירו להם תשובה אמרו לו תכו לנו זמן שלשה ימים נתן להם זמן דקדו ולא מלאו תשובה מיד ברמי ונהיחו שדותיהן כשהן זרועות וברמיהן כשהן נטועות ומסיים בה בפ"ג ממגילת הענין תנא אותה שנה שביעית היתה ועשו אותו היום י"ט ע"ש. ובחלק (ספ) הוצא בגמ' עוד מעשה כזה במלרים וישראל שבאו לדין ע"ש. ומה' הוכיח הכו"פ דפירות עכו"ם אסורים כספיתין והשיג עליו מרן בכ"מ פ"ד משמיטה וז"ל: ויש לתמוה עליו שמביא והיה מעשה אסור דבריו ע"ש. ולכאורה אין רואין מסוגי' הג"ל לא ראיה ולא סתירה דמה מכריח לנו לפרש דשדותיהן וברמיהן היו בארץ ישראל דילמא שדותיהן וברמיהן היו במדינתם באפריקא ואיכא למימר דסבירא ליה להכ"מ להוכיח דשדותיהן וברמיהן היו בארץ ישראל מדאיתא בגמ' בזה"ל: אית נטילו דימוסנאי מיהודה מירושלים וכתב רש"י וז"ל:

עוררין בעלי חמס שהיו רוצין ליטול חלק ביהודה ובירושלים עכ"ל. ומדלא ערערו ליטול חלק רק ביהודה ובירושלים ולא בשאר חלקי ארץ ישראל מוכח דמסתמא ה' להם כבד חלק בארץ רק ביהודה ובירושלים לא ה' להם שום חלק ובמלה ולכן ערערו ליטול חלק גם ביהודה ולכן כתב מרן הכ"מ רא' לסתור דברי הכו"פ ממשטה ההוא דאל"כ אין אכלו הפירות ולא חששו משום ספיה שביעית. והמרש"א חידושי אגרות שם כתב וז"ל: ואיתה שנה שביעית כו"פ ש' שדותיהן שבא"י שהיו מוחזקין בהן בזרוע ובחזקה בטענה זו עד שבא אלכסנדרוס וצאו לפניו לדין ע"ז אכל שדותיהן שבאפריקה אין שביעית נוהגת בהן דח"ל הוא ודיק' עכ"ל ומשמע לפירושו דהא דאמרנה הברייתא ואותו שנה שביעית היתה כוונתה דהפירות היו אסורים משום שביעית היתה וקדושת שביעית ה' חל על הפירות שבשדותיהן וברמיהן דבא"י ולפי"ז שפיר הוכיח הכו"פ דחל על הפירות של העכו"ם קדושת שביעית אכל באמת משמט דהכו"פ לא ס"ל בפ"י הגמ' בהמרש"א דהא משמע דעיקר הוכחות המרש"א דשדותיהן וברמיהן היו בא"י מדאמרנה הברייתא דאותה שנה שביעית היתה ובח"ל אין שביעית נוהגת בהן ולפי מה שמפרש הכו"פ אין ראיה מידי דהא כתב הכו"פ וז"ל: תנא אותה שנה שביעית היתה וכמו ישראל עליה עכ"ל. משמע דס"ל דהשאלים אכלו את הפירות של העכו"ם ח"כ אין ראיה דשדותיהן וברמיהן ה' בא"י ועוד דאדרבה אם נימא דבא"י היו איכא ראיה לייסוף דפירות עכו"ם אין אסורים בקדושת שביעית מדסמכו עליהן ישראל ואפי' לפי מה שמפרש המרש"א נמי אין ראיה מידי דהא המרש"א ס"ל דהשדות והכרמים ה' באמת של ישראל אלא שהאפריקאים החזיקו את הקרקע מחמת טענותיהם וכיון דבאמת הטענות שלהם ה' הכל טענות שוא ודברים בטלים הרי ה' באמת השדות של ישראל ופירות ישראל הוה הילכך היו אסורין בקדושת שביעית אכל פירות עכו"ם מקרקע של עכו"ם איכא למימר דמתרין הן ואין בהן שום איסור קדושת שביעית ואיסור ספיהם שוב ראיה שבעל עין יעקב על השען יעקב שכתב וז"ל: שביעית היתה פ"י בארץ ישראל ולא ה' להם ממה לאכול כיון שברחו אלו והניחו שדותיהן באפריקה כשהן זרועות ונטועות אכל מהם שביעית ע"ש. ולפי

זה אין מזה לא ראי' ולא סתירה ולא כלום ואיכא למימר דהכו"פ ס"ל שדויתין וכרמיתן באפריקה היו כמו במעשה דבני מזרים וישראל שבאו לרין לפני אלכסנדרוס בענין הכסף והב שאלו הישראלים ממזרים דהסוף ה"י ג"כ בשביל שלא מלאו להם תשובה הניחו שדויתין וכרמיתן לאותו שנה שביעית הייתה וסמכו ישראל עליה והתם ליכא הכוחות המרש"א דבא"י ה' דהדוד לא ה' כלל בקרקעות א"י ולא ההוכחה שזוכתתי לדקדק מלשון הגמרא ובמעשה דמזריים ליכא לדקדק כלל ה"ה במעשה דבני אפריקה נמי הכי הוא דנפרש דהניחו שדויתין וכרמיתן באפריקה ובחרו מפני החרפה והכלימה שלא ה' להם מה להשיב להאלכסנדרוס ואולי דרך ה' משפטן דמי שלא חיוב במשפטו וברח למדינה אחרת נכסיו שייכים למי שילא זכאי במשפטו הילכך לקחו הישראלים את שדויתין וכרמיתן לעלמס וסמכו עליהן ישראל בשנת השביעית ומדסמכו ישראל דוקא על פירותיהן שהניחו באפריקה ולא ה' להם פירות אחרות גם בארץ ישראל המותרים בשביעית הוכיח מזה הכו"פ דפירות עכו"ם שגדלו בקרקע שקנה מישראל בארץ ישראל אסורין מעל ספיחין דאל"כ למה לא תסמוך דוקא על פירות של בני אפריקה הו"ל פירות אחרות שמוותרים בשביעית דהיינו פירות עכו"ם דלוי שבו הרבה עכו"ם בא"י כמו בזמננו כדאיחא בירושלמי פ"ב מדמאי ה"א וו"ל: רבי לעזר סבר מימר רוב ארץ ישראל נמוה ביד עכו"ם ע"ש. אלא ודאי דפירות עכו"ם ג"כ אסורים משום ספיחין הילכך לא ה' להם מה לאכול בשנה השביעית רק סמכו על שדויתין וכרמיתן שהניחו והכ"מ ס"ל שדויתין וכרמיתן היו בארץ ישראל כדמשמע פשטות לשון הגמרא כמו שדקדקנו הילכך לשטמיה שפיר מביא ראייה מזה דפירות עכו"ם מותרים.

פרק שלישה עשר.

והנה מן מהרי"ק מביא בספרו חבטת רוכל סו"כ ד בשם הרב שלמה שיריליו וזה"ה שביא ראי' דבפירות עכו"ם מחויב לנהוג בהן דין שביעית כמו בפירות ישראל מדברי הירושלמי פ"ה דשביעית ה"ד הגרסין שם עלה

דהיה דתן אבל לא תבור ולא תטחון עמו: רבי פנחס בעי כמה קנסו במקום שזרעים אוכלים או במקום שזרעים ולא אוכלים מה נפיק מביניהון ראו אותו לוקח מן הסידיקי מותר ופי' דה"ק כמה קנסו לחשודה בשביעית שלא לבור ולא לטחון עמה במקום שזרעים בשביעית ואוכלים לאחר הביעור או אפילו שזרעים אבל אין חשודין לאכול אחר הביעור ומפרש מה נפיק מביניהון דסוף סוף לא תבור ולה טחון עמה כיון שחשודין על הזרעים ומפרש נפקא מינה בראו לזה החשוד שלקח תבואה בשביעית מן הסידיקי דהיינו ערבי שמוליך חטים למכור בזמנא שביעית דפשיטא שהגוי זרען בשביעית ופירות שביעית נייהו אין תימא שחשודין לאכול אחר הביעור בלוקח מן הסידיקי אסור לסייען ודאי יאכלם אחר הביעור ומסייע די עוברי עבירה איכא ופי' חשידי לזרע ולא לאכול ראו אותו לוקח מן הסידיקי מותר לטחון עמו דהא הני לאו אינה זרען אלא השימטאל ולא חשידי אכילה כלומר לאוכלין אחר הביעור אבל נאמר דלאוכלין קודם הביעור שקיל להו ואם ישארו יבערם דעל מזה ביעור לא חס די אלמא דפירות הגוים אסורים אחד הביעור ע"ל. ומן מהרי"ק זלה"ה משיג עליו ומפרש דברי הירושלמי באופן אחר ע"ש. ולענין גראה לבאר דברי הירושלמי וגרסינן הלוקח ולא גרסינן הלוקח מן הסידיקי וגרסינן הלוקח מן הסידיקי בבלת ולא בריש וכדאיחא בירושלמי דפ"ג משקלים ה"ב וו"ל: ופחדת לילה ויום זה הלוקח מן הסידיקי ועיין בילקוט פ' תבא ובמדרש רות רבה פ"א ובילקוט שם איחא וו"ל: שפחתו מעילת בסדקי וקופתה בידה ובמדרש איכה פ"א וו"ל: ר' יהושע דסכנין בשם ריב"ל לכרי שהי' עומד בסדקי והיו הכל באין לשערו ולא יכלו ע"ש ובמדרש מגילת אסתר בפתיחה וו"ל: ולא תאמין בחיך זה שהוא לוקח לו חטים מן הסדקי ע"ש. ובבראשית רבה פ' מ"ח וו"ל: אי"ל לוי אחד דמה לו בדמות סדקי ע"ש. ובפ"ג דדמאי ה"ד בפנים איחא סידיקי והפני משה גרס סדקי ע"ש. ובפ"ק דכתובות ה"ח איחא ג"כ בפנים סדקי ע"ש. ובערוך ערך סדקי כתוב פ' סדקי בלשון יון אורז של תבואה ע"ש. ולפי זה אין ראייה כלל לענין פירות עכו"ם אם נוהג בהן קדושת שביעית ודברי הירושלמי נלעג"ד לפרש באופן אחר דר"פ בעי כמה קנסו הא דמארינן במתניתין

דקנסיין לחסודה על השביעית שלא תבור ולא תטחון עמה אם במקום שזרעים ואוכלים פי' דמתניתין מיירי דמקום של התסודה זרעים בעלמם בשביעית ותסודין לעבור על הלאו דשך לא תורע אבל אינם חסודים לעבור גם על הלאו הבא מכלל עשה דלאכלה ולא לסחורה אלא שאוכלים בעלמם ואינם מוכרים לאחרים או דמתניתין מיירי במקום שזרעים ולא אוכלים פי' דחסודים על עשה שזרעים בעלמם וגם אינם אוכלים בעלמם אלא שמוכרים גם לאחרים ועוברים על איסור סחורה וקאמר מה נפיק מביניהם הא על הזרע עלמנו אין חילוק דבעין לקום ממ"ג שלא תבור ולא תטחון דהא עכ"פ עבר על איסור התורה דזריעה בשביעית וקנסיין ליה הפירות באביה משום הכי דלכתתיה לעיל ובפ"ג וצבוק פ"ד וא"כ הוי מסייע לעוברי עבירה דהא אפילו במקום שמוכר גם לאחרים הא עכ"פ כיון שבורר ועומן לעלמו הוי מסייע לע"ע ומסיק דעיקר החילוק ביניהם הוא רק לענין ראו אותו לוקח תבואה ופירות מן הסדקי פי' מצעל האולר של תבואה ופירות שאינו זרע בעלמנו אלא שהוא קונה מצעלי השדות ומכרים בתוך האולר ומוכר לאחרים וא"כ במקום שזרעים ואוכלים בעלמם ואינם חסודים לעבור על איסור סחורה א"כ לא אמרין דמתניתין דלא תבור ולא תטחון עמה אלא אם זרעה אבל כשהואין שלקחה מסדקי מותרין לסייע אותה מפני דתלין דהפירות בודאי לאו של ישראל הוא אלא של עכו"ם ומותרין בשביעית משום דפירות עכו"ם אינם אסורין באיסור שביעית ובמקום שזרעים ולא אוכלים בעלמם אלא שמוכרים ג"כ לאחרים ותסודים לעבור על איסור סחורה בשביעית א"כ ראו אותו לוקח מן הסדקי איסור משום דהיישין שאלה הפירות של ישראל הוא ופירות עבירה הוא ואיסור לסייע להאכול אותם וס"ל כר' יוחנן דאמר בירושלמי דפ"ג מומאי ה"א דרוב ארץ ישראל נתונה ביד ישראל הילכך חיישין משום פירות ישראל ויש בהן קדושת שביעית ומיירי לענין לסייע אותו לאחר זמן הביעור דאיסור אך זה אינו אלא להגריסא שגורם מן מהר"ק באבקה רובל (עם) וז"ל: מהנפיק מביניהון ראו אותו לוקח מן הסדקי איסור ואין תימא במקום שזרעים ואוכלים ראו אותו לוקח מן הסדקי מותר ע"ש. ולפי הגירסא שלפנינו

דהגירסא להיפך איכא לפרש הכי דר"פ צעי אם הא דאמרין דמתניתין דלא תבור ולא תטחון עמה בחסודה לקנות פירות שביעית ולאכול אותן לאחר זמן הביעור היינו במקום שזרעין ואוכלין פי' דזריעה חסודה אלא ללאכול פירות שביעית שאינם זרעין בשביעית אלא ספיחי שביעית דליכא אלא איסור ספיחים ולא נעבר בהן עוס עבודה בשביעית משום דאפילו המרעין אינם מוכרים לשום אדם אלא שאוכלים לעלמן ואינם חסודין לעבור בתרתי על איסור זריעה ועל איסור סחורה ממילא לא נמלא תאלל התסודה רק מספיחי שביעית ולא מהמרעין בשביעית ולפי מ"ש לעיל בפ"ג דהמרעין בשביעית איסור לו ולא לאחרים משום זרע בשביעית אלא משום ספיחים לחוד איכא למימר דזהו כיונתם דמיירי במקום שזרעין ואוכלין ואינם זרעים בשביל אחרים א"כ לאחרים אינו איסור משום זריעה בשביעית אלא משום "ספיחין" או דמתניתין מיירי במקום שזרעין ולא אוכלין אלא למכור לאחרים א"כ הקונים פירות שביעית חסודים לקנות גם פירות המרעין בשביעית שניתוסף עליו איסור זריעה יען שמתחלה זרעים על מנת למכור לאחרים שאיסור גם לאחרים משום איסור זריעה (כדליתא בפ"ע י"ד ה' ז"ע סעיף ה' וט"ו) ס"ק י' ובהגרא ס"ק ט' וצחודושי רע"ק סס שמבואר דאף שעשה האיסור בשביל אחרים סתם ואעפ"י שלא ידעו האחרים ע"ש). מלבד איסור ספיחין והתם הוא דאיסור אבל במקום דליכא אלא חשש ספיחין לחוד לא קנסו שלא תבור ולא תטחון עמה וקאמר מה נפק מביניהון הא להזרעים בעלמם אין עוס ג"מ דעכ"פ יש עליהם בכל גוונא אלו האיסורים ובין כך ובין כך יש להם לקום וקאמר הג"מ צראו אותו לוקח מן הסדקי לאו בזרע אלא בלוקח וכגון שראו אותו לוקח מן הסדקי שאינו זרע בעלמנו אלא שהוא ג"כ לוקח מכל הסוחרים אפי' ממקומות שאינם זרעין בעלמם אבל עכ"פ פירות שביעית הן וליכא אלא איסור ספיחין או קדושת שביעית לענין לאחר זמן הביעור אין תומר דמתניתין קנסיין אפי' במקום שזרעין ואוכלים ואינם מוכרים לאחרים שאינו איסור להקונה אלא משום איסור ספיחין ולא משום זריעה בשביעית ה"א צראו אותו לוקח מן הסדקי אעפ"י דליכא איסור זריעה אלא משום ספיחין נמי קנסיין ליה ואעפ"י דאמרין בירושלמי

כוד הוראות פרק שלשה עשר וארבעה עשר שעה

בפ"ב דדמאי ה"א ו"ל: הרי בשביעית היתר ע"ש. ולא חיישין בשאר שני שבוע משום פירות שביעית כדחיישין בשאר שני שבוע משום דמאי היינו דוקא ההם כשאין יודעין אם נקנה מישראל כלל אבל הכא מיירי שידעין שהסדקי קנה מהישראל החסוד אלא שהוא בעלמו אינו זורע למכור ואעפ"י שהסדקי קונה מהזורע הא זורע לאוכל הוא עלמו הילכך אינו/אסור לאחרים משום זורע בשביעית אלא משום ספית, שביעית ואם מתניתין מיירי במקום שזרעין ולא אוכלין אלא שזרעין למכור לאחרים הרי אסור גם לאחרים משום זריעה בשביעית ובראו אותו לוקח מן הסדקי דלא זרעו בעלמן אעפ"י שמי זורע זרע גם למכור אינו אסור אלא למי שמכר הזורע כדי שלא יבנה העובר עבירה ובשביל מי שעבר עבירה אלא אם קנה ממנו שלקח מהזורע להלוקח: השני לא נאסר דלשאר כל אדם לא נאסר (כדחיתא בש"ע י"ד סי' ט"ז לענין אותו ואם בנו ששחט אותו ביום אחד ובסי' ל"ט ענין מבטל איסור לכתחלה ע"ש). הילכך ליכא איסור למי שלקח מהסדקי אלא איסור ספיתין ובפירות לייכא משום ספיתין אסור לאחר הביעור משום קדושת שביעית והא לא קנים תנא דמתניתין אלא במקום שזרעין ואין אוכלין פי' אם חסוד הקונה לשני מיני איסורים מאיסור פירות שביעית ומאיסור זריעה בשביעית שאסור משום קנס גם למי זורע בשבילו ואי קנסו שלא תבור ולא תטחון עמה וא"כ לא משכחת לה ה; גם אלא אם קנה מהזורע בעלמו, אבל אם ראו אותו לוקח מסדקי דאין להלוקח שום קנס מותר לתבור ולטחון עמה כ"ל לבאר דברי הירושלמי הנ"ל ואין ראוי מידי דפירות עכו"ם אסורין משום שביעית עדי יש להאריך ולבאר דברי הירושלמי הנ"ל בחופנים אחרים וקלרתי ולה' יותן דאמר דרוב ארץ ישראל נתונה ביד ישראל ולדידיה איכא למימר דפירות בשביעית אסור דחיישין משום פירות שביעית כמו דחיישין בשאר שני שבוע משום דמאי וא"כ אפי' אם נגרים סירקי ונפרש דהוא ערבי כמו דס"ל הרב רש"ש זלה"ה מ"מ איכא לפרש דברי הירושלמי באופן שאין ראוי מידי ואדרבה איכא ראוי להיפך דפירות עכו"ם מותרין בשביעית וקלרתי, והרשב"א בחידושו לניטין (ס"א) על מתניתין דהמשאלת מביא דברי הירושלמי

בנוסח זה לוקח מן הסדקי אסור ואין תומר במקום שזרעין ואינם אוכלין ראו אותו אסור ו"ל: רבי פינחס בעי במה קנסו במקום שזרעין אוכלין או במקום שזרעין ואין אוכלים מה נפק מביניהון ראו אותו לוקח מן הסדקיות אין תומר במקום שזרעין ואוכלין ראו אותו לוקח מן הסדקי מותר ע"כ. והכוונה כראה כמו סדקי ובעל האורות של החבואה והפירות קוראין דיסקיות ואולי דזהו משום דהתבואות והפירות היו נותנים בשקים וביסקיות כמו דחיתא בגמ' דב"ב (ע"ח). אבל לא מכר שק ודיסקיא ע"ש. ועיין בברכות (י"ח) ובשבת (קמ"ב) ובפסחים (ח) ואיכא למימר הכוונה על פי גירסת הרשב"א דקנה מהסוחרים הקמנים שהם טשאים למכור מעט מעט דהערוך בערך דיוסק כתב בפ"י דיסקיא ו"ל: שני שקים מחוברים ומונחים על החמור. אחד מזד זה ואחד מזד אחר ובשון ישמעאל אלכרי ע"ש. וכך היא דרכה של האותה הקמנים שיש להם מקלט פירות או ירקות וכדומה למכור בשוק ומניח הסחורה בתוך השקים כאלו ומולים על החמור ודקדקו לומר דהסוחרים בודאי קנים הם מפירות שביעית משא"כ הסוחרים הגדולים שאולרים תבואות ופירות הרבה יחד ליכא איסור משום פירות שביעית דאיכא לתלות דמקודם שביעית הן ועכ"פ אין לריבן לפרש דלקח מהערבי וליכא שום ראוי לענין פירות עכו"ם אם יש בהן קדושת שביעית.

פרק ארבעה עשר

שוב ראיתי להר"ש סיריליו זלה"ה שהוכיח דפירות עכו"ם יש בהן קדושת שביעית מהא דחיתא בירושלמי דשביעית ס"פ כלל גדול ו"ל: ואם הם אדם של זורה הרי זה לא ירחוק כהדא רבי יהושע בן לוי אול מן לוד לבית גברין בגין מסחי ע"ש. ואי ס"ד אין כהנן של גויים קדושה וכי לא ה' מרחץ בעירו של ריב"ל של גויים אלא כולם של ישראלים היו (ומ"ש הפני משה העטעם הדלך לבית גוברין מפני דקס לא הכירוהו ע"ש. אינו מוכרח דאיכא למימר דמיירי לאחר שהתיר רבי לבית גוברין כדחיתא בירושלמי פ"ב דדמאי ה"א ע"ש.) והשיג עליו מרן מהרי"ק ודחה ראיתו ע"ש.

הוראות פרק ארבעה עשר וחמשה עשר שעה מה

ולעג"ד כרחא לדחוס דריתו מטעם אחר דאיכא למימר דהלכך לא רצה לכונו לרחוץ במרחץ של הגויים עד שמוכרח הי' לזיל מן לוד לבית גבירין לרחוץ במרחלות דשם משום דמנהגן של הגויים הי' להעמיד בתוך מרחלות הע"ז שלהן לנוי כדאיחא בע"ז (מ"ד): שאל פרוקלוס בן פלוספוס את ר"ג בעבו שהי' רומן במרחץ של אפרודיטי. ע"ש. וכן איחא סס בירושלמי אחר המעשה דריב"ל וז"ל: רשב"ל הוה צבולרה חמתין מולפין להרא אפרודיטי ע"ש. ותכן בע"ז (כ"א): עב"ס שיש לו מרחץ כו' נהנין מהן שלא בטובה ואין נהנין מהן בטובה ע"ש. ותמריקן (שם מ"ד): שאל בטובה ר"ג כבטובה אחרים דמי ע"ש. הילכך חש ריב"ל לרחוץ בעירו במרחלות של הגויים שהי' שם עב"ס שלהן שקדם מהבית המרחץ לבא בגבולה דנהנין מהן דוקא שלא בטובה וריב"ל דאדס שלגורה הי' (דלענין זה מביא הסם הירושלמי כהדא ריב"ל כו' ועיין בשנות אליהו וכן משמע דעת הרמב"ם לפרש דברי הירושלמי כדעת הגר"א ע"ש.) אי"כ שלא בטובה: כבטובה אחרים דמי ועוד איכא למימר דבית מרחלות של עירו מהגויים היו מולפין בשביל הריח הנאורה והחמיר ריב"ל לאסור הזיוף שמולפין מחמת הנורה ולכן לא רצה לכונו בבית מרחלות. שלהן כדי שלא ליהנות מהריח של הזו"ז ואיכא למימר דלכוונה זאת מביא הירושלמי שם המעשה דרשב"ל אחר מעשה דריב"ל דלכאורה מעשה דרשב"ל אין לה אס שייכת לא לענין שביעית ולא להענין דשם? אבל לפי הכ"ל אתי שפיר להבין מפני מה הי' ריב"ל מוכרח לזיל לבית גבירין לרחוץ ולא רחן בבתי מרחלות של הגויים שבעירו היינו מפני שדרכן הי' לולף להאורות שלהן כהדא רשב"ל הוה צבולרה כו' ואסר הזיוף ליהנות מהריח וע"כ דבעין לפרש טעמא דריב"ל כ"ל. ולא כעמא דהרש"ש זלה"ה דהא הוכחנו לעיל בפרק חמישי דס"ל לריב"ל דפירות עכו"ם בשביעית מותרים ואין בהן קדושת שביעית מפ"ב דמא"י ומספ"ט דשביעית דהוה שפיר לתלמודיה כו' ע"ש. והרא"י שהביא הרש"ש זלה"ה ממה שאמר רבי יוסי בר חנינא לפוגא שמעיה (ב"ב) (ג'): וז"ל: פוק אלר לי פירי שלש שנים ערב שביעית ושביעית ומולאי שביעית ע"ש. ואי פירי דגוי אין בהן חיוב ציבור למה הולך לאלור אלא משום דפירות

שביעית אפי' דגוי גמי בעי ציבור והסיג עליו מן מהרי"ק זלה"ה מפני שהדבר ידוע שבאותו זמן הייתה כל אי' מיושבת מישראל וגוים בה מעט מעטא ואי"כ אין לתמוה אס אמר רבי יוסי בר חנינא לשמעיה אלור פירי לשלש שנים ולא הי' לוקח פירות מן הגויים ועוד דאפשר שלא הי' רוצה לקטף פירות משום אדם ומאי דקאמר לשמעיה פוק אלור לי פירי משדותיו קאמר ליה שיור אותם עכ"ל. ולעג"ד, טעמא דאמר ריב"ל לשמעיה פוק אלר כו' ולא רצה לסמוך על פירות עכו"ם משום דהי' מתיירא פן יתייקרו השער אס לא יהי' פירות מישראל מאומה ויבא לידו רעבון וצנורת אבל פירות העכו"ם איכא למימר בחמת דאין בהן משום לתא דשביעית כלל.

פרק חמשה עשר

והנה המבי"ט ס"ל כהרש"ש דפירות עכו"ם
 אסורין משום שביעית והוכיח מהתוספתא פ"ה דמא"י והובא בגמ' דבימות (קכ"ה). וז"ל: עב"ס שהי' מוכר פירות בשוק ואמר פירות הללו של ערלה הן של עזיקה הן של נטע רבעי הן לא אמר כלום לא נתכוון אלא להשביח מקחו עכ"ל ופי' רש"י משם רבותיו של עזיקה מפרדם מעוק וגדר סביב לו לשומרו והוא שנת שביעית וקשיא ליה להאי פירושא דמא"י איסור יש כאן אס עבר זמן הביעור לא שאל מן המשומר ול"ש מן המופקד אסורים וקודם הזמן אלו ואלו מותרים ע"ש. משמע דפירות גוי' בא"י בשנת השמיטה אי הוה ידעין צודאי שהי' כך כמו שאמר הי' להם דין שביעית כפירות ישראל ואס יש להם דין שביעית פשיטא. שאין להם חיוב במשטרות ורש"י ז"ל: גוי הכי ס"ל אלא דקשיא ליא מאי שאל שמור ממופקד לענין שביעית ור"ת ס"ל כפי' רש"י בשם רבותיו אלא דס"ל דמשומר אסור נס קודם הביעור משום דבהדיא תניא בת"כ את ענבי נזירין לא תקלור מן המשומר אי אחת בולר אבל אחת בולר מן המופקד ואפילו לרש"י והתוס' בסוכה (ל"ט.) ד"ה כמה דעזיקה שם עיר בא"י שפירותיה משובחין והי' משבחן גוי ולא אמר כלום דאין מוששין לרבריו ע"ש. שאס היינו מוששין שהיו של עזיקה היו אסורין אפילו הן

מקרקע הגוי וכתב עליו מרן מהרי"ק זלה"ס
 בסי' כ"ד וז"ל: ומה שהביא מבנייתא של
 עזיקא כו' יש לדחות דהיינו לומר דאי היה
 נאמן היה חיישין שמה פירות ישראל ביד גוי
 הם ומה שטען כנגד זה אמאי קאמר דלא אמר
 כלום משום דלא נתכוון אלא להשביח מקחי
 נימא דאמר כלום ונאמן אלא דבהא חיישין שהם
 של ישראל בידו יש לומר דעדיפא מינה קאמר
 לעקור דבריו מעיקרא ואין לו נאמנות כלל
 דלהשביח מקחו מכוון עכ"ל. ובסי' כ"ה חזר הרב
 המבי"ט לסתור דברי מהרי"ק וז"ל: מ"ש החכם
 נר"ו דיש לדחות שמה פירות ישראל ביד גוי הן
 ודחה מה שטענתי על זה אינה דחיה והרי הבאתי
 מה שכתב הרא"ש בשם ר"ת דעל כרחין מיירי
 בקרקע של גוי ולא שלקחו מישראל מדקמני
 סיפא דהך מהתיבא אבל אם אמר על כו' וכדי
 להעמיד דחייטו השמיט ידו והעלים עיניו
 כאן מזה שכתבתי בשם הרא"ש ור"ת ז"ל ע"ש:
 ובאתא אינו רואה שום וכתיה וסתירה ממה
 שהביא מ"ש הרא"ש בשם ר"ת דהא לא הביאו
 מהתיבא זו אלא לענין ערלה ונטע רבשי ולא
 לענין שביעית משום דאיכא למימר לדנינא ס"ל
 לענין שביעית דפירות עכו"ם מותרין בשביעית
 ועזיקה פי' כפי' שני דשם עיר הוא ולא איירי
 לענין שביעית ומו"ש החסו' (סס) בשם ר"ת על
 מ"ש רש"י להקשות על פי' ראשון דמעיקר גדר
 סביב לו לשמרו והי' שנת שביעית דמאי איסור
 יש כאן כו' ז"ל: ואין נראה לר"ת דהא בהדיא
 הניח בת"כ ורמב"ם ענבי נזירין לא תבולר מן
 המזומר אי אתה בולר, אבל אתה בולר מן
 המופקר עכ"ל. אין ראוי דרמ"ם ס"ל כפי'
 רבותיו של רש"י דשביעית איירי דאיכא למימר
 דכפי' העזיקה מפרש כרש"י דשם עיר הוא אלא
 שחולק לענין איסור פירות המזומר ואח"כ
 מלאתי בחזקת רובל בסוף סי' כ"ה שהובא שם
 תשובה בשם הרשב"ע עטייא שהרגיש בזה ע"ש.
 ועיין בפאה השולחן שהביא שראה בספר הישר
 לר"ת ליבמות (ו') שזמירש כפי' ראשון שברש"י
 אלא שקנה מישראל הוא דמיירי ע"ש. ומלבד
 זאת ראינו בזמקין יוסף ובצביב"א ליבמות
 בסוגי' דעזיקה שכתב בהדרי' דמיירי שם כגון
 שאמר העכו"ם שה' משרה של ישראל שעוקים
 ישראל או שעוק עכו"ם בשליחותו דבהא הוא דקנסו
 קממי' לאסור פירותיו עכ"ל. הרי ס"ל בהדיא

דהסוגיא דעזיקה מיירי להפירות מ'קרקע של
 ישראל הוא והא דלא אמר כלום היינו משום
 דתלין דמסקר ולהשביח מקחו הוא דאמר קו'
 ובאתא אין פירותיו אסורין משום קנס אך יש
 לדקדק הא אפי' בלאו חששא שעוק ישראל או
 עכו"ם בשליחות ישראל נמי אסור עכ"פ אפי'
 תוך זמן הביעור משום גזירת ספיחין אסורין
 אפי' תוך זמן הביעור? ואיכא למימר דמיירי
 בפירות החילנות והעשבים שאין זורעין אותם
 רוב האדם כגון הפיגס והירבזין והשישין
 דליכא בהו דין קדושת שביעית לאסור אותם
 קודם זמן הביעור והילכך אי לאו הטעם דאינו
 נאמן משום דלהשביח מקחו אמר כן הוי"א
 דאסור משום פירות ישראל אפי' קודם זמן
 הביעור משום קנס קמ"ל דלא נאסר קודם
 זמן הביעור אבל לאחר זמן הביעור אסור
 משום דעכ"פ פירות שביעית הן ואסור ובעין
 למימר דהריטב"א והגמון יוסף לא סבירא
 ליה כמ"ש הכ"מ בפ"ד מה' שמיטה הצי"ו
 דאעפ"י דהטעם בשביעית ובפחות משלשים לפני
 ר"ה של שביעית יעקיר היינו דוקא להנטיעות
 אבל אם עבר ולא עקר הפירות מותרין ע"ש.
 דהא התם אי לאו טעמא דלהשביח מקחו הוא
 דאמר הו' נאמן לזוור דשל עזיקה הן והפירות
 היו אסורים משום שטעה בקן עבודה בשביעית
 והיו כמו הנוטע בשביעית אלמא דגם הפירות
 נאסרים משום קנס ולפי מ"ש לעיל פי"ג
 (ועיין בפ"ד) דהפירות לא דמי לנטיעה לגמרי
 דהנטיעה נאסר לגמרי ומחויב לעקור אותם
 משא"כ הפירות אינם נאסרים רק להטוע
 והזורע או עבר שאר מיני עבודה לעלמו ולא
 לאחרים רק אם נטע או זרע בשביל אחר
 אסור גם למי שזרע בשבילו כהארבתי בזה לעיל
 בפ"ג ובפי"ג ע"ש. אי"כ איכא למימר דהבנייתא
 מיירי במקום שעוקין ומוכרין לאחרים אי"כ
 מתחלה כשעוק על דעת לזכור לאחרים עוק
 וא"כ אסור משום קנס גם לאחרים למי שעוק
 בשבילם דהיינו גם להקונים ממנו ואף על גב
 שכבר כתבנו שאינו אסור אלא להקונה
 הראשון אבל אם הקונו הראשון מוכר לאחר
 להקונה השני מותר והא הכא העכו"ם קנה
 בראשונה ומי שקונה מן העכו"ם הוא קונה שני
 דאין לומר דהעכו"ם לא קנה הפירות מישראל
 אלא שהעכו"ם אינו אלא שליח בעלמא מהישרא

למכור לאחרים דהא א"כ איך יכולין לומר דאיתו נאמן משום דלהשביח מקחו אמר כן הא אינו מקחו כלל אלא מקח של ישראל הוא ולמה ליה לשקר אלא ודאי דשל עכו"ם הוא וקנה מהישראל קנין גמור ואעפ"כ אסור להישראל הקונה השני משום כיוון הקונה הראשון ה' עכו"ם ולא שייך ביה איסור משום קנס וא"כ אם נימא דמותר להישראל שקנה מהעכו"ם א"כ אהי מעשי לענין למכור לעכו"ם שעל העכו"ם לא שייך איסור וגם להקונים ממנו אפי' ישראלים אינו נאסר והילכך אי לאו לטעמא דאיתו נאמן משום דלהשביח מקחו ה' נאסרו הפירות גם להקונים מהעכו"ם משום קנס.

והנה להמבי"ט דס"ל דברייתא דעזיקה מיירי בקרקע של עכו"ם והפירות פירות עכו"ם נינהו ולכן הוכיח דפירות עכו"ם יש בקן קדושת שביעית יש לדקדק ולתמוה עליו איך יפרש הא דאיתו נאמן משום דלהשביח מקחו הוא דאמר כן אם יפרש דאיתו נאמן ומותר לגמרי אפי' לאחר זמן הביעור ושל עזיקה יפרש כהר"טב"א והנמ" דהיינו שפירושו חופר או עושה להם כמין עוגיות ע"ש. א"כ מדאמרינן איתו נאמן שחפר ועבד בה לתקן אבל עכ"פ פירות שביעית נינהו א"כ אם נימא דבפירות עכו"ם חל צנן דין קדושת שביעית א"כ אפי' אם נימא דאיתו נאמן לענין שנעבד בשביעית אבל עכ"פ אסורים לאחר הביעור משום קדושת שביעית ואם נימא דאיתו נאמן היינו לאסור תוך זמן הביעור אבל לאחר זמן הביעור עכ"פ באמת אסורים תקשה הא לכ"ע שאם תועבד הקרקע של עכו"ם ע"י עכו"ם אינו נאסר תוך זמן הביעור ואעפ"י שהמבי"ט מפרש דמה שכתב הרמב"ם בפירושו התשניות גבי לא נאכל ולא נעבד היינו שנעבד על ידי עכו"ם בקרקע העכו"ם לא נאכל אפי' תוך זמן הביעור כדכתב בהדיוח בתשובת אבנת רובל סי' כ"ה ע"ש. הא לכ"ע דהרמב"ם בתשובו צפ"ד דשמיטה חזר בה דכתב דמותרין משום ספיחין דאפי' להממירין דמפרשים ומדקדקין דמשום ספיחין הוא דמותר אבל קדושת שביעית יש להן אבל עכ"פ תוך זמן הביעור ס"ל להרמב"ם דליכא איסור כלל כדכתב הכ"פ בפמ"ו וכדביתא המבי"ט עלמו באבנת רובל סי' כ"ג ע"ש. א"כ לא נאסר פירות עכו"ם

אפי' כשעבד בה רק לאחר זמן הביעור אבל קודם לא נאסר אפי' בלאו עטמא דאיתו נאמן דאפי' אם נאמין אותו ג"כ לא נאסר תוך זמן הביעור ואם יפרש כפי' הראשון שברש"י שכתב בשם רבותיו דעזיקה הוא פדרם משומר ואסור באכילה משום משומר תקשה אפי' לר"ת דס"ל דמשומר אסור מה"ט אם נימא דמייירי בקרקע של עכו"ם ופירות עכו"ם נינהו אמאי אמר טעמא דלא אמר כלום משום דלהשביח מקחו הוא דאמר כן טיפוק ליה דבלא"ה לא יתכן לאסור פירות המשומרים מעכו"ם אפי' קודם זמן הביעור אפי' אם נימא דבפירות עכו"ם חל קדושת שביעית ואסור לאחר זמן הביעור משום קדושת שביעית אבל לאסור קודם זמן הביעור משום משומרים לא יתכן אלא בקרקע של ישראל משא"כ בקרקע של עכו"ם דעכו"ם אינו מלווה על השביעית ואין לומר דמטעם אין קנין נחשבים הפירות כשל ישראל מדא הא כ"ז שערן ביד העכו"ם להרבה פוסקים יש קנין כדבארנו לעיל צפ"ד וצפ"ה ואפי' לשאר פוסקים דס"ל אין קנין כלל זהו כפירות ישראל מ"מ איך יתכן לאסור פירות ישראל מחמת שהעכו"ם משמר פירות ישראל שלא מדעת הישראל הא ק"ל אפי' בישראל שאין אדם אסור דבר שאינו שלו ועוד הא משמע דאפי' האוסרין פירות שביעית של עכו"ם לאחר זמן הביעור עפ"י הרמב"ם פ"ד משמיטה שדמפרשים דבריו דדוקא משום ספיחין לא גזרו אבל עכ"פ משום קדושת שביעית דהיינו לאסור לאחר זמן הביעור איכא וליכא מאן דמאן לאסור גם קודם זמן הביעור משום משומר דהעכו"ם משמר פירותיו הא איכא כמה מרבוותא דס"ל דמשומר אסור מה"ט רבותיו של רש"י ור"ת ותוס' דב"מ (כ"ח.) ומנחות (פ"ד.) ובטל לסוכה המאור (ל"ט) אלא ודאי דלא שייך איסור משום משומר כה"ג מטעמים הנ"ל ועוד כיוון דהשמירה לא נעשה אלא בשביל העכו"ם ואפי' אם העכו"ם עושה השמירה למכור לאחרים סתם כמי לא הוי איסור משום משומר דלא הוי שמירה המיוחד לך ולא קרינן ביה מיוחד המיוחד לך ואפי' אם הישראל משמר שלא לשם הישראל כמי איתו אסור משום משומר אפי' למאן דאוסר משומר מה"ט כדכתבו התוס' במנחות (סג) ד"ה שומרי ספיחים ו"ל: א"י קלידך ומייך אמר רחמנא דידך ולא של

הקדש ע"ש. שוב מלאתי להראב"ד בהשגיתו על בעל המאור לטובה (ל"ט) שכתב בהדיא דמשומר אינו אסור אלא משומר ביד ישראל ע"ש. והנה אפי' אם נימא דר"ת ס"ל כפי' רבותיו של רש"י מ"מ לא מוכח מידי לענין פירוה עכו"ם אם יש בלן קדושה שביעית מדברי הרא"ש בספ"ק דקידושין שכתב בשם ר"ת דערלה וכלאים ונטע רבעי נוהגת בשל גוים הוכחה לזה הוא מבדיתא זו: גוי שה' מוכר פירות בשוק ואמר של ערלה הן של עזיקה הן של נטע רבעי הן אינו נאמן דלהשביח מקחו אומר כן אלמא דערלה נוהגת בשל גוים ואין לומר דאיירי שלקחן מיראל דקתי כסיפא דהך מהניתיא אבל אם אמר מאיש פלוני לקחתם נאמן להחמיר דברי רבי מכלל דרישא איירי כשגדלו בשלו עכ"ל. ובשניי' דברי הרא"ש נראה שהלדק עם מרן מהרי"ק דס"ל דהבדיתא מיירי בקרקע של ישראל ואין שום סתירה עליו מהרא"ש הג"ל דבאמת לריבין להבין מאי ראי' מסיפא לרישא דילמא עיקר החילוק בין סיפא לרישא הוא דוקא דבסיפא מיירי דאמר בפירוש מאיש פלוני לקחתי ורישא מיירי דאמר סתם מיראל לקחתי והיכא דאמר בפירוש פלוני יש לה יתרון דאפי' היכא דאיכא סברא לומר דאינו נאמן משום דלהשביח מקחו הוא דאמר כיון דאמר מאיש פלוני נאמן כדאיתא בש"ע י"ד ס' פ"ו סעיף א' לענין הקוונה בנים שראשו אחד כד ועגול וראשו השני חד ועגול וחלבון מצוחן וחלמון מצפנים דאם אמר המוכר שהוא ישראל החשוד שאינו מוחזק בכשרות אי עכו"ם שהם מעוף עהור ולא אמר שמו אינו כומך עליו דכשיבואו ביני עוף עהור ולה ידמו מני למימר לא של עוף זה אמרתי לכם אלא של עוף אחר שאין אתם מכירו והוא עהור ואם אמר של עוף פלוני הוא ואינו מכירים שאותו עוף עהור הוא סומך עליו ישראל שאינו מוחזק בכשרות לכ"ע ועל העכו"ם להרמב"ן והר"ן והעור דכשאומר של עוף פלוני הוא חזקה שאינו משקר משום שירא שמה יבואו ביני אופו עוף ויראו שאין דומין לאלו ונמלא מתבדה ע"ש. וא"כ הכא נמי אעפי' דהעכו"ם אינו נאמן משום דלהשביח מקחו הוא דאמר כן מ"מ היכא שאמר מאיש פלוני ישראל לקחתי נאמן דחזקה דלא משקר משום שירא שמה יאלו להישראל

אם כנים דבריו ונמלא משקר הילכך ככה"ג נאמן הוא לרבי וזה דאינו נאמן אלא להחמיר משום דנגד חזקה זו איכא נמי חזקה דיראל לא ימכור דבר איסור פן יבא לידי מכשול ועוד הא ערלה אסור בהנאה ושל רבעי אסור למכור קודם פדיון לעכו"ם ושביעית איכא ג"כ איסור למכור פירות שביעית לעכו"ם כדנבאר לקמן ועיין בקרבן נתנאל שם ס"ק ה' מנשא"כ ברישא מיירי דלא אמר רק של ישראל סתם הוא הילכך אינו נאמן אפי' להחמיר דחזקה דמשקר הוא להשביח מקחו א"כ לא מוכח מידי הוכחות הרא"ש דרישא מיירי בשל נכרי דהא איכא למימר דגם רישא מיירי בשל ישראל אלא דמיירי שאמר מיראל סתם לכן נראה לומר דהרא"ש ס"ל דאם איכא דכוונת הבדיתא לחלק בין רישא לסיפא אם אמר מיראל סתם קניתי או אמר מיראל פלוני קניתי א"כ לא הו"ל להבדיתא לכתום ברישא אלא לפרש דמשל ישראל הוא כמו שמפרש כסיפא של פלוני הוא לכן מוכיח הרא"ש דע"כ לאו לזה נחית התנא לחלק בין שהמא למפרש וממילא מובן דגם ברישא לא אמר מידי שלמי הוא קנה מיראל או מעכו"ם או כי שלו הוא אלא סתם אמר של עזיקה היא של ערלה הוא של רבעי הוא ולא של מי הוא והא דהוכיח הרא"ש מרישא דשל נכרים טובג ערלה ורבעי היינו משום דאעפ"י שאמר סתם מ"מ אי לאו דבשל עכו"ם איכא איסור ערלה לא הו"ל להתנא לומר טעמא דאינו נאמן משום דלהשביח מקחו הוא דאמר כן הא בלא"ה אפי' אם אמת הוא דשל ערלה הוא נמי מותר דבעינן לתלות דשל עכו"ם הוא דיראל לא ימכור להעכו"ם דאסור בהנאה הוא וכן אסור למכור לעכו"ם קודם פדיון רבעי א"כ חזקה הוא דמשל עכו"ם הוא אבל אי נימא דבשל עכו"ם נמי אסור אתי שפיר דבעינן לומר העטם דלהשביח מקחו הוא דאמר כן והילכך שפיר הוכיח הרא"ש דבשל עכו"ם טובג בנן איסור ערלה ורבעי כנ"ל לבאר דברי הרא"ש עפ"י גירסתו שגורם אבל אם אמר מאיש פלוני לקחתם ולא גרס מאיש פלוני גוי כגירסת הגר"א אך זה אינו שייך אלא לענין ערלה ורבעי דאם איכא דשל עכו"ם אינו נוהג לא הו"ל לומר העטם דלהשביח מקחו דאפי' אם אמת הוא דשל ערלה הוא תולין דמשל עכו"ם הוא דיראל לא

ימכור ואע"פ דרוב העיר הו' ישראלים א"כ רוב פירות העיר של ישראלים יניחו וריבא וזוקה רובא עדיף הא איכא נמי נגד רובא ד'ישראל לאיסור רובא דהיתר נגדה דהיינו רוב פירות העיר לאו על ערלה יניחו הילכך בעינן לתלות דשל עכו"ם הוא ולילול בתר זוקה דישראלים לא ימכרו פירות הערלה ומש"כ לענין שביעית כיון דרוב העיר ישראלים וא"כ הו' רוב פירות בשנת השמיטה של ישראל ושל שביעית הוא ואעפ"י דאיכא למימר דאיכא נמי פירות משאר שנים שפירות דהיתר יניחו מ"מ מסתברא לומר דקמאי קמאי אזלי ליה והני אחריני יניחו כמו דאיתא בשקלים (פ"ו מ"ג ובפסחים ז' וב"מ כ"ו) גבי מעוה שנמלאו לפני כוחרי בהמה לעולם מעשר בירושלים כו' בשעת הרגל העיר משל ע"ש. משום דבשעת הרגל רוב מעוה העיר משל מעשר הוא ולא אמרינן דמקודם הרגל נפול הואיל ושוקי ירושלים עשוין להתכבד הכא נמי הפירות משאר ימות השנה עשוין לאכול והפירות דבשנת השביעית אחריני יניחו ורוב פירות דבשנת השביעית של שביעית יניחו למ"ד שרוב א"י נתונה ביד ישראל ואעפ"י דאיכא לחלק דהתם כיון דשוקי ירושלים עשוין להתכבד אמרינן דאיכא כלל מעוה משאר ימות השנה משום דהי נפיל קודם הרגל הו' משתכחי בשעת כיבוד מש"כ כחן ליכא הוכחה דלא בשאר כלל מפירות שאר השנים אבל עכ"פ ליכא פירות דשאר ימות השנים רק מיעוט לגבי פירות דמחאי שחא דשביעית ומיעוט פירות של עכו"ם מלטרף למיעוט של שאר ימות השנים ונעשה מחלה על מחלה ומיירי בפירות הניכרים שאינם מח"ל דאל"כ הו"ל רוב היתר כדאיתא בתוספתא דפ"ד דמאי ה"י ועיין לקמן בפ"כ מ"ש בזה הילכך הי' לאו דהין נאמן משום דלהשביח מקחו הוא דאמר ה"י אכור ליקח ממנו ואעפ"י דכבר הוכחנו דרבי ס"ל דשביעית בזה"י אינו אלא דרבנן וספק דרבנן לקולא היינו דוקא אם כבר קנה מהעכו"ם אבל לקנות ממנו לכתחילה בספק איכור י"ב להתחיר שלא לקנות מן הגוי מספק לכתחילה אפילו בספק איכור דרבנן והו' כמו שמכניס עגמו בספק איכור דרבנן לכתחילה שאכור משום דשב ואל תעשה עדיף כדכתב בכה"ג הנ"ב תנינא חו"ד סי' קע"ג לענין גליון הס"ח אם מילין בפני הדליקה

ע"ש ועוד דהו' עיקר מה"ת הילכך שפיר אמר התנא דברייתא הטעם דאינו נאמן הוא דק דלהשביח מקחו הוא דאמר כן אבל בלא"ה הו' נאמן והאור ממנו לקנות מטעם ספק וכן ראיתי לפרמב"ן בפ"י על החומש בפ' בהר דס"ל דהברייתא דעזיקה מיירי בסתמא דלא אמר כלל דמישראל לקח אלא סתם אמר דמשל עזיקה הוא ומיירי בעיר שרובא ישראל הילכך הי' לאו הטעם דלהשביח מקחו הוא דאמר הכי הו' מיישגן דשמא מישראל קנה דכתב חז"ל וזה שאמרו גויי שה' מוכר פירות בשוק ואמר פירות הללו של ערלה הם של עזיקה הם לא אמר כלום כו' ואם הו"ל מאמינים לו הי' אכור לוקח ממנו בעיר שרובא ישראל שמא הוא אכור לישראל ומשמר לו שדה או חוששין שמא מישראל לקח ומוכר או שהפירות של ישראל ומוכר על ידו ע"ש. הרי כתב הרמב"ן בהדיא כמ"ש לעיל אך מ"ש או שהפירות של ישראל ומוכר על ידו מחוסר הבנה דאם אין הפירות של עכו"ם שקנה בקנין גמור ומוכר על חשבונו איך שייך לומר הטעם דלהשביח מקחו הוא דאמר כן הא לא הו' מקחו אלא מקח של ישראל הוא ואולי דמיירי דהעכו"ם מקבל חלק בהריוו שיש לו מן המקח ולכן נוגע הוא להשביח מקחו (והרשב"א בזהב"ה סי' ק"ט דכתב שטמא דהי' לאו להשביח מקחו הי' נאמן היינו משום מגו דקלי' לכו כל זמן שלקחו בידו ע"ש. מבוחר דס"ל דהפירות היו של העכו"ם ולא דק שליח) והא דאמרינן דאם הי' נאמן הי' אכור לקנות מהעכו"ם מטעם ספק דמחלה על מחלה הא מפירות עזיקה לחודה בודאי ליכא רובא דרוב פירות שביעית לאו של עזיקה יניחו איכא למימר כיון דאנו רואין דהישראל המוכר פירות שביעית לעכו"ם חשוד הוא לעבור על איסור לאיסור פירות שביעית לעכו"ם חשוד הוא נמי למכור פירות של עזיקה כמו דמלינו בכה"ג בכתב רש"י בכוכה (ל"ט:) ד"ה אבל טעמא דמן המשומר אפילו בכתלי איכור אכור משום כיון דחשוד לשמור חשוד להניח דמיס אחר הביעור ע"ש. ועיין בתוס' מנחות (פ"ד.) ד"ה שומרי שפיחין ע"ש. ה"ג כיון דאנו רואין שחשוד הוא לאיסור פירות שביעית לעכו"ם חשדינן נמי ליה דמן המשומר הוא ואפילו בלאו סבירא דמתלה על מחלה ואכור לקנות מספק איכא למימר כיון דמסתמא אמר ג"כ דהפירות

חדשים נינהו להשביח מקחו ואם ה' נאמן על כל דבריו ממילא ה' נאמן ב"כ שסם חדשים ומנהגו זו נינהו אי"כ היו מפירות שנת השמיטה של ישראל הוא הילך אסורים אפילו אם ה' (ב"ב) דכל מילי עתיקי מעלי בר מתמרי שיכרא והרסנא ע"ש. וכן ב"מ (ס. וז"ל: ואין לריך לומר חדשים צבינים ע"ש. ועיין בת"כ פ' בחקתי פ"ג על הפסוק ואכלתם יטן זהו דוקא בתבואות השדה וכדומה שהם מינים המתקיימים ומתישנים ובישנם הם טובים ביותר מחדשים משא"כ במינים שאין מתקיימים ונקרבים ובפרט במינים שאין זורעין אותם רוב בני אדם והא דאמר רב פפא דכל מילי עתיקא לבר מתמרי היינו בזמן שכל יושביה עליה שאז ה' הכרזה שורה על הפירות שלא ירקבו ולא יפסדו דהא רב פפא קאי על הפסוק הואכלתם יטן נוטן דהבטיחה התורה דאם בחקתי תלכו ולא מוטו תשמרוהו ותכבדו שהפירות יהיו משתמרים וטובים יהיו להתימן יהא יטן הטעם של שש שנים יפה לאכול משל אשתכם ובאמת כל מילי עתיקי מעלי כשמתקיימים לישן אבל כשאין כל יושביה עליה וכ"ש בח"ל שאין הכרזה שורה שהפירות מתקיימים זמן הרבה אלא מינים אחדים אבל שאר מינים החדשים יותר טובים והחוש מעיד על זה הילך מסתמא משבח העכו"ם ואומר כי פירות חדשים נינהו דהא הוכחנו לעיל דמיירי בפירות שאין רוב בני האדם זורעים אותם ורוב אותם המינים חדשים יותר טובים מהישנים מפני שאינן מתקיימים הילך אי הוי העכו"ם נאמן על דבריו ה' אסור הפירות משום שביעית משום דרוב פירות החדשים משביעית המה וא"כ אפילו אם נימא דר"מ מפרש פ"י של עיקה כפי' הראשון שברש"י מ"מ אין ראיה מירי דבפירות העכו"ם הוא דמיירי מקרקע של העכו"ם ובפרט שר"ת עלמו שזמנו מביא הרא"ש נ"א' תכז בספר הישר לר"ת ליבמות דמיירי בפירות ישראל ומ"ש המבי"ע להוכיח מדברי הרמב"ן על התורה (שם) שתכז וז"ל: או שמא אין קנין לנוי בדרך ישראל להפקיע דני שביעית וגזרו עליו ישראל ע"ש. ועיין באבקה רובל ס' כ"ד ולענ"ד כראש דשיקר כיונתו להסתפק הא דק"ל אין קנין לעכו"ם אם אין קנין אפילו בעודנה ביד העכו"ם וכל דין אי"כ לא נפקע מהקרקע אפילו כשעדיין ברשות העכו"ם

או כמו דס"ל להרמב"ם דהא דק"ל דאין קנין אינו אלא לענין דלא הוי כינוש יחד כשחור וקנה מן העכו"ם אבל עכ"פ כשעודנה ביד העכו"ם אמרינן יש קנין והילך אין בשיעורו שום קדושה שביעית כדבארנו לעיל כל הלוך והילך להרמב"ם דהוא מאריה דאחרא דס"ל דבעודנה ביד העכו"ם אמרינן יש קנין אינו חל שום דין שביעית על הפירות של עכו"ם עדי איכא לדבר דבאמת מודה הרמב"ן לשיטת הרמב"ם דבעודנה ביד העכו"ם אמרינן יש קנין אלא דמסתפק דוקא בענין פירות המשומר בעכו"ם דשיעטיה הוה דאפילו בישאל אינו נאסר אלא שלא יקחו אותם מן המשמר וגזירה דרבנן הוה ודויעבד אש קנה מותר באכילה אש גזרו ג"כ שלא יקחו מן העכו"ם אשפי דעכו"ם אינו מנוהה על השביעית לא פלוג רבנן בתקנתן ובגזירתן שלא ליקח מן המשמר שביעית בין כשהוא עכו"ם ובין כשהוא ישראל כיון דעפ"פ נתגדלו בח"ל אין קנין הוי הקרקע של העכו"ם בח"ל כח"ל דמי כדכבדנו לעיל ודליתא בתשובות הרא"ש בכלל ב' ס' א' ע"ש. אי"כ פירות ח"ל הוה אי"כ בודאי לא כללו החכמים בגזירתן שלא לקנות פירות המשומר פירות העכו"ם כמו שלא כללו בגזירתן פירות ח"ל וליכא למימר פירות עכו"ם בח"ל אהר נועטש גזירה אשו פירות ישראל דאי"כ הוי גזירה לגזירה ואין נחריס גזירה לגזירה אך כ"ז אינו מסתפק אלא באיסור משמר דאינו אסור אלא מדרבנן הילך שיד לומר הסביר דלא פלוג למ"ד אין קנין אבל לענין קדושה שביעית שהוא מן התורה איכא למימר דגם הרמב"ן ס"ל דלא אמרה התורה שחל קדושה שביעית רק על פירות שנתגדלו ברשות ישראל משא"כ כשנתגדלו ברשות העכו"ם דאיכא השגי טעמים שהארכתי לעיל א' משום דמסתפקין מלכס ב' משום דבעוון ביד העכו"ם לכ"כ יש קנין אך אשפי' דאמרינן יש קנין בעוון בידו פ"מ הקדושה הגוף שיש להאריך ישראל לא בשלה למ"ד אין קנין הילך. מסתברה שבענין גזרת חכמים יכלול גם פירות עכו"ם שבח"ל משום קדושת ארץ ישראל שיש בה ובכנ"ז איכא למימר כוונת הראשון מה שהביא הכ"פ פמ"ח והביאו המבי"ע בתשובתו שדפסה בספר אבקה רובל ס' כ"ה בשם הראשון להביא ראיה דפירות עכו"ם אסורין וז"ל והראשון פ"י

שנראה לענ"ד פשוט בדברי הרמב"ן שדאי אינו מסתפק בדין דאין קנין דפשיטא דאין קנין לגוי בא"י להפקיע דיני שביעית אבל הא דשומר אסור דילמא היינו דוקא בישראל שהוא עובר עבירה שגורר בפני כל אדם זהו שאסר הכתוב בדכתיב את ענבי נזירך לא תצבור אבל הגוי אינו מחויב להפקיע שדכו למה יאסר בשמירתן לכך כתב או שמא אין קנין לגוי בא"י להפקיע דיני השביעית כלומר כל שהדינים שיש להם כשהיא ביד ישראל והוא שכתב וגזרו עליו כישראל דאע"ג דמן התורה אינו אסור אלא של ישראל גזרו עליו שיהא דינו בישראל לכל דבריו והכי דייק לשונו דקאמר להפקיע דיני השביעית ולא קאמר מדי שביעית עכ"ל. הרי גם מהרי"ט אהו בכוונת הרמב"ן כמ"ש דאינו מסתפק כלל בדין קנין אלא שהוכר בדרך אביו ז"ל דהרבה כיון דפשיטא דאין לגוי בא"י ממילא חל על פירות קדושה שביעית ולפי מ"ש אינו הוכחה לזה מדברי הרמב"ן שז"מ דעיקר ספיקת הרמב"ן היינו באיסור פירות המשומר בדי עכו"ם אם הם אבירים מטעם גזירה אטו ישראל ומשמע דמ"ל אליבא דהרמב"ן דמשומר של ישראל אסור מה"ט כר"ה ודבותיו של רש"י דאל"כ ליכא למיסר בעכו"ם מחמת גזירה אטו ישראל כיון דישראל גופיה גמי אינו אלא גזירה ואין גזרין גזירה לגזירה. אבל כד נתייק בדברי הרמב"ן נראה דמ"ל דמשומר גם בישראל אין הפירות נאסרין רק דרבנן דכתב שם וז"ל: ומכל מקום לא אסרו חכמים פירות השדה המשומר לכל אדם אלא שלא יקחו אותם מן המשומר ולכן שנו בת"כ עכ"ל. הרי שפתיו מללו ברור דלשומר אסור מה"ט אבל בדשעבד אם שמר לא נאסר רק מדרבנן והילכך בעינן למימר כמ"ש דבתרא גזירה גזרועל פירות ישראל ועל פירות עכו"ם המשומרים ביחד ולא פלוג רבנן בגזירתן.

פרק ששה עשר

שוב ראיתי להמב"ט שמוכיח דפירות עכו"ם נוהג בהן דין קדושה שביעית מהתוספתא פ"ח דהלכות והביאה רבינו שמשון בפ"י על השמי' פ"ח דהלכות וז"ל: הטיד יהודה בן יערב מבית גזברין ויעקב בן יחזק מבית גופנין על קסרי

עזקה ארץ עבודה אם ספיחים אסורים בשביעית כ"ש פירות ארץ עבודה בין של גוי בין של ישראל ואמרין שאינו נאמן שלא נתבין אלא להשביח מקחו עכ"ל. הרי ס"ל בהדיא דפירות עכו"ם העבודים דאסורים בשביעית והוכיח מזה דפירות עכו"ם אסורים ע"ש. ולפי הנ"ל איכא למימר כוונה הראב"ד דדוקא בגזירת ספיחים שאינו אלא דרבנן נכנס בהגזירה גם פירות עכו"ם מטעם לא פלוג רבנן בגזירתן בין פירות ישראל לפירות עכו"ם כיון דאין קנין משא"כ באיסור פירות שביעית לאחר זמן ביטור דמן התורה הוא דאסור הוא הראב"ד ס"ל דשביעית בזה"י דאורייתא הוא דבדאורייתא לא שייך ל"פ דהרבה התורה ממעט פירות עכו"ם למעט איכא למימר דגם הראב"ד מודה דבפירות עכו"ם ליכא בהן דין קדושה שביעית. ולענין גזירת ספיחים ע"כ בעינן למימר הכי דמעיקרא כשגזרו על ספיחים כללו ביחד פירות ישראל ופירות עכו"ם דאל"כ אלא גזרו על פירות עכו"ם אטו פירות ישראל הא הוי גזירה לגזירה ואין גזרין גזירה לגזירה דמזעט זה ס"ל להרמב"ם דליכא גזירת ספיחים בפירות עכו"ם משום דס"ל דבגזירת ספיחים לא נכלל גם פירות עכו"ם משום דס"ל דבעינן בידו לב"ע יש קנין והוי גזירה לגזירה וכן בעינן ע"כ לפדש דברי הרמב"ן הנ"ל מטעם הנ"ל. ומ"ש מהרי"ט בח"א סי' מ"ג לחזק דברי אביו בראיתו מדברי הרמב"ן הנ"ל וז"ל: ויבא תארי ז"ל אמר דאפשר דאין הרמב"ן מסתפק אם אין קנין או יש קנין ולא ראיתי דבריו (בתשובתינו כתב וז"ל: ועוד אפשר לומר דלא מספקא ליה להרמב"ן ז"ל: אי פירות של גוי חייבין בשביעית או לא אלא ה"ק דאם היו מאמינים לו ה"י אסור ליקח ממנו שמא הוא ארירם לישראל או שמא של ישראל לקח ומכר או שמא משום דאין קנין לגוי בזה"י ישראל להפקיע דיני השביעית וגזרו עליו כישראל דפשיטא ליה דאין קנין לגוי בא"י להפקיע דיני שביעית וגזרו עליו כישראל אלא שכתב דשמא פירושוו ממש של גוי ואין קנין לגוי או שמא של ישראל הן ובכל גוונא אסירי אם ה"י מאמינים לי עכ"ל. וכתב עליו מהרי"ק בספרו אבקת רובל סי' כ"ד וז"ל: ומ"ש ועוד אפשר דלא מספקא ליה להרמב"ן אי פירות של גוי חייבין בשביעית כו' הדבר ברור לכל מעיין שאין צבע הלשון מורה על פי' זה עכ"ל) אבל מה

שהחיוקו בה מעולם (הגר"א גירס שהחיוקו
 בה מעולם בעומאה) והתירה שלא במנין א"ר
 חנין אותה שנה שביעית היתה והלכו עובדי
 דוכביץ לקרקסיות שלהן והניחו שוק מלא
 פירות ובאו ישראל וצווס בחירתם אמרו באו
 ונלך אלל חכמים שמא התירו חזירים אמר רבי
 זריקה בחמשה ב"ד"ר השני נמנו עליה עשרים
 והרבעה וקנים והתירוה שיהו הכל נכנסים לתוכה
 עכ"ל. ומפרש הר"ש ו"ל: שהחיוקו בה מעולם
 שהיתה של ארץ ישראל וחיבתה במעשר ושביעית
 והתירו שלא במנין מעלתן החמילו לנהוג בה
 היתר ולפוטרה ממעשר ושביעית אעפ"י שלא
 נמנו חכמים להתירה במנין ובאו ישראל
 וצווס ולא אחרים משום שביעית לאחר הביעור
 הא קמן דמשום שהתחילו לנהוג בה היתר ולפוטרה
 מיטעשרות ומשביעית צווס פירות הגוי שמלאו
 בשוק ולא אחרים משום שביעית לאחר הביעור
 הא אם היו נמנים כמו שנמנו אה"כ בכ"ד
 זקנים והתירוה שיה" הכל נכנסים בתוכה ולא
 יהי" בה עומאה משום ארץ עממין שארץ ישראל
 שהחיוקו בה היתה כמו שהעידו לא היו צווסים
 הפירות שהניחו בשוק והיו אסורים לאחר הביעור
 כמו שאמרו הגויים בחזרתן בואו ונלך אלל
 חכמים שמא התירו להם חזירים שביעית
 היו אסורים אחר הביעור ושאלו כבר עבר אז
 שעת הביעור ולהכי אמרו שמא התירו להם
 חזירים עכ"ל. וכן כתב הכו"פ בפ"א והביא ג"כ
 מתוספתא הג"ל שפירות עכו"ם אסורים ע"ש
 והשיג מן מהרי"ק על המצ"ט ו"ל: ומה
 שהביא מהתוספתא דסוף אהלות איכא לאוקמה
 בפירות ישראל ביד גוי עכ"ל. ויחזר המצ"ט וכתב
 עליו ו"ל: ועל הרא"ה שהבאתי מתוספתא דאהלות
 כתב ג"כ דאיכא לאוקומי בפירות ישראל ביד
 גוי ובאיכא לאוקומי דהה רחיתי מפסט
 התוספתא שהבאתי בשנת ה'רל"ב ע"ש. ורחיתי
 למהרי"ט בספרו ח"א סי' מ"ג ו"ל: והרב מהרי"ק
 ז"ל דחה לומר דאיכא לאוקמה בפירות ישראל
 ביד גויים ולפי דבריו עשאן עובדי עבירה
 בפומבי שהיו נותנים פירותיהן לגויים ועוד כיון
 שביד של גויים הם מנ"ל לישראל למיחם לפירות
 ישראל שהם ביד גויים ועל מה נטמו הגויים
 שהניחו שוק מלא פירות ולא חסו שיצווס בחוסבם
 שפירותיהם של גויים הם הוהיל וברשותם
 מלאו ודומק לומר שהי' נודע שהם של ישראל

ורבינו שמעון שפירשה והעמידה אחר הביעור
 לא היו שתיק מינה לפרשה כן עכ"ל והמהרי"ק
 עלמו כתב בתשובת אבן עזר (סי' כ"ד)
 וכביאו המהרי"ט בס' מ"ב ו"ל: ומה שאלו
 בשם רבינו שמעון מבוחר שאין ביעור טהב
 בפירות גוי שורע גוי ומעמה יש לתמוה על
 שעלה על דעתו לחייבה אפי"ן היו כמה ראיות
 אחר שרבינו שמעון מטה להתיר עכ"ל. והמצ"ט
 כתב והובאו דבריו באבן עזר רובל סי' כ"ג ו"ל:
 ואף לרבינו שמעון ז"ל שפי' דפירות הגוי הן
 (ג"ל אין) לריבין ביעור מ"מ שאר קדושות הגוי הן
 נוהגת בהם ע"ש. ועיין במהרי"ט (סס) שכתב
 דאף לסברת רבינו שמעון ז"ל לאחר הביעור
 אין לנו יכולים לקנות מן השוק כלל אף מן הגוי
 כדמוכח מההיא דסוף אהלות אהא דהתירו קסרי
 לומר שאינה א"י שהניחו שוק מלא פירות ובאו
 ישראל וצווס ופי' הוא ז"ל ולא חסבו משום
 שביעית לאחר הביעור והיינו טעמא דכל שלא
 הופקר בשעת הביעור שוב אין לו תקנה כדמוכח
 בנדרים דקרי' פירות שביעית לאחר הביעור
 דבר שאין לו מתירין ע"ש. אמנם כפי הבנתם
 כונת הר"ש לומר דכונת התוספתא לישראל
 צווס חת הפירות של עכו"ם לנהוג היתר
 בפירות שביעית ולאכולם אפי' לאחר זמן
 הביעור א"כ מה להם לבזוז כיון דלעתהם דקסרי
 לאו א"י היא והיינו טהב שביעית כלל א"כ
 הי' להם לקנות מהגויים פירותיהם ברגעם
 הטוב ולא בגזילה והא גס הי' להם לרובע
 בעלמם בשנה השביעית לכן נלע"ד בכונת
 התוספתא בזוה"פ אחר דעיר קסרי היתה מוחזקת
 מעולם דל א"י הוא וחיבתה במעשר ושביעית
 ואח"כ התירוה בעלמן שלא במנין והתחילו
 לנהוג בה היתר והילכך אמר שהלכו בקרקסיות
 שלהן היינו כדאיחא בגזילה (ו) קרקסיות
 שבאדום דא"כ לא היו שום ספק דמא"י הוא אלל
 ודאי דקסרין הוא הילכך בעינן למימר דמיירי
 הכס קודם שהתיר רבי את קסרין דאל"כ הא
 לא התירו בעלמן אלל דרבי כבר התיר קסרין
 כדאיחא בירושלמי (פ"ב דמא"י ה"א) ע"ש.
 או דאיכא למימר דהתוספתא דפי"ח דאהלות
 פליגי על הירושלמי הג"ל וס"ל דרבי לא התיר
 כלל קסרין וכדכתב המ"ל בפ"א מתרומות ה"ח
 שכתב שם לתרן קושי' מן שמקשה על הרמב"ם

שהשמיט דברי הירושלמי כ"ל איך שהתיר רבי קסרין היינו מפני שהתוספתא הזכירה נראה דקסרין התירה שלא בזמנין וכתב הר"ש דמעלמן התחילו לנהוג בה היתר ולפוטרה ממשטרות ומשביעית אעפ"י שלא נמנו חכמים להתירה בזמנין עכ"ל. וכן איכא למימר דמה דאיתא בתוספתא דפ"א דמאי ו"ל: הלוקה כו' ומן הספיקה בקסרי תיב ע"ש. לאו משום שזקתן שא"י הביאם כדכתבו המפרשים שם אלא פשוט הוא דס"ל דבקסרי מחויב מטעם עלמו משום דס"ל דרבי לא היתיר בקסרי לפטור את כל היולא מן הקרקע מתו"מ ומשביעית דנהגו בה היתר מעלמן וגם לא נמנו עליה חכמים להתירה יבשמים שנהגו לאיסור לא זרעו בשנה השביעית ולא קלרו ולא עבדו שום עבודה רק שבת שבתן ה' לארץ קסרי כמו בכל ארץ ישראל ועיקר הכללתן היה מה שהגויים הביאו להם למכור בשוק ובזמןן בשנה השביעית שידעו כל הגויים ששביבותיהם שאין הישראלים זורעים ועובדים את הארץ בשביעית בלא הגויים מהשביבות עם פירותיהם ותבואותיהם למכור להם לישראל בשוק ובשהתחילו בני קסרי לנהוג בה היתר בלא תו"מ ומשביעית שה' שם תלמידי חכמים שלפי דעתם ה' עיר קסרי חזן מנבולי א"י ולכן נהנינו בה היתר ובשנה השביעית זרעו ועבדו כל עבודה הארץ כמו בח"ל והגויים לא ידעו שהתחילו לנהוג בה היתר נהגו להביא פירותיהם ותבואותיהם בשוק בשנה השביעית למכור לישראל כמו בכל שני שביעית קדמוניות והישראלים שנהגו היתר רצו לחזק ולפרסם את היתר ולעשות תחבולה שלא יקנו הישראלים יושבי קסרי מהפירות ותבואות של הגויים כדי שיה' ניכר ומפורסם לכל היתר עשו תחבולה זאת כשהלכו הגויים לקרקעות שלהן בזו ישראל את פירותיהם למען שלא יבואו יהודי עיר קסרי לקנות מפירות הגויים כדי שיה' מוכרחים שיבואו לקנות מפירות ישראל ויתפרסם המנהג להיתר או הישראלים שזרעו והכינו פירות ותבואות הרבה יראו שכל הישראלים יקנו מהגויים כמו בכל שנת השביעית וישאר פירותיהם בזמן קונים לכן עשו התחבולה הזאת כשהלכו לקרקעות שלהן מקום שזותין שם שכן ולומר כמו שמפרש הערוך ערך קרקע ע"ש. וי"מ שהוא בתי ע"ז שלהן עיין במגילה (שם)

ועיין בע"ז (י"ח:) בזו כל פירות הגויים למען שלא יקנו היהודים שבקסרי רק מפירות שלהן וא"כ ארצה יש להוכיח מהתוספתא הזאת דפירות עכו"ם מותרין בשביעית וכן מ"ש הר"ש: ולא אסרום משום שביעית. היינו כוונתי דהחכמים לא אסרום משום שביעית דגם התכמים הודו להם דפירות עכו"ם מותרין והוכחה לזה דתנא בבבליה: בתורתא אמרו בזוהו ונלך אלל חכמים שמה הקירו להם חזירים ע"ש. ולא מלינו שהחכמים אסרום להם את הפירות אעפ"י דה' מותרת לאסור פירות ישראל כמו שנמנו עליה אח"כ בכ"ד זקנים. והמהרי"ע (שם) שהוכיח דפירות עכו"ם אסורין משום שביעית ממה שהניחו הפירות בשוק והלכו לבתי קרקעות שלהן מפני שהיו בטוחין שהישראלים לא יבזבו את פירותיהן מחמת שאסור שביעית רביע עליהו וע"כ דפירות עכו"ם מקרקע שלהן היתה דאם נמא דפירות של ישראל היו מונחים ופירות עכו"ם מותרין איך מסרו פירותיהן לגויים ע"ש. ה' לפי דעתם דהיו ס"ל דקסרי לאו מא"י הלא מותר ה' להם אפי' לזרע בעלמם וכ"ש למכור פירותיהם לעכו"ם דלא נאסר להם. ועוד אפי' לדבריו תקשה על מה הנעשו להניח פירותיהן בשוק למה לא חששו מפני הגויים אחרים שיגנבו ויבזבו ודוחק לומר שכולם הלכו לקרקעות שלהן ולא נשאר אף אחד מהן ומה מוכח דרוב יושבי העיר היו ישראלים ורק מיעוטא דמיעוטא היו גם כן דרים בתוכה גויים או שאלו הגויים היו סומרים ומעיר אחרת היו בלא והעפ"י דמלשון לקרקעות שלהן משמע דיבשו בעיר אבל עכ"פ מוכח דמיעוטא היו וא"כ בשביל מ' הביאו הפירות בשוק למכור אם לאו בשביל ישראל וא"כ מוכח דפירות עכו"ם מותרין בשביעית דמתמא גם בכל שני שביעית הביאו פירות בשוק למכור לישראלים ובשביל שלא יגנבו איזה גויים שנשאר מיעוטא שומר אחד לשמור בפניהם משום דלא חששו מקודם שיבואו כל היהודים שבעיר לבזוז ורק מפני החשש הגויים המעטים ה' הספיק גם שומר אחד אך לפי"ז לריבין להבין א"כ למה הלכו אלל חכמים לשאול מהם שמה היתירו להם חזירים כיון דידעו גם מקודם דפירותיהם מותרין בשביעית ואולי כוונתם על מעשה הבזיה עלמה שאסור לבזוז דאפילו גזל עכו"ם אסור הוא עכ"פ פני חילול

הסס ולענין זה אמרו שמה התירו להם חזירים
 דכמו שהתירו להם איסור גזל כן שמה התירו להם
 איסור חזירים ועוד איכא למימר קמין מהר"ק
 דמיירי כשפירות ישראל ה' בידן ומה שמקשה
 מהר"ם האך עשאו עוברי עבירה בפומבי שהיו
 נותנים פירותיהן לגויים איכא להקשות בלא"ה
 הא עוברים בלאו הכא מכלל עשה לאכלה ולא
 לסחורה אלא ודאי דאיכא למימר דמיירי שמכרו
 להם את הפירות קודם שיהיו כפול הלבן
 בגפנים כדאיחא בשביעית פ"ד מ"י וז"ל:
 והגפנים משגורשו (ופ' הרמב"ם יגרשו יפשו
 להם הגרעניים ור"ם פי' משגורשו משיגדלו
 הענבים קלת) והזהים משיגלו ושאר כל חילין
 משויחא ע"ש. ועיין ברמב"ם פ"ה מה' שמיטה
 ה"ח. ואם מכר קודם אינו עובר באיסור
 סחורה דאיסור הסורה ילפינן ממה שנאמרה
 בתורה לאכלה ודרשינן בת"כ לאכלה ולא
 לסחורה והכי דרשין מיהי גמי לאכלה ולא
 להפסד. וכמו דלענין הפסד אינו חסור אלא
 משויחא ולא קודם לכן ה"ה לענין סחורה
 גמי אינו חסור אלא חס מכר ח"כ ועיין בנבחר
 מכסף סי' כ"ג. אבל קודם לכן מותר וה"ה
 לסחורה גמי אינו חסור אלא בשעשע זמן הג"ל
 וממילא איכא למימר דה"ה לענין איסור מסירת
 פירות שביעית לעכו"ם גמי אינו חסור אלא
 כשמכר לו פירות נמורים משא"כ קודם לכן
 ליכא איסור שביעית אבל עכ"פ הפירות נאסרין
 בקדושת שביעית משום דהקרקע של ישראל היא.

פרק שבעה עשר

שוב ריהוי להמצי"ט שהביא ריא' לדבריו
 מירושלמי פ"ו דשביעית על מתניתין
 דעושין בתלוש בסוריא אבל לא במחובר. רבי
 אסי בעא קומי רבבי מנא מהו לעחון את הגוי
 בארץ אמר ליה מחמתין שהוא חסור דתנן
 עושין בתלוש בסוריא אבל לא במחובר הא
 בארץ אפי' בתלוש חסור דחיה בהו דין
 שביעית והשיג עליו מרן מהר"ק באבבת
 רובל סי' כ"ד וז"ל. ומה שהביא מהירושלמי
 דשביעית מהו לעחון עם הגוי בשביעית כו'
 ה"ה גמי איכא לאוקמא בפירות ישראל ביד גוי
 וכן כתב בכ"מ בפ"ד מה' שמיטה הכ"ט בסופו
 ע"ש. וכתב עליו מהר"ט בח"א סי' מ"ג וז"ל:

ותימא דא"כ אחמי מבעיא ליה בגוי דהא גוי
 סתם פירותיו מותרים הס לימא מהו לעחון
 בפירות עבירה עם הגוי ועוד דפשוט לה
 מתניתין דאמרינן סתם מתניתין אמרה שהוא
 חסור דתנן עושין בתלוש בסוריא אבל לא במחובר
 הא בארץ אפי' בתלוש יהא חסור אלמא תלוש
 דומיא דמחובר קאמר שהקרקע של גוי עלמו
 ע"ש. מ"ש מהר"ט דהו"ל לומר מהו לעחון
 בפירות עבירה הא פירות עבירה לא נקראת
 אלא שורת שבביעית וכדומה כמו דאשכחן
 בירושלמי דשביעית בפ"ו ה"א ופ"ח. ה"י וכפ"ט
 ה"ו אבל פירות ישראל שלא נעבד בה דהיינו
 ספיחין או פירות האילנות לא מקרי פירות עבירה
 אלא פירות סתם, ומה שהוכיח מהר"ט דמיירי
 בפירות עכו"ם מקרקעו משום דתליש דומיא
 דמחובר שהקרקע של הגוי עלמו נלענ"ד
 דאדרבה מזה איכא להוכיח להיפך דהא ע"כ
 מחובר דתנן במתניתין דעושין בתלוש בסוריא
 אבל לא במחובר מיירי במחובר של ישראל
 דאי מחובר של עכו"ם לכ"ע הו"ל להתייר אפי'
 במחובר דהא בסוריא לכ"ע יש קבין לעכו"ם
 והוי כח"ל לגמרי דהא ע"כ תנא דמתניתין ס"ל
 דכיבוש יחיד לאו שמייה כיבוש ומחובר דחסור
 אינו אלא דרבנן שלא יהו הולכין ומשתקעין סם
 כדאיחא בירושלמי דא"כ הא אפי' בתלוש הו"ל
 לאסור כמו א"י. ומשם אסתימא דס"ל כיבוש יחיד שמייה
 כיבוש והוי כא"י לכל דביהיה אלא ודאי דס"ל דלאו
 שמייה כיבוש והייט דוקא כל זמן שעודנה ברשות
 הישראל משא"כ כשקנה עכו"ם מהישראל או ליכא
 שום חיוב משום דבדרבנן לכ"ע יש קבין כדאיחא
 בהדיא בניטין (מ"י). לענין סוריא למ"ד כיבוש
 יחיד לאו שמייה כיבוש ע"ש. א"כ אפילו במחובר
 הו"ל להתיר כ"ו שהקרקע עומד ברשות הגוי
 וגם הטעם שלא ישתקעו אינו שייך אלא כשנתיר
 גם כשהקרקע ברשות הישראל אבל בשביל שיהיה
 מותר לעבוד את הקרקע של עכו"ם בשביל זה
 לא ישתקע כיון דעכ"פ בקרקע שלו יהיה חסור
 לעבוד בשביל הדבר מועט כזה שיהיה מותר
 ישתקע בשביל הדבר מועט דבסוריא מותר
 לעבוד אפילו בישראל בתלוש וא"כ מוכח בהדיא
 דמיירי בקרקע של ישראל והילכך במחובר חסור
 (ממילא מוכרחין לומר דמה שאמר התנא דעושין
 בתלוש ג"כ מיירי בשל ישראל דשל עכו"ם לאו

דוקא בתלוש ה"ה במחובך מותר וכיון דהירושלמי
 רוצה לפשוט האבעי' דמותר לעחון עם העכו"ם
 ממחמתין דעושין בתלוש הרי ע"כ גס האבעי'
 מיירי בפירות ישראל ביד עכו"ם כדכתב מרן
 מהר"ק והטעמן עמו הוי מסייע להאכיל פירות
 שביעית לעכו"ם ומוסיף על חש של מי שמכר
 הפירות שביעית לעכו"ם דאסור למכור פירות
 שביעית לעכו"ם כדאיחא בתוספתא פ"ו דשביעית
 ע"ש. ולהאכיל לעכו"ם זהו איסור בפ"ע כדאיחא
 בתוספתא דשביעית פ"ה ובדמ"ב פ"ה הי"ג ע"ש.
 והא דהר"ך רבי מנא לפשוט האבעי' שלו
 ממחמתין דעושין בתלוש דמיירי בסוריא לדין אי"
 מכללא דמכלל הן אחת שומע לאו תיפוק ליה
 ממחמתין ופורשת דמיירי בח"י דהיינו ממה
 ששנינו בפ"ה ה"ד: אבל לא תבזר ולא תטחון
 עמה ע"ש. הרי מפורש אמרו דבא"י אסור
 אפילו בתלוש איכא למימר דאי מהסם שאסורין
 דדוקא בישראל חשוד הוא דאסור מהסם שאסורין
 לאסור פירות שביעית לישראל חשוד כדאיחא
 בתוספתא דשביעית פ"ו ובסוכה (ל"ט.) וה"ה
 דאסור למסייע אותו מהסם דחשוד לאכול איהם
 אחר הביעור והוי מסייע ידי ע"ע והילכך אסור
 לעחון עמו והיינו דוקא בישראל החשוד דאם
 מאכיל אהו פירות שביעית בידים עובר מן התורה
 על לאו דלפני עור לא התן מכשול היכא דקאי
 בחרי עברי נהרא וכדומה הילכך גס לבעי' אותו
 אסור הוא לאפקוי בעכו"ם דגס להאכיל אותו
 ליכא איסור מהסם לפני עור דהא העכו"ם אינו
 מלווה על השביעית ועל ישראל איסור
 מן התורה לקאכיל את העכו"ם כדאיחא בת"כ
 פ' בהה"ד וז"ל: ולשטיקך ולתושבך מן העכו"ם
 ע"ש. והילכך בעינן למימר דהא דתיניח בתוספתא
 דאסור להאכיל פירות שביעית לעכו"ם אינו אלא
 דרבנן ומזה יש להקשות על מהר"ט שכתב
 (סס) טעמא דאסור להאכיל פירות שביעית
 לעכו"ם מהסם לאכלה ולא להפסד ע"ש. וועיין
 מ"ש בזה לקמן בפרק שאחרים) דא"כ אסור מן
 התורה הוא ומהת"כ הג"ל מוכח דאינו אסור
 אלא מדרבנן ולפי זה איכא למימר דליכא איסור
 לסייע אותו מהסם דנחית מדרגה ממכירה לעחינה
 הילכך כיון דמכירה נמי אינו אלא דרבנן עחינה
 מותר לגמרי הילכך ליכא למופשט לעחון עם
 העכו"ם מהא דלא תבזר ולא תטחון דהא ההס
 מהסם לאו דאיכא דאורייתא משא"כ הכא דליכא

איסור דאורייתא כלל אפילו אם מאכיל את העכו"ם
 בידים הילכך איכא למימר דגס עחינה עמו מותר
 ולכן פשיט לה רבי מנא האבעי' שלו ממחמתין
 דעושין בתלוש בסוריא ובסוריא אפילו במחובך
 אינו אסור אלא מדרבנן ואעפ"כ דוקא בסוריא
 מותר בתלוש אבל בא"י כלל לא אפי' דומיא
 דסוריא דאינו אלא דרבנן ואפי' בתלוש כגון התלוש
 היכה ביד העכו"ם דאפילו להאכיל נמי אינו אסור
 אלא מדרבנן אפילו פירות ישראל מ"מ לסייע אותו
 בתלוש אסור אפילו כשהוא כרשות העכו"ם כיון
 דעכ"פ הפירות באו מקרקע של ישראל ובא"י
 הילכך שפיר פשיט לה רבי מנא דאסור לעחון
 עם העכו"ם שביעית או לאחר שביעית בפירות
 שביעית כמו שאסור לסייע בתלוש במחמתין ולפי
 זה שפיר כתב מרן מהר"ק דמיירי בפירות ביד
 עכו"ם מקרקע ישראל ומ"ש מהר"ט שראי' בפירות
 עכו"ם טוהג בהן דין קדושת שביעית מהתוספתא
 דפ"ו דשביעית דאין מוכרין ואין לוקחין מן הגוי
 ומן הכותי פירות שביעית ע"ש. כבר דחה דאי'
 זאת המבי"ע וז"ל: דהתם מייית לה עלה דההיא
 דאין מוכרים לחשוד על שביעית פירות דאסור
 למסור בידו דמי שביעית דשמא לא יאכל אותם
 בקדושת שביעית ובתרי הכי מייית התם בתוספתא
 הא דאין מוכרים ואין לוקחין מן הגוי ומן הכותי
 פירות שביעית ואפשר דמיירי בפירות שביעית
 דישראל ביד גוי דומיא דאין מוכרים דהוי פירות
 שביעית של קרקע ישראל מעממא דאין לוקחין
 דמוכר דמי שביעית ביד גוי ע"ש.

פרק שמונה עשר

זהנה ראינו למהר"ט (סס) שפליג על אביו
 בזה ובתב דאין שייך איסור דאין מוסרין
 דמי שביעית לעכו"ם דהא דאסור לקנות מעם
 הארץ לפי שאין מוסרין דמי שביעית לעם הארץ
 כדאמרין בפרק לולב הגזול (ל"ט.) היינו טעמא
 לפי שהוא חשוד שלא יאכלם בקדושתה ויעשה מהם
 סחורה ואסור להחיות ידי עובדי עבירה כדמוכח
 מדברי רש"י והתוס' שם, אבל בגוי לא שייך
 מחיות ידי עובדי עבירה שהוא אינו מלווה על
 השביעית ועוד כגון זה הלוקח פירות מן הגוי
 ונתן לו הדמים דכל שהם בידיו אין בהם קדושה
 ולא חל עליהם קדושה אלא כשיגיעו לידם ופשיטא
 שלא חל עליהם שום קדושה בידם דהשתא אם

כלי שרת שהיו מקודשים מתחלה משבאו לידם נעשו חולין כדאמרין בע"ז (נ"ב): בקשו לנגוז כל דינרא דהר"י אלא טורייא שאף עד שמלאו לה מקדא מן התורה ובאו בה פריטים וחילולה מכיון שבאו ליד גויים נעשו חולין כ"ש מה שלא חל עליהם קדושה עד שבאו לרשותם שלא חל עליהם קדושה בידם ואותה חוספתא מתרגמא דאין לוקחין פירות מן הגוי בעיר שכולה או רובה ישראל שאנו חוששין שמה יהא ישראל מוכר על ידו ועושה שחורה בפירות שביעית ע"ש. ובאמח דבריו ל"ע מאד הלא איתא בזבחים (מ"ה) ובתמורה (ב) דקדש עכו"ם מועלין בהן מה"ה ע"ש. ועיין ברמב"ם פ"ה מה' מעילה הט"ו ובר' יוסי אפי' בקדש מזבח השוחטין בחוץ חייב ע"ש. ולא פטרינן מטעם שלא חל עליהם שום קדושה בידם מק"ו דמה הקדש שכבר ה' הקדש כשבאו לרשותם נפקעה הקדושה כ"ש שלא חל עליהם קדושה בידם ע"י העכו"ם, ועוד ה' אמרינן ובאו פריטים וחילולה אפי' לענין כלי שרת אעפ"י שקדוש קדושה הגוף כדאיתא בע"ז (שס) לענין אבני מזבח דכלי שרת הוא א"כ ה"ה פירות שביעית עלמו נמי הו"ל להיות נפקע ממנה קדושה והא מהר"ע ס"ל דאפי' בפירות העכו"ם עלמו נמי חל קדושה שביעית ומ"ש: ומיהו לענין פירות עלמן שלא יהי' בהן קדושה שביעית אין ללמוד מאן דשאני הקדש שמוחה שהוא יואל לחולין ע"י פדיון אף הוא מתחלל בידם אבל פירות שביעית דאין להם פדיון דלעולם הפירות עלמו אסור אינם מתחללים בידם ע"ש. הא כלי שרת נמי אינו יואל לחולין ע"י פדיון ואעפ"כ נתחללו על ידי הפריטים? ולכן נלעג"ד דהענין דבאו פריטים וחילולה היינו דההקדש נתחללה ע"י הולאות הפריטים את הקדשים מהיכל כדכתב רש"י בגדרים (ס"ב). ד"ה פריטים וז"ל: שהולאו מבית המקדש עכ"ל. והואל מרשעה הקדש מפקיע לחולין כדאיתא בתניגה (י) בתר"ה מישקל שקלה ובקידושין (כה) ד"ה אין זבוק (כ) וב"מ (ג"ג). מ"ה וחזירו ובמעילה (י"ט: כ). ובגדרים (ל"ה) בר"ן ד"ה למעול ע"ש. ובמשה למלך פ"ו מה' מעילה ואעפ"י דק"ל דאין הקדש יואל לחולין אלא כשמעל המוליא ועכו"ם לאו בר מעילה הוא איכא למימר דלא בעינן דוקא שתיחייב קרבן מעילה בפועל אלא אם עושה רק מעשה

שבכה"ג ישראל מחייב במעילה ממילא נפקא לחולין אפי' כשעושה המעשה מי שאינו מחייב בקרבן מעילה דהא איתא בפסחים (כ"ז) וז"ל: כל היכא דמעל המסיק נפקי לחולין והא תניא כו' אמר רמי בר חמא כגון שפלה דליקא מאליה בעלי הקדש וכתבו החוס' ד"ה בעלי וז"ל: ה"מ לאוקמי בעלי הקדש ובמודר ואליבא דר"י אלא דלאו אורחא דמילתא לעבור במזיד עכ"ל. ואם איתא דע"י עכו"ם וקטן דלאו בני חיובא דמעילה נינהו לא נפקי לחולין הרי אפשר לאוקומי דמסיק קטן או עכו"ם דלאו בני חיובא דמעילה ולא נפקא לחולין אלא ודאי דכל שהמעשה נעשה בחופזן שאם עשה בר חיובא בכה"ג היה מחייב במעילה ממילא נפקא לחולין אפי' אם המוליא מרשות הקדש אינו בר חיובא דמעילה דהא בלא"ה בעינן ע"כ למימר דהקדש יואל לחולין אפי' טרם שמעל המועל דהיינו אפילו טרם שביא הקרבן דהא איתא בר"ה (כ"ח): אמר רב יהודה שופר של עולה לא יתקב ואם תקע יאל כו' מאי טעמא עולה בה מעילה היא כיון דמעל בה נפקא לחולין ע"ש. ואם איתא דלא נפקא לחולין טרם שביא הקרבן מעילה הא עכ"פ בשעת התקיעה עדיין לא הביא הקרבן ולא יאלו לחולין ואמאי יאל בתקיעה ואעפ"י דמתקין לה רבא אימת מעל זכר דתקע כי תקע בחיבור תקע ע"ש. עיקר התקפתא של רבא אינו אלא משום דבשעה שמתחיל לתקוע דלא עשה מעשה כלל עדיין לא נפקא לחולין אבל תקף כשעושה מעשה שחייב עליה מעילה נפקא לחולין אפי' טרם שביא הקרבן גם לרבא ורב יהודה ס"ל דבאין כדאמר או דס"ל דתחלת תקיעה בלא סוף וסוף בלא תחלה יואל הילכך כשמתחיל לתקוע נתיחייב במעילה ויואל בסוף התקיעה ודוגמא ליה מ"ש ברמב"ם בפירושו המשניות בפ"ק דחולין לענין השוחט בשבת במזיד שחיטתו פסולה משום דמשיחיל לעשות חבורה בלאר הבהמה או משיחיל לשחוט קלה סימנים הוא מחלל שבת ונעשה מומר הילכך שחיטתו פסולה ע"ש. שבת אור זיון הארכותי' בביאורו) אבל עכ"פ נפיק בה לחולין גם טרם שביא את הקרבן הרי מבואר שאין הקרבן בפועל מסיק לחולין רק המעשה שיכולה להביא חיוב קרבן היא מפקעת ההקדש לחולין והילכך ה"ה קטן או עכו"ם שעושים מעשה שיכולה

להביא לבר חיוב שיחייב קרבן תקף קא מפקע לחולין וזה הי' הענין דבאו פריזים ומללוה דהיינו שהוליוו מרשות הקדש על דעת לגזולם ועשו מעשה דבכה"ג אם עשה בר חיוב היה נתחייב במעילה הרי הוא מוליא' את ההקדש לחולין אפי' אם נעשה ע"י איתו בר חיוב ואף על פי דמוזדין ה' ימנשה במוזד גם אלל בר חיוב איתו מתחלל דק"ל כר"י בקידושין (ג"ה.) דהקדש במוזד איתו מתחלל היכא למיזד דמוזד דעבו"ס כשוגג דישראל הוא יטן שהידיעה שלו איתו עושה שום יתרון בחיבור ובחובו יותר ממה שאיתו יודע כיון דזה איתו לא איכור ולא חיוב דהא לא נעושה על הקדש ואעפ"י דכ"פ איכור הוא לגזול מהקדש מטעם גזל דגם ב"ג נעושה על גזל דמה לי גזל הדיוט ומה לי גזל הקדש אבל עכ"פ לא הוי מוזד אלל לענין גזילה ולא לענין איכור הקדש ובשוגג לענין הקדש ומוזד לענין גזילה נפקא לחולין אפי' לר"י כדכתבו החוס' בקידושין (ג"ה.) ד"ה אבל ע"ש. אך יש לדקדק ממו"ג אם נפיק את ההקדש לחולין ע"י פעולה איתו בר חיוב דהיינו על ידי הולאות הפריזים משום דאם עשה בר חיוב מעשה דבכה"ג ה' מפיק לחולין הא אם יעשה אחר צדיעה כמו האיתו בר חיוב צדיעה לא ה' מפיק לחולין ואם יגזל בחר מעשה הפריזים לחוד דאלל גם במוזד כמו שוגג הא אינם בר חיובא דמעילה נינהו ומעשיהם איתו מביא לידי חיוב קרבן לכן נראה לומר דאפילו אם נימא דלא מתחלל אלל בניו שהוא בר חיוב קרבן ובשוגג מודים כאן דלא פליגי ר"מ ור"י אם במוזד מתחלל או לא אלל בישראל דרמיא עליו איכור הקדש והילכך במוזד לר"י איתו מתחלל משום דאיתו מתחייב בקרבן ולא נפקי לחולין והאיכור הקדש עומד בתקפו משא"כ בעבו"ס דליכא עליו איכור הקדש כלל אפילו קודם החלול דאלל העבו"ס ההקדש כחולין דמיא ובשגגול הקדש כמו גזול הדיוט דמי ובגזול הדיוט הא נקנה הגזילה להעבו"ס בהולאתי מרשות הגזול דהא איתו מלווה בהשגה והוא קונה את הגזילה משום דנהרג עליו לרש"י בשעירובין (ס"ג.) אפי' עבו"ס מעבו"ס לא ניתן להשבוין ועבו"ס מישראל לכ"ע לא ניתן להשבוין עיין בהד"ה בן נח (שם) ועיין בע"ז (ס"ד.) בהד"ה איזה דכתבו דפטור על גזילה

משום דאמרינן קום ליה בדרבה מיניה ע"ש. ומכאן זה באו פריזים ומללוה פירוש כיון שגזלו וקניו את עמם קנין הדמים שבהקדשות משום דלא נתחייבו בהשגה מטעם איכור גזל ממילא נפקת איכור שבה דהי' אפשר לאיכור הקדש לחול על החפץ אלל כל זמן שזכות הדמים שבהתפן סייד להקדש משא"כ כשנפקת זכות הדמים שבהתפן מהקדש פו חין מקום להאיכור לחול וכיון שאלל העבו"ס ליכא איכור ההדש א"כ אם גזול את הקדש הוי כמו גזול הדיוט ואיתו מחוייב בהשגה וזכות דמי התפן נקנה להעבו"ס ממילא נפקת איכור הקדש מהתפן בלא שום חיוב אחר והילכך אפילו בכלי שרת יולא לחולין ע"י הולאות העבו"ס דהא דאמרינן בכל דוכתיה דקדושה הגוף לא פקעה היינו בישראל דאין לו שום נח לזכות בדימי התפן מחמת האיכור שבה דרביך עלה והוא מעבד אותו מלכותו והילכך ליכא במציאות דליפקע מקדושה משא"כ בעבו"ס דאיתו מלווה בחיבור הקדש ואין לו שום מעבד מלווה וזהו הענין דבאו פריזים ומללוה וכו' איתו סייד אלל בהקדש דבשמים הקדש תליא וכסילא מרשות הקדש ממילא נפקע איכור הקדש משא"כ איכור שביעית דלאו בהרשות תליא ולא תליא אחר זכות המזון שבהפירות וכשנאסרים הפירות בחיבור שביעית נעשים הפירות כמו חתיכה דאיכורא כמו כלאי הכרם וערלה וכדומה דבכל מקום שהיא האיכור עמה כמו בכל מהכלות האסורות דלא גרידא אחר בעליה והילכך הפירות שביעית לעולם בחיבורה אפילו כשהיא נכנסה ברשות העבו"ס לכ"ע אעפ"י דבכלי שרת היה כח להפריזים לחלל אבל פירות שביעית אין להם שום כח לחלל והילכך כשילפינן מהיא קדש דדמיין מופסין שורה על דמי השביעית אותו הכח שיש להמהפסה דכמו שפירות שביעית עלמה לא גרידא אחר הרשות קן מקבל הנחפס אותו יתרון וכח מהמהפסה והילכך דמי השביעית חל נמי חין חילוק בין רשות לרשות ועוד כיון דהעבו"ס מקבל דמי שביעית בעד הפירות לשם פירות שביעית ולא לשם גזילה הוי כמו שהוא בעלמו מקדיש קדושה דק הובית דהקדש חל לכ"ע אם מקדיש מדעתו.

והנה ראינו לבעל המאור על ע"ז דכ"ל שיעה אחרת בענין באו פריזים ומללוה

דכתב שם וז"ל: אמר רב פפה התם קרא
 אשכחו ודרשו דנפקו להו לחולין ע"י ישראל
 וכוו בה עובדי כוכבים מיד ישראל דכתיב וכוו
 בה פריזים ותללוה וכו' וימא אס יאחא דלא
 מאיסי ליתברינו עובדי כוכבים וליבטול איסורא
 דדוה ולישתרו אגמא שלימות אמר רחמנא כו'
 ואי קשיא לך מאי אגא אבני מוצח דנפקו להו
 לחולין ע"י פריזי ישראל וכלים דאחו לא נפקי
 לחולין ע"י ישראל דבני מעילה נינהו כלי שרת
 שאני כהניא דתקן אין מועל אחר מועל
 במוקדשים אלא בהמה וכלי שרת וכו' אבל שר
 הקדשות כגון אבני מוצח וכספה וזהבה של
 ירושלים יוכלין הוי לגאח לחולין על ידי ישראל
 דבני מעילה נינהו כדמריגין בעלמא והלא
 מעל הגזבר וכיון דמעל נפקו להו לחולין אבל
 ע"י עכו"ם דלאו בני מעילה נינהו לא ומש"ה
 אינעריכא ליה לרב פפא לשנויי ולרחווי התם
 קרא אשכחו ודרשו ע"י פריזי ישראל ילאו
 לחולין דכתיב וכוו בה פריזים וחיללוה
 כך קבלטו פירושה מרביתיו עכ"ל. הרי
 שיפת בעל המאור דעכו"ם אין מולא לחולין
 כלל ואי אפשר לעמוד פי' דקרא דבאו פריזים
 ותלליה רק פריזי ישראל ובשביל זה הוא מוכרח
 לדחוק לומר דאבני מוצח לא הוי כלי שרת א"כ
 לדירי ליכא יא שום מקום לדברי מהר"ט ואפי'
 לדעת בעל המלחמות דפליג על בעל המאור
 וס"ל דאבני מוצח הוי כלי שרת ומפרש דבאו
 פריזים ותללוה היינו דע"י כוכבים ילאו לחולין
 דקרא בשבדי כוכבים כתיב שהרי נביא מתנבא
 על המקדש שחרב ואמר שלא לחולין על ידם
 ע"ש. הא כחז גזירת הכתוב ה' הכל אע"פ
 שאין מעילה בקרקעות ואעפ"י שאינם בני
 מעילה ע"ש. וכן ס"ל לרש"י בע"י ע"ש. ועיין
 בדביתו גרסום לבכורות (ג) (ויש לדקדק על
 בעל המאור מנדרים (ס"ב): ומה בלשון
 שנשתמש בכלי קודש ע"ש. הרי אפי' מאן דמפרש
 ובאו פריזים היינו העובדי כוכבים נמי אין ראוי
 מירי לענין שביעת דהא ס"ל דהתם גזירה
 הכתוב הוא ואין למדן ממנו לעלמא, ומ"ש
 מהר"ט דאין שייך לאסור למסור ליד העכו"ם
 דמי פירות שביעת משום דדוקא לעם הארץ
 אסור למסור משום דהוא חסוד שלא יאכלם
 בקדושתם ויעשה מהם סמורה ואסור להחזיק
 די ע"ע כדמוכח מדברי החוס' ורש"י צ"ל ללב

הגזול אבל בגוי לא שייך כ"ו דהא אינו מלווה
 על השביעית ע"ש. ולענין גראה דחיישין דעכו"ם
 ימסור את דמי השביעית לישראל אחר בחובו
 באופן שלא יתחלל המוצע בדבר אחר והישראל
 יאכל אותם בלא יודעים בלא קדשת שביעת
 והילכך אין לוקחין פירות שביעית של ישראל ביד
 עכו"ם מעכו"ם משום דאין מוסרין דמי שביעית
 לעכו"ם מטעם הג"ל ומה שהוכיח המהר"ט
 דמוסרין למסור דמי שביעית לעכו"ם מהירושלמי
 דהוה מפקיד לתלמידים ע"ש. היינו דוקא לשיטתיה
 דס"ל דפירות עכו"ם אסורין בקדושה שביעית
 אבל אם לאין בפירות קדושת שביעית וכמו
 שביארנו לעיל (בפ"ה) הירושלמי הג"ל אדרבה
 ראוי מוכח דאין מוסרין דמי פירות שביעית
 לעכו"ם ע"ש. וכן מ"ש מהר"ט עממא דאין
 מאכילין פירות שביעית לעכו"ם היינו משום
 דהוי כמו מפסידים אותם ולדיריה האיסור
 להאכיל פירות שביעית לעכו"ם הוי איסור
 דאורייתא דהיינו לאכלה ולא להפסד ולענין
 אינו כן אלא כדכתבתי בפרק הקודם דאינו
 אסור אלא מדרבנן דהא איחא בת"כ פ' בבר
 וז"ל: ולשכיךך ולהושבך מן העכו"ם ועיין ברש"י
 על חומש שם הרי בהרי"א מרבין דמאכיל פירות
 שביעית אפי' לעכו"ם ואם איחא דלעכו"ם הוי
 מפסיד א"כ שייך מרבין עכו"ם הא אסור משום
 לאכלה ולא להפסד ואין לומר דמושב שאני
 שאכילתו ולא לרבו הוא כדי שיעבוד לו בכח יותר
 ולא הוי הפסד דהא גוס לבחמתו אסור הוא
 להאכיל לה מאכל הרה"ש לאדם והא עכו"ם
 עם הדומה לתנור הוא ואעפ"י דאי אפשר
 לו להאכיל מאכל שאינו ראוי אלא לבהמה
 דהא עכ"פ בר דעת הוא ולו אינו ראוי רק
 מאכל הראוי לאדם אך אפשר לו להאכיל פירות
 שאינו של שביעית או פירות עכו"ם אפי' משביעית
 וכ"ש למ"ד שיכול הרב לומר לעבד עשה עמי
 ואינו זק דלא הו"ל להאכיל פירות שביעית
 לעכו"ם אלא ודאי דאין איסור להאכיל לעכו"ם
 אלא מדרבנן כדכתבתי לעיל בפרק הקודם ולפי' אין
 הא דתניא בתוספתא דאין מוסרין ואין לוקחין
 מן העכו"ם פירות שביעית מיירי בפירות של
 ישראל ביד העכו"ם כדכתב המהר"ט והא דאין
 מוסרין לו היינו עממא דחיישין שמא יאמר
 העכו"ם ימסור לישראל ולא ידע הישראל
 דפירות שביעית ויאכלם שלא בקדושת שביעית

הוראות פרק שמנה עשר ותשעה עשר נט

והעכו"ם לא שיך לאסור לקנות הילכך מחמת הקנס שקנסו להמשמר מחמת ששפה עבירה דמשומר אם אינו שיך הקנס להמשמר שמוכר לעכו"ם חל הקנס על הישראל הקונה מהעכו"ם שקנה מהמשמר מחמת העבירה ששפה המשמר המוכר הראשון כדכתיב לעיל בכה"ג בפט"ו ע"ש. והילכך אם היינו מאמינים להעכו"ם ה' אסור לקנות ממנו משום משמר וכשאין מאמינים לו משום דתלין להשביח מקחו הוא דאמר קן מותר ליקח ממנו בהקפה או בחובו וזוהי ידחה דברי המב"ט וזנו מהר"ט שכתבו להוכיח מזכרייתא דעויקא נגד דברי התוספתא הג"ל ולפי הג"ל ליכא שום סתירה וכן לפ"י לא תקשה קוש' הפאה"ש סי' כ"ג ס"ק כ"ט שהקשה מדברי הרמב"ן הג"ל ע"ש. וע"ד מ"ש טעמא דהשמיט הרמב"ם דברי התוספתא דלין לוקחין פירות שביעית מעכו"ם נאריך. בצוה"ת בספרי תורת לין על הלכות שביעית.

פרק תשעה עשר

והנה ראויה להמצי"ט בתשובתו מ"א סי' כ"א ובחזקת רובל סי' כ"ג שהובא בשמו ראי' דפירות עכו"ם אסורין משום שביעית מהתוספתא דפ"ג דרמאי וז"ל: המשלח ביד הנכרי הרי זה חושש משום מעשרות ומשום שביעית (מה שעתיק הללו תיבות משני שהם בחזקת המשמר שלא בדקדוק העתיק ואלו התיבות הוא בסיפא בענין ממרי נכרים ע"ש) משמע שפירות של גויים הם באיסור שביעית ע"ש. והוא עלמו מסיק החס: אע"ג דליכא למיתב חושש משום שביעית פירות של ישראל ביד גוי עכ"ל. משמע דס"ל דלין זה רחיה בזאת אך כשנעמיק ענין זה נראין לסתור גם זה. דראיתא ההס קודם לזה וז"ל: המפקיד פירות אלל הנכרי הרי זה חושש משום מעשרות ושביעית וכן איתא בפ"ג דרמאי מ"ד וז"ל: המפקיד פירות אלל הנכרי כפירותיו ע"ש. וכתב הרמב"ם בפ"י המשניות וז"ל: וכשפיקד פירות אלל הנכרי נאמר שהחליפן משלו ועל כן הם כפירותיו ר"ל כפירות הנכרי ואינם מחויבים כלום עכ"ל. וע"כ דרך כפירותיו קאי זין למעשרות וזין לשביעית דמיירי ההס בתריוויהו כדקתמר התנא ההס

יהא דלין לוקחין מן העכו"ם פירות שביעית היינו טעמא משום דחיישין שמה ימכור העכו"ם דמי שביעית לישראל בחובו יחלל אותם שלא בקדושה שביעית אם פירות יאכל אותן הפירות שי"א בקדושה שביעית ואם מעות הוא יאכל את מה שיקנה בחותן הדמים שלא בקדושה שביעית דתופסה את דמיה וזכרייתא דעויקא איכא למימר דמיירי שהישראל קנה מהעכו"ם בהקפה או בחובו שה' מגיע לו מן הגוי והילכך אעפ"י שאם לאו להשביח מקחו אמר כן ה' נאמן הגוי לומר דשל עויקא הוא והפירות ה' נאסר לקבל אפי' בחובו משום שאסורין משום משומר והסתא אעפ"י דאינו נאמן דמשומר הוא אבל עכ"פ פירות שביעית ונאמן הוא לענין זה מ"מ אינו אסור לקנות ממנו משום אין לוקחין פירות שביעית מעכו"ם משום כיון דאינו מוסר לו שום ממון אלא שהוא קונה בהקפה ומשלם לו לאחר שיאכל או בחובו דבכה"ג ליכא שום חשש לקנות ממנו ולפי"י ליכא ראי' מזכרייתא הג"ל דפליגי האוספתא דלין לוקחין פירות שביעית מעכו"ם ויש הוכחה לזה ממה שכתב הרמב"ן על חומש פ' בחר והבאתיו לעיל בפט"ו וז"ל: וזהו שאמר גוי שה' מוכר פירות בשוק כו' ופי' רש"י כשם רבותיו מפרדם מעווק ונגד לו סביב והיא שנת ז' ואם היינו מאמינים לו ה' אסור ליקח ממנו בעיר שרובה ישראל שמה הוא ארים לישראל ומשמר לו שדה או מושבין שמה משל ישראל לקט ומכר או שהפירות של ישראל ומוכר על ידו ע"ש. ואם איתא דמיירי בלא הקפה או גבה בחובו א"כ למה ליה לחוש דוקא משום משמר תיפוק ליה דבלאו משמר אסור ליקח ממנו משום דלין לוקחין פירות שביעית מעכו"ם עפ"י התוספתא הג"ל אבל אם נימא דמיירי בהקפה או גבה בחובו אתי ספיר דדוקא משום משמר הוא דאסור ליקח אפי' בהקפה או גבה בחובו משום דקנסו ליה רבנן להמשמר שלא ליקח ממנו אחר כדכתב הרמב"ן (סס) וא"כ לא דמי לאיסור אין לוקחין פירות שביעית מעכו"ם דאסור משום אין מוסרין דמי שביעית לעכו"ם ובהקפה וכדומה מותר משא"כ באיסור לקיחה מחמת משמר הרי על הלוקח אסור לקיחה מהמשמר מחמת דקנסו ליה רבנן להמשמר ואעפ"י דבו לא לקח מהמשמר אלא מהעכו"ם כיון דהעכו"ם קנה מהמשמר

בחוקתן למעשרות ולשביעית ובע"ז (ל"א). אית' כהדיא הכי דהגמ' מטהיק גם לשון דמחניטין בפירוט ו"ל: והתן המסקיד פירותיו אלל עובד כוכבים הרי הן כפירותיו של עכו"ם לשביעית ולמעשר עכ"ל. ולפי"ו הרי אדרבה יש להוכיח מזה דפירות עכו"ם אין בהם שום קדושה שביעית דכמו דלענין מעשרות אמרינן כפירותיו ופטור מלעשרן כדכתב הרמב"ם בפ"ו ובראיא דירושלמי דפרקין ה"ד ו"ל: הכא את אמר לטוון העכו"ם דמאי והכא את אמר אלל העכו"ם כפירותיו כאן קופה בקופות וכלן פירות בפירות ע"ש. ומפרש הר"ש דפלוגתא דר"ש ורבנן מיירי קופה בקופות ע"ש. ועיין בפירוש הרא"ש ובפ"ו מהריב"מ"ל והראב"ד פ"א ממעשרות ועיין בהגהות הגר"א על הר"ש ועיין בשנות אליהו ובר"ב על מחניטין דפ"ג דמאי בד"ה אלל כחז ו"ל: ופירות של עו"ג פטורים מן המעשר ורישא מפני שדרך ב"ה להוליך קופות רבות של חטים ולהניחן אלל הטוון חייבין שמה נתחלפה קופה זו בקופות אחרות של ישראל שהן דמאי אבל פירות ליכא למימר שמה החליפין בפירות של ישראל אלל שמה החליפין העו"ג בפירותיו לפיכך הרי הן כפירותיו של עו"ג עכ"ל. הרי משמע דמפרש דברי הירושלמי להיפך והרישא מיירי קופות וסיפא מיירי פירות בפירות וכן מפרש הפני משה ד"ה כאן קופה בקופות ו"ל: ברישא שדרך להוליך להטוון בקופה ובמדה וחישיבין שמה נתחלפה קופתו בקופתו של ע"ה שהניח גם הוא לעוון כפי אותה המדה הלכך הוי דמאי אבל בסיפא שהפקיד אללו פירות שלא במדה וליכא למיחש כ"א שהחליף אותן בפירות שלו הילכך דינס כפירותיו עכ"ל. וגראה שהרמב"ם ג"כ מפרש דברי הירושלמי כהך מפרשים הג"ל דהא איהו כחז לפטור לגמרי וכדכתב בהדיא בפ"א דמעשר הט"ו ו"ל: המפקיד פירותיו אלל העכו"ם הרי הן כפירותיהם של עכו"ם שחוקתו להחליף הפקדון והאיך דינס אם הוי פירות שעדיין לא נגמרה מלאכתן ונגמרו ביד ישראל אחר שלקח הפקדון מפרש מעשרותיו כמו שביארנו ואם ה"ו פירות שהפקיד עבליס ונגמרה מלאכתן חייב להפריש שמה לא החליף העכו"ם ולפיכך יראה לי שהמעשרות שפריש ספק אבל אם הפקיד חולין מתוקנים אינו לריך

להפריש כלום שאפי' החליף העכו"ם פטורין כמו שביארנו בהלכות תרומות דנגך ולא דגן עכו"ם עכ"ל. ולפי"ו. מחניטין שאמרה הרי הן כפירותיו מיירי כגון שהפקיד אללו חולין מתוקנים ואינו לריך להפריש כלום ורישא מיירי קופות בקופות וסיפא מיירי פירות בפירות ועיין בכ"מ ורדב"ז שם וכיון דלענין מעשרות דעת הרמב"ם כפירותיו לפטור ה"ה לענין שביעית נמי כפירותיו ופטורין משביעית הרי מבואר לעדע הרמב"ם וסייעתו דמפרשים דכפירותיו לפטור דכפירות עכו"ם ליכא שום קדושה שביעית ולפי"ו הא דאיחא בתוספתא (שם) המשלח ביד הגוי ה"ו חושש משום מעשרות ומשום שביעית וכן במוסקיד פירות אלל עכו"ם ע"ש. דמשמע דאפי' כמפקיד לא אמרינן כפירותיו מיירי כגון שהישראל הפקיד להעכו"ם פירות שעדיין לא נגמרה מלאכתן ונגמרו ביד ישראל לאחר שהחזיר וע"ו אמרה הכרייתא דחוששין משום מעשרות ומחייב להפריש נמ"ז אם שלו הוא הרי לא הפריש עדיין ואם אפי' של עכו"ם הוא הרי נגמרה מלאכתו ביד ישראל וכן מה שאמרה דחוששין משום שביעית כבה"ג הוא דמיירי כגון שהפקיד אלל העכו"ם פירות שביעית או דמי שביעית דהיינו שחילל פירות על פירות ואותן הפקיד אלל העכו"ם וכשהחזיר לו הפקדון חילל אותו פירות על פירות שביעית אחרים ואם ה"ו העכו"ם החליף בפירותיו א"כ הוי פירות חולין הוא וקדושת פירות שביעית נחפס עליהם ואם נימא דלא נחחלק א"כ הפירות בלא"ה פירות שביעית נינהו ולא נחפס עליהם שום קדושה שביעית פירות אחרות ונ"מ אם מין הפירות שביעית שעליהם נחחלק כבר כלה לחיה ולבטמה מן השדה והפקידו שהפקיד עדיין לא כלה א"כ אם נימא דפירות הפקדון לא נתחלפו בפירותיו א"כ לא נחפס עליה קדושה פירות שביעית שכבר כלה לחיה ומותרין לאוכלן בקדושה שביעית אבל אם נתחלפו בפירותיו ופירות חולין נינהו א"כ נחפס עליהם קדושה פירות שביעית שכבר כלה לחיה ולבטמה מן השדה ואסורין באכילה ולענין זה אמרה התוספתא דחוששין משום שביעית ואמרינן דהוי כפירותיו ואם ה"ו להיפך דמין פירות שהפקיד כבר כלה מן השדה ומין הפירות שעליהם נתחללה לא

כלה חוששין ליתוח לא נחלפו ואסורין באכילה ולכונה זאת חמרה דחוששין וחל"כ מלאתי בתשובת מהר"ט שהוכיח ממתניתין ומהתוספתא הנ"ל להיפך דפירות עכו"ם יס בהן קדושת שבועות ע"ש. ולפי מה שביארנו אדרבה מוכח דבפירות עכו"ם אין בהם שום קדושת שבועות והשמיט' לבדד הסוג' עפ"י דעת הרמב"ם ואולי איכא למימר שעמו דסמך על סוג' דבטורות (י"א): דהם מובחר דס"ל להגמר' דבפירותיו פי' דמחוייב להפריש ופירות עכו"ם חייבין לעשר וה"ה דחייבין בשבועות וז"ל: להפריש כ"ע ל"פ כו' ליתנם לכהן דת"ק סבר ודאי אחלפינהו ובשי ליתנה לכהן ור"ס ה' דמאי ע"ש. הרי ע"כ ס"ל לר"א דבפירותיו דמתניתין פי' דחייב לעשר. ובחמת לריבין להבין מפני מה כתב הרמב"ם והר"ב לפרש כפירותיו דמתניתין כהירושלמי נגד הסוג' דבבלי דבכורות? דח"כ מלאתי להגאון רע"א וז"ל שצמד בזה בל"ע בתום ר"ע על משניות בפ"ג דמאי' ואחריו התפארת ישראל כתב לתוך קושיה דע"א הנ"ל דס"ל ההם דדיגון עכו"ם בשל עכו"ם חייב כח"ש ג"כ רש"י החס להכי אינטריך לפרש דלהפריש בעל"פ מיהו רמב"ם ור"ב אזלי לשיטתיה דס"ל דדיגון עכו"ם בשל עכו"ם פטור (עיין בפ"א מה' תרומות ובכ"מ פי"א ממעשר הע"ו) ולשיטתם איך בלהפריש פליגי ע"ש. ולעג"ד נראה דהרמב"ם והרע"ב ס"ל דהירושלמי דפ"ג דמאי' והבבלי דפ"ק דבכורות לא פליגי לדינא והרמב"ם פסק כתרומתו דאמרינן בבכורות (סא) וז"ל: אל אבוי טעמא דמספקא לן אי חלפינהו אי לא חלפינהו הא ודאי חלפינהו רכ"ע צבי למית ביניהו לכהן ע"ש. וכתבו התוס' דב"ה הא וז"ל: ואע"ג דשמעינן לרבי שמעון בפ' ר' ישמעאל מירוח העובר סוככים פותר מ"מ חייב משום גזירה בעלי כיסין כדפרישית לעיל עכ"ל. ולשיטת הרמב"ם דס"ל מירוח הבוי פותר לגמרי ומשום גזירה דבעלי כיסין ליכא למיחייב לדעת הרמב"ם המפרש באופן אחר ממה שמפרש רש"י בפ' ר' ישמעאל (ס"ז). ד"ה גזירה ועיין בתום (סא) ובכורות (סא) ע"ש. והוא ס"ל כדכתב בפ"ד מה' תרומות ה"ו (ו) וז"ל: הנכרי שהפריש תרומה משלו דין תורה שא"נה תרומה שאינו חייב ומדבריהם גזרו שתהא תרומתן תרומה משום בעלי כיסין שלא ית' זה הממון לישראל ויתלה אותו בגוי כדי לפוטרו

עכ"ל. וכתב הכו"פ פ"ד וז"ל: והוא (הרמב"ם) ז"ל רוצה לפרש שהתרומה של גוי אסורה מותרת גזרה לא שבחו חכמים ז"ל לאסור פירות הגוי במירוחו משום האי גזירה דבעלי כיסין ע"ש. והכ"מ בפ"א מתרומות כתב דהרמב"ם לא ס"ל כלל דין גזרה דבעלי כיסין ע"ש. א"כ ליכא לתרץ כתיבן התוס' הנ"ל דלר"ש אעפ"י דס"ל מירוח של גוי פותר מ"מ מדרבנן חייב משום גזירה דבעלי כיסין לכן נראה לפי עניות דעתי דס"ל לר"א דמתניתין מיירי שישאר אל הפקיד פירות שלא עמרה מלאכתן והחזיר קודם שנגמרה מלאכתן ונגמרה מלאכתן ביד ישראל דכה"צ מתחייב לעשר ממ"ג כדכתב הרמב"ם בפ"א מתרומות הי"א דחילוי פירות העכו"ם מקרקעי שקנה בא"י ולקחי ישראל אחר שנתלשו קודם שתגמר מלאכתן וגמרו ישראל חייבין בכל מן התורה אלא ומפריש ומוכרה לכהן ומעשר לכהן ותרומה מעשר ומוכרה לכהן ומעשר דלא מניח תרומה מהו אומר לכהן בתרומות מעשר וללוי במעשר איני באתי מכה איש שאין אדם יכולים ליטול ממנו כלום ע"ש. וכתב הכ"מ ורדב"ז מקור לזה מבכורות (סא) דאמר ר' שמאל בר נתן א"ר חנינא הלוקח עובדים ממורחים מן העכו"ם מעשרן וכן שלו (ופריך) דמרחיבו מן אלימא דמרחיבו עכו"ם ונגד אמר רחמנא ולא גזן עכו"ם אלא דמרחיבו ישראל ברשות עכו"ם מעשרן דאין קנין לעכו"ם בא"י להפקיע מיד מעשר וכן שלו דאמר ליה קאתינא מכה גברא דלא מניח לאשתשוויי דינא בהדיה וס"ל להרמב"ם דהא דקאמר דמרחיבו ישראל ברשות עכו"ם היינו שלקחן ישראל אחר שנתלשו קודם שתגמר מלאכתן וגמרו ישראל וכדפי' (סא) התוס' ד"ה דמרחיבו ע"ש. וס"ל לר"א דמתניתין דהמפקיד גמי מיירי בהכי דמתמרה ביד ישראל וכדכתב רש"י (סא) לגרסת השיעה מקובלת ע"ש. וכן הכו"פ בפ"ד מעתיק בשם רש"י הכי ע"ש. וכן משמע מרבנו גרשום שזמיר הכי ע"ש. והילכך שפיר פריך התוס' הגמרא' מתניתין דהמפקיד לר"ש בר נתן א"ר חנינא דהא המימרא דר"ש ע"כ מיירי דמרחיבו ישראל אחר שלקחן הישראל וס"ל להגמרא' דמסתמא מתניתין דהמפקיד גמי מיירי בגוינא דר"ת דאל"כ לא תקשה מתניתין לר"ח כלל דאיכא למימר דס"ל דמרוח עכו"ם אינו פותר ולא מני לעשון קאתינא מכה גברא כו' דהא

אפילו אם היו ברשות עכו"ם גמי' ה' מהחייב כדוכיח ההו' (סס) דר"ה דנגך' אי לאו המסקנא דמסקין כאן בהרומה גדולה ע"ש. והילכך אתי שפיר דנער להקשות לר"ח עד שדקדק גם מר"ש דמדברי ר"ש מוכח דמיירי דמרחינהו ישראל משום דאל"כ תקשה קושיא החו' להרמב"ם כנ"ל והיינו משום דהוכיח מדברי ר"א דס"ל דמתניין מיירי גמי' דמרחינהו ישראל מדאמר להפריש כ"ע לא פליגי כנ"ל והא' דהכריח ר"א לאוקמה מתניין במרחינהו ישראל ולפרש כפירתו דמתניין לחומרה ולא רנה לפרש דמיירי לאחר מרוח ולקולא דפעור לת"ק להפריש כלל משום מרוח עכו"ם פוער ור"ש דאמר דמאי ס"ל דחיישין שמה נחלף בפירות ישראל היינו משום דהוקשה לו קוש' הירושלמי דפ"ג דדמאי דפריך ההס מרישא דמתניין דאמר: לעומן העכו"ם דמאי' לסיפא דאמר: אלל העכו"ם כפירתו ופריך הירושלמי לחלק בין קופות בקופות לפירות בפירות ה' נראה לר"א לדוחק דא"כ הו"ל לימניהו כהדיא והי' נראה לו ויתר לאוקמה כסיפא דמתניין דמיירי בהפקד פירות שלא נהמרר ביד ישראל קודם שהפקדו ונמחרת לאחר שהחזיר הפקדון ביד ישראל והרישא מיירי כשהמריח קודם שהפקד דהתם המוליך חישין לעומן כבר נהמרר אלל בעל החישין דאין עומחין קודם מרוח וסיפא דקתני המפקד פירות סהם וסתם פירות קודם מרוח הוא והילכך מוכרח הוא לפרש כפירתו לחומרה דמחויב להפריש ממ"ג אם של ישראל האל בודאי היא שמחויב להפריש כ"ע ואם אפילו שהעכו"ם החליף על פי פירתו גמי' מהחייב להפריש משום דנגמר מלאכתו ביד ישראל והילכך שפיר אמר ר"א להפריש כ"ע לא פליגי דמחויב להפריש לכ"ע ממ"ג כי פליגי ליתגהו לכהן ובה"ג איתא גמי' בירושלמי (סס) בשס ר' יוחנן וז"ל: מודה ר' שמעון שהוא מפריש מעשרותיו מהלכה ע"ש. והי': להפריש כ"ע ל"פ כי פליגי ליתן לכהן ס"ק סבר ודאי חלפינהו ובעי מיתגהו לכהן משום דממ"ג מחויב להפריש כנ"ל, ור"ש סבר דמאי דאיתו אלא ספק, אך לריכין להבין כיון דמיירי שהפקדו קודם מרוח א"כ בודאי לא עישר קודם שהפקדו וכשהמרה לאחר שהחזיר הפקדון ממ"ג הו' ודאי טבל ולמה אמר ר"ש שאינו אלא דמאי' ועוד לריך

להבין אך אמר ת"ק סבר ודאי חלפינהו אך יתכן לומר ודאי חלפינהו וכי אי אפשר בלא"ה ובודאי כשהפקדו אללו לאחר גמר מלאכה לא חמרין ודאי חלפינהו ומותר לאכול אותם בלא שום הפרשה כדאיתא בירושלמי (סס) וז"ל: בעי קומי רבי ועירא מה כפירתו ממש פוער טבל ברור במקום אחר א"ל ולכל דבה ע"ש. ולכן נלע"ד דת"ק ור"ש פליגי' אם הא דחיישין לחלופי היינו דבכוונה מחליף העכו"ם או שלא בכוונה וז"ל לדינא אם קנה ישראל בהחליפין או לא ואם קנה בהן געשה החליפין פירות ישראל ומריחו הוי מרוח ברשות ישראל ונחמייב במעשרות אפילו אם הפירות של עכו"ם הוא ואם לא קנה בהן ישראל הוי מרוח ישראל ברשות עכו"ם ולא נחמייב וא"כ אם נימא דהעכו"ם החליף בכוונה הרי קנה אותם ישראל כדאיתא בבביתא דב"ב (מ"ו) ובש"ע ח"מ (ס') קל"ג שהי' א' גבי נחלפו לו כלים בכלים בבית האומן הרי זה ישתמש בהן בבית האבל או בבית המשחה הרי זה לא ישתמש בהן עד שיבא הנה ויעול את שנו ואפילו בבית האומן לא אמרו אלא דא"ל עליה סהם אבל טליתך לא ע"ש. והילכך אם נימא דשלא בכוונה החליף לא נקנה הפירות לישראל ומרוח ישראל אינו מחייב במעשר משום דהעכו"ם אומר להמפקד פירוקד והוי מרוח ישראל ברשות העכו"ם ולא הוי דנגך אלא דינון של עכו"ם ות"ק סבר ודאי חלפינהו פי' כיון שהחזיר לו את הפקדון אם איתא דחלפינהו ודאי חלפינהו פי' שבכוונה חלפינהו ונקנה הפירות שהחליף להישראל ומרוחו הוי מרוח ישראל ברשותו והוי דנגך הילכך מחויב להפרישן ממ"ג ודאי טבל נינהו ממ"ג והילכך מחויב ליתנם לכהן ממ"ג ור"ש ס"ל דאינו אלא דמאי' פי' דאינו אלא ספק חיוב דאם החליף שמה שלא בכוונה החליף ולא קנה אותם ישראל והוי פירות העכו"ם ביד ישראל רק כמו שקדון ומרוחו הוי מרוח ישראל ברשות העכו"ם ולא הוי דנגך ופעור והילכך מספק הוי דמאי' פי' דמחויב להפריש אבל לא ליתן לכהן כנ"ל לבאר הסוגי' על פי דעה הרמב"ם וסייעתו א"כ לא פליגי הירושלמי והבבלי לדינא אלא בפירושא דמתניין היולכך שפיר קבץ הרמב"ם בפ"א מחזומות כהסוגי' דבזכרות ופשי"א דמעשרות קבץ כהסוגי' הירושלמי דפ"ג דדמאי' ולפי

הירושלמי איכא להביא ראייה ממתינתין דהמפקד דבפירות עכו"ם ליכא חסם קדושת שביעית.

פרק עשרים.

ומ"ש מהרי"ע להוכיח לשיטתיה מדברי הירוש' פ"ו דתרומות ה"ג דאיחא סס במתינתין וז"ל: ור"ע אומר אין משלמין אלא ממין על מינו לפיכך אם אכל קישואין של ערב שביעית ימתין לקישואין של זנולאי שביעית ואמר בגמר הכס ר' אבין ממתינתין עד שלא התיר רבי להביא ירק מחוזה לארץ לארץ ע"ש. ואם ניתא דבפירות עכו"ם ליכא דין שביעית יקח מן הגוי ומפרק דפרדקין צברק הקומן ולימא ליה לך וקח מן הגוי ע"ש. ולעג"ד גראה דיש לדקדק על ראיות מהרי"ע דכיון דמתינתין דהכס מיירי קודם שהתיר רבי להביא ירק מחו"ל לארץ ונהגו לאסור פירות ח"ל משום שלא יסמכו על זה להתיר ליקח אף מפירות הארץ ומטעם זה בודאי נהגו לאסור פירות עכו"ם גמי מהאי טעמא דפירות עכו"ם מקרקעו שקנה מישראל בא"י בודאי לא עדיפא מפירות ח"ל לגמרי אפילו למ"ד י"ש קנין לעכו"ם והוי עכו"ם כפירות ח"ל והא בהא תליא ור"ע לאחר שהתיר רבי פירות ח"ל יתיר גם פירות עכו"ם כיון דבעוון בידו לכ"ע י"ש קנין והוי כפירות ח"ל ולפי"ה איכא גמי לדמות הראיה שבביא המב"ע ממתינתין דפ"ד דמסכתא ידים במחלוקת רבי טרפון ורבי אלעזר בן עזריא בענין עמון ומואב שבביעית איזה מעשר גזרו עליהן סרבי טרפון גזר מעשר עני ורחב"ע גזר מעשר שני זה למד ממלר"ס שהוא מעשר עני וזה למד מנבל שהוא מעשר שני ולמה לא למד אחד מהן ממעשרות א"י בשנת השמיטה מהלכות ביד גוי בלא מרוח שהוא מעשר עני או מעשר שני ושיין מה שכתב על זה לדמות מהרי"ק בספרו אבקת רובל סי' כ"ד ולפי מ"ש בלא"ה אין ראייה מידי דאיכא למימר דמתינתין דפ"ד דמסכתא ידים איחא עד שלא התיר רבי להביא ירק מחו"ל ואז ה"י גם פירות עכו"ם חסורין והילכך לא למדו מפירות עכו"ם וזהו איכא למימר גמי טעמא דמ"ד בירושלמי בפ"ד דשביעית ה"ג פו"ה ה"ד גיטין פ"ה ה"י דאמר פירושא דתנן דהכס: ומחזיקין ידו עכו"ם שבביעית וז"ל חד אמר חרוש בה עבאזה ואנא

נסב לה מן דבחר שמיטתא ע"ש. ומהסמ"ג שמפרש דהא דאמר הירושלמי דבחר שמיטתה נסיבא לה מיך היינו שהביעית לו לקנות ממנו הפירות והתבואה שהלא מן הארץ הואת דכתב במלות עשין קמ"ח וז"ל: יכול לומר לו עזור חרוש והתבואה שהלא מן הארץ הואת אקנינה אחר השביעית וכן מפרש החתמים (ל"א): את דברי הירושלמי הזה ע"ש. מוכח דס"ל דפירות עכו"ם אין בהן משום חסור קדושת שביעית דאל"כ איך מותר לומר דהתבואה שהלא מן הארץ אקנינה אחר השביעית הלא ה"י גניבה דעת הבריות שאסור אפילו לעכו"ם כדאיחא בש"ע ח"מ (סי' רכ"ח סעיף ו') ואם איחא דפירות העכו"ם אסורים משום קדושת שביעית הא גם לאחר שביעית הפירות חסורין משום קדושת שביעית ואפילו לנהוג עמהם קדושת שביעית גמי אסור לקנות דהא מוסר דמי שביעית לעכו"ם. אלא ודאי שאין קדושת שביעית חל על הפירות כלל והא דהלריך לומר דוקא דבחר שמיטה נסיבא לה מיך ולא מני לומר דיקנה הפירות שהלא הארץ אפילו בתוך שנת השביעית איכא למימר דהיינו טעמא דמנהגן היו לאסור פירות ערב שביעית לאורך שביעית להחיות נפשם בשנת השביעית כדאמר רבי יוסי ב"ר טיטל בשנת שמיטה (ב"ב י"ג) וקא אזור לי פירי שלש שנים ע"ש. ולא יגריכו לקנות פירות ותבואות מן העכו"ם בשנת השביעית הילכך אמר הירושלמי דמותר לומר דוקא לבתר שמיטה נסיבא לה מיך ובתוך השמיטה אסור לומר קד משום דהוי גניבת דעת הבריות ואפי' להמפרשים דמותר לומר לו תחרוש בה בטוב ואני ליקח ממך את הקרקע אחר שביעית הא דאומר ליקח אחר שביעית איכא למימר משום דשבביעית אסור לזרוע ולנטוע ואין לריך הקרקע אלא לבתר שמיטתא אבל לריבין להבין מפני מה לא אמר דמותר לומר לו תחרוש בה בטוב כדי שהפירות יהי' טוב ביותר כמו שמפרש הירושלמי שדה כו' שביעייה דלעיל ה"ב ע"ש. ובתרא שמיטה אקח ממך את הפירות אין להוכיח מזה דבפירות עכו"ם נהגו בהן קדושת שביעית דהא איכא למימר דמתינתין עד שלא התיר רבי להביא ירק מחו"ל ואי"ו ופירות עכו"ם לא עדיף מפירות ח"ל. ועוד איכא למימר דלא התירו לחוק ידו עכו"ם בעבודת הארץ בארץ ישראל אלא על מנת שיהי' טוב לקנות ממנו אבל לחוק ידו שהקרקע יסאר תחת ידו זה אסור דהא למכור לו לבתחלה